
Hikmetli Hikâyeler
SADIK HİKMET

HİKMETLİ HİKÂYELER

Sadık HİKMET

Hikmetli Hikâyeler

SADIK HİKMET

HİKMETLİ HİKÂYELER

Editör
Ali BUDAK

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Ahmet YOLAÇAN

ISBN
978-975-278-229-7

Yayın Numarası
465

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Haziran 2007

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31
Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89
www.isikyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Kitapların insanların olumlu yönde bilgi edinmeleri ve onlardan yararlanmaları için yazılması gerektiğine inananlardanım. Süslü cümlelerle, kelime oyunları ile heyecan verici olayları arka arkaya sıralamış olan eserlerin verimsiz olacağını düşünmekteyim.

Bu yüzden; idrak edebildiğim kadar hem kendimin, hem de okuyucularımın hayatı anlamalarını ve kainatta icraat içerisinde olan Hikmetin gizli sırlarını çözebilmelerini istedim. Hükmünü icra eden hikmetleri gözlemlemek, bunun neticesinde cereyan eden olayların sonuçlarını sabırla beklemek, en büyük zevkim oldu. İnsan gibi diğer varlıklarında bütün mevsimleri yaşadıklarını fark ettim. Eğer sabırla beklenirse, kış mevsiminin sonunda baharın ve yazın geldiğine, ama bu mevsimlerin uzun süre kalıcı olmadığına şahit oldum. Onun için, karşılaştığım her hadisenin ön yüzünü değil, hikmet cihetini anlamaya çalıştım.

Gözlemlerim ve öğrendiklerim neticesinde anlayabildiğim şudur ki; “helak olucudur, gider, fanidir ölür.” Sonuç bu şekilde olmasına rağmen, henüz yaşamakta olan biz insanlar bilmeliyiz ki, kainattaki her faaliyet planlı ve programlı olarak yürütülmektedir. En küçük kurtçuğun dahi yaşantısı intizam altına alınmıştır. Kaldı ki en mükemmel bir surette yaratılan insanın hayatı nizam altına alınmasın, başı boş bırakılsın. Bu mümkün mü?

Bütün bunlardan dolayı; ömür yolculuğumuz süresince üzerine binmiş olduğumuz zaman treni bazen tünele girer, bazen de

zifiri karanlığa uğrar. Biliriz ki belirli bir sürenin sonucunda aydınlığa çıkacağız. Geceler, gündüzler ve mevsimler değişir. Oysa; çizilen o raylar üzerinde seyahat ederiz. Bu zaman esnasında karşılaşmış olduğumuz hadiseler karşısında takındığımız olumlu veya olumsuz tavırlarımız, bizim şahsi imtihanımız olsa gerektir. Her an sınanmaktayız. Sınama sonucunda elmas veya kömür olduğumuz ortaya çıkacaktır.

O halde; her şeyi yoktan icat edip dünyaya gönderen zat, biz insanların tavırlarına ve niyetlerine bakmaktadır. Ben inanıyorum ki hiçbir korkunç hadise insanı yakmaz. Yolculuk devam eder. Acı olaylar karşısında korkmadan dimdik durmak ve olumlu tavırlar almak gerekir. Neticede, ıstıraplar tatlı hatıralara dönüşecektir. Aynı zamanda güzel anlar olarak düşündüğümüz hayat evrelerinin çabuk biteceğini bilmek ve ona göre hazırlanmak lazımdır. Acı ve tatlı olaylara karşı hazırlıklı olan bir kişi, elbette daimi huzuru bulacaktır. Bu şekilde inandığı müddetçe, bir ferdi hiçbir hadise sarsamayacaktır.

İnsanı koruyan ve kollayan bir Rabbın olması ne güzel. Oysa kainatın ve hadiselerin başıboş olduğunu düşünmek ne kadar korkunç değil mi?

Bu yüzden, dünyada ve ukba da huzuru bulabilmek için, icraat içerisinde olan hikmetin faaliyetlerini gözlemleyebilmek ve anlayabilmek ne kadar önemli. Onun dışında kalan kabuğu, kışrı fena seyline, zevalin havasına atabiliriz. İşte bu kitaptaki hikayelerde bunlarla karşılaşacaksınız. Hürmetlerimle....

KÂİNAT KİTABI

Lise son sınıftaydık. İlkbahar gelmişti. Felsefe öğretmenimiz, okul müdüründen izin alarak, lise son sınıfları, evinin bahçesine davet etti. Evi okula çok yakındı.

–Deney yapacağız, dedi.

Bizim de ilgimizi çekti. Felsefe dersinin deneyi nasıl olur, diye düşündük. Bahçeye fazla şatafatlı olmayan bir kapıdan girdik. Ev, bahçenin giriş kapısına göre en dip taraftaydı. Arazi ortadan ikiye ayrılmıştı. Kapıdan girdikten sonra, yaklaşık on metre genişliğinde bant halinde, eve kadar uzanan bir yol vardı. Yolun her iki tarafı, çiçeklerle süslenmişti. Sağ taraf çeşit çeşit meyve ağaçlarıyla kaplıydı. Sol tarafta yine meyve ağaçları vardı. Fakat, daha seyrekti. İçerisine her türlü sebze ekilmişti. Sebzelerin dalları, yaprakları çoğalacak olmalı ki seyrek ekim yapılmıştı. Yürüme bandının etrafındaki çiçekler açmıştı. Rengârenk, çeşitli desenlerde, onlarca çeşit... Âdeta insanın yüzüne gülümsüyorlardı. Cennet gibi bir bahçe... Zaten bizim memleketin toprakları çok verimlidir. Her taraf yemyeşildi. Otlar heyecanla topraktan fışkırmış gibiydi. Hastalıklı cansız bir bitki yok denecek kadar azdı. Kapı girişinin sol tarafında, su kuyusu vardı. Üzerine bir metre yüksekliğinde tahtadan kapak yapılmıştı. Kuyunun içinde balıklar yüzüyordu. Bir su kovası, yüksekçe kaldıraca asılmıştı. Kovayı daldırıp, suyu çıkarmak mümkündü. Kaldıracın arkası-

na bir ağırlık asılmıştı. Suyu çekerken, zincire hafif dokunmanız kâfiydi.

Bahçeden içeriye girer girmez, öğretmenimiz:

–İlk önce size ikramlarımı sunayım, sonra deneyimize geçeriz, dedi.

Bizi bahçede bırakarak, evine gitti. Arkadaşlarla tabiatın güzelliğini seyrettik. Biraz sonra, hocamız göründü. Ortaokulda okuyan kızıyla beraber geldi... Öğretmenimizin elinde, büyük bir kova vardı. Ne olduğunu merak ediyorduk. Kovanın içerisi ayran doluydu. Onu yere bıraktıktan sonra, kızının elindeki plastik bardakları aldı. Ayranı kepçeyle bardaklara doldurup, hepimize ikram etti. Hatta bazılarımız ikişer bardak içtik. Boşalan kovayı kızına verdi.

– Eve götür yavrum, dedi.

Sonra, kızının elinde bulunan bohçayı aldı. Hepimiz hocanın başına toplandık. Galiba bize sürpriz yapacaktı. Gizemli bohçayı merak ettik. Hocamız:

– Şimdi sıra deneyimizde, dedi.

Kanaviçelerle süslü bohçayı açtı. Çok düzenli katlanmıştı. İçerisinden kitaba benzer bir kutu çıktı. Sonra o kutunun kilidini açtı. İçinden yine kitaba benzeyen bir kutu daha çıktı. Herkes şaşırmıştı. Her yeni kutu ortaya çıktığında şaşırıyorduk. İkinci kutuyu açtığında, içinden yine kitaba benzeyen bir ağaç kutu daha çıktı. Tahta kutuların çevresine, bir havya ile kitap desenleri yapılmıştı. Bütün kutular açıldığında, bu sefer de dördüncü kutu çıktı. Arkadaşlarımız, çıkan kutuları incelediler. Bunlar, son derece güzel yapılmıştı. Kitaba benzeyen kutuların kapaklarının içerisine, bir âyet meâli yazılmış ve Allah'ın kâinatı nasıl yarattığı anlatılmıştı. Toplam on tane kutu çıktı. Her kutuda bir hakikat anlatılıyordu. Bunlar nakışlarla süslenmişti. En son kutuyu açtığında altın yaldızlı bir Kur'ân çıktı.

Bu kitap, meşhur bir hattatın elinden çıkmış, mucizeli bir Kur'ân'dı. Abdestli olan arkadaşlar eseri alıp incelediler. Bu eser, Kur'ân'ın yazılışının mucize olduğunu gösteriyormuş. Bütün Allah lafızları alt alta gelmiş. Öğretmenimiz incelemenin bittiğini anlamış olmalıydı ki konuşmaya başladı:

– Kızımın çeyizini beğendiniz mi bakalım, dedi. Biz de:

– Çok güzel. Hayret verici ender bir düşünce, dedik.

Öğretmenimiz:

– Şimdi derse geçelim, dedi. Bir badem ağacının altına hepimizi oturttu.

– Çocuklar, size; mükemmel olarak planlanmış olaylar zincirinden bahsedeceğim. Onun için, projeleri canlı canlı görmenizi istedim. Size öyle bir kitap tanıtacağım ki, kitap içinde kitaplar var. Hatta bir kitabın içerisine, milyonlarca kitap yerleştirilmiş. Bu kitabın her kelimesinde, bir kitap yazılmış. Öyle mucizevî bir kitap ki, her satırı ayrı bir kitap oluşturacak kadar manidar. Elinizde böyle mucizevî bir kitap bulunsaydı, ne düşünürdünüz, diye sordu.

Zaten biz; hoca: "Plan ve projeler göstereceğim." deyince, sağımıza solumuza bakmış, ortalıkta böyle bir şey göremeyince şaşırmıştık. Üstelik, hocanın tarif ettiği muhteşem kitap nerede olabilirdi? Arkadaşların çoğu:

– Böyle bir kitap olamaz hocam, dediler. Bazılarımız ise; bu konuşmaların arkasından nasıl enteresan bir düşünce çıkacak, diye merak ettiğimiz için sustuk.

Öğretmenimiz alışılagelmiş, ezberlenmiş hayat ve düşünüş tarzından, her zaman farklı düşünürdü. Olayların değişik yönlerini anlatır, onlara farklı yorumlar katardı. Bir şeyin gözle görünen kısmını değil, altındaki gizli sırları, hikmetli yönleri düşünmemizi sağlardı.

– İnsanın en önemli özelliği, daima düşünebilmesidir, derdi.

Böyle bir kitap bulunamaz, öğretmen tevil yapacak, diye düşündük. Fakat o:

– İşte size bu kitabı tanıtacağım, dedi. Dersini, her zaman bir tiyatrocu gibi rol yaparak anlatırdı. Rolünün havasına öyle girerdi ki, onu seyreden öğrenciler; o tiyatro oyunundan başka bir şey düşünmezlerdi. Şimdi aynı hava içerisine girmiştik. Halbuki üç sınıf bir araya geldiğinde gürültü çıkardı. Arkadaşlar, hemen boğuşmaya başlarlardı. Fakat, bu sefer dersi kaynatma planları yapılmadı. Konu ilgilerini çekmişti. Öğretmen dersine başladı:

– İşte size bahsettiğim kitabın adına, kâinat kitabı diyoruz. Bu kitabın bir bölümü güneş sistemimiz, bir bölümü, bizim samanyolumuz, diğer bölümleri de, diğer yıldızlardan oluşur. Bir arkadaşımız:

– Ama öğretmenim, bu düşünce sanal, deyince:

–Hayır, sanal değil; gerçeğin ta kendisi, diye cevap verdi.

Bizleri, bahçesinin bir kenarına yerleştirdiği teleskopun yanına götürdü. Hepimiz bulutsuz bir havada, gök cisimlerine ve yıldızlara baktık. Bize:

– Gözünüze inanıyorsanız işte gördünüz, dedi. Sonra tekrar badem ağacının dibine geldik.

– Madem, yıldızlar uzak, diye düşünüyorsunuz, sizlere yakından; bu kitabın kelimelerini göstereceğim. Hatta elinizle bunları tutabilirsiniz. Arkadaşlar dikkatli bir şekilde dinliyorlardı. Etrafta, elle tutulacak bir kitap gözükmüyordu. Anlatmaya devam etti:

– Kâinat kitabının bir sahifesi dünyadır. Bu dünya kitabındaki her bir kelime bir insan olsun.

Bir arkadaşımızı yanına çağırarak:

– Arkadaşınızı görüyorsunuz. Dünya kitabının bir sahifesi bu arkadaşınız olsa, sadece bir kelime olabilir değil mi, diye sorarak, bize tasdik ettirdi.

– İnsan kelimesinde, göz denen büyükçe bir kitabı gördünüz, diyerek arkadaşımızın gözünü gösterdi.

– İşte size bir kitap daha, dedi.

Hepimiz yine şaşırdık. Hemen çantasından gözün bölümlerini gösteren bir broşür çıkardı. Bu özel bir göz hastanesinin broşürüydü. Göz hakkında bilgiler veriyor, göz hastalıklarını anlatıyordu. Şekiller ve şemalar vardı. Bu broşür elden ele dolaştı. İçerisinde gözle ilgili her türlü bilgi mevcuttu. Hayretler içerisindeydik. Hocanın göz hakkında çok fazla bilgisi varmış.

– Gözün ayrı bir kitap olduğuna itirazınız var mı, deyince; itiraz edecek hâlimiz kalmadı. Sonra gözün bölümlerinden bahsederek, detaylarını anlattı.

– İşte size, insanda ayrı bir kitap olan; deri.

Yine çantasından; deri ve cilt hastalıklarını resimlerle anlatan, renkli bir broşür çıkardı, bizlere uzattı.

– İnsanda, beyin ayrı bir kitaptır. Ama, beyin kitabının içerisinde başka kitaplar var.

Sonra diğer organlarımızı saydı:

– Mide, böbrek, akciğer, karaciğer, kalp vs. Bütün organlarımız farklı farklı kitaplardır.

– Her alyuvar ayrı bir sanat ve kitap, akyuvarlar ayrı bir sanat ve kitaptır. Biraz teneffüs yapalım, dedi.

Daha önce, hocanın badem ağacından topladığı, çağla hâlindeki bademleri kovaya doldurduk. Kuyudan su çekerek, yıkadık. Hep beraber yemeye başladık. Kalabalıkta bir şey yemek tatlı oluyormuş. Arkadaşlar, bademleri kapışıyorlardı. Hocamız:

– Çok yoruldunuz, dikkat edin bugün milyonlarca kitap okuyorsunuz, haydi yiyin, dedi.

Mesele yemek olunca öğretmeni dinleyen kim? Hepimiz çağladan yedik. Daha sonra, hoca bizi on beş dakika serbest bıraktı.

Bu vaziyet, bir teneffüs gibi oldu. Öğretmenimiz bizimle beraber badem yiyordu. Neredeyse; kovadaki çağla beş dakikada bitti.

Hocamız yeniden rolüne döndü. Çağla ağacını gösterdi.

– Çağla ağacı, bir kitaptır. İnsan kadar değilse bile, mühim bir kitap, diyerek çağla ağacını botanikçi gibi anlattı.

– Bu ağaç kelimesinin kökleri ayrı bir kitaptır. Gövdesi ayrı bir kitap, yaprakları ayrı bir kitap, solunumu ayrı bir kitap; bademin çiçeği ayrı bir kitap, çiçeğindeki erkek ve dişi organı ayrı bir kitap, bu kitap çok kalın oldu değil mi? Çağlanın içerisinde oluşan çekirdekte, ağacının bütün özellikleri yazılmış, siz yediniz, böyle bir proje gördünüz mü, deyince, herkes suskun kaldı.

– Her baharda, badem çekirdeğini toprağa atarsanız, badem ağacı fışkırır. Toprak kelimesi öyle bir kitap ki, iki yüz bin çeşit bitkiyi yapacak bilgi ve donanıma sahiptir, diyerek bir avuç toprağı alıp, üfleyerek yere serpti.

– O donanım ve bilgileri bu toprakta gördünüz mü?

–Yok, dedik.

– İşte bu toprakta, o donanım vardır. Benim bahçemdeki gülleri, sebzeleri, domatesleri diğer ağaçları görüyorsunuz, topraktan çıkıyorlar. Demek ki toprakta bir bilgi birikimi vardır. Öyle mi?

– Hayır, toprak cansızdır. İlmî iradesi yoktur, dedik.

Sonra, bizi bir gül ağacının yanına götürdü. Onun da bir kitap olduğunu anlattı. Güllerin bir kısmının tohum olup öldüğünü, bir kısmının yeni çiçek açtığını söyledi.

– İşte bu bahçede milyonlarca kelime... Kelimeler içinde kitaplar... Benim bahçem de kitaplarla dolu, binlerce kütüphane var. Görebiliyor musunuz? Yaratılan kâinatın, dünya denen sayfasında, kelime olan varlıkların ayrı ayrı kitap olmaları bu şekildedir. Yanlışım varsa söyleyin, dedi.

Tam o sırada, ağacın dalına konan kuş, bir kız arkadaşımızın başını pisleyiverdi. Hepimiz güldük. Öğretmenimiz, arkadaşın omzunu peçete ile sildi.

– Kuş ne diyor biliyor musunuz? Beni unutmayın, diyor. İşte ben de bir kelimeyim. Kuş kelimesinde, yine kitap içinde kitaplar yazılmış, dedi.

Yerde gezen karıncaları, uç uç böceğini, hemen yanımızdan geçen kertenkeleyi ve binlerce canlıyı örnek gösterdi.

– Çocuklar, bu bahçe benim kütüphanem, bu kütüphanedeki kitapları okuyorum, dedi.

Biraz durgunlaşmış bir hâli vardı. Sonra şöyle devam etti:

– Peki, böyle mucize bir kitabın sahibini tanımak gerekmez mi? Eğer kendimizi insan olarak kabul ediyorsak, sonsuz ilim sahibi sanatkârı tanımalıyız, Aksi takdirde diğer canlılardan bir farkımız kalmaz. Kâinat kitabında yeriz, içeriz, yaşarız ve ölürüz. Hepiniz insanlık gibi âlî bir makamı kabul ediyorsunuz. O halde, bu bahçedeki bitkileri yaratarak, size kendisini göstermek ve tanıttırmak isteyen Allah'ın, elbette akıl sahiplerince tanınması ve takdir edilmesi gerekir, diyerek, bizi yeni yeşermeye başlayan bir kiraz ağacının yanına götürdü.

– Allah öyle zengin ki, öyle gani ki, sanatından ve kitaplarından yararlanabilirsiniz.

Bütün arkadaşlar, kirazları yemeye korktular. Yiyenler ise, çekirdeklerini bir sanat eseri olarak görüp, saklamaya çalıştılar. Artık iki saat dolduğundan ders bitmiş oldu. Hoca bize şunları söyledi:

– Benim Kûr'ân'ın kılıfı mı güzel; yoksa kâinat kitabı mı güzel? Hangi sanatkâr daha mâhir?

Hepimiz gerçekten çok etkilenmiştik. Öyle ki, Allah'ı yanımızda ve yakınımızda hissediyorduk. Burada bulunan arkadaşların,

inkârcılığa sapması mümkün değildi. Çünkü bu kâinattaki hiçbir şeyin tesadüf olmadığını, her şeyin bir yaradılış hikmeti olduğunu ve kâinattaki her şeyin O'nu anlattığını anlamıştık. Bu deneyli bahçe gezisi sayesinde tefekkür etmeyi öğrenmiştik.

ZİYAFETİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Merdivenleri çıkarken, bir hayli zorlandığımı hissettim. İçimden öğretmenler odasını iki kat yukarı yapmış olmalarına kızıyordum. Kalbim hızlı hızlı atarken, merdivenleri basamak basamak bitirmeye çalışıyordum. Öğretmenler odasına vardığımda, öğretmenlerin hepsi birbirleriyle şakalaşıyorlardı. Herhalde yaşlılığımdan olsa gerek, bana biraz teveccüh gösterirlerdi. İçeri girdiğimde: "Hocam, hoş geldiniz! Nasılsınız, iyi misiniz?" gibi sorulara cevaplar yetiştirmeye çalışırdım.

Arka tarafta oturan mahcup bir genç gözüme çarptı. Bıyıkları yeni terlemiş, fidan gibi bir delikanlıydı. Utangaç ve temiz olduğu yüzünden, ayrıca sık sık yere bakmasından belli oluyordu. Onu şöyle bir süzdüm. Herhalde yeni gelen biyoloji öğretmeniydi. Müdürün dediğine göre; fen fakültesi mezunuymuş. Genç öğretmeni gözlerim bir yerden ısırıyordu. Onu tekrar süzdüm. Onu tanıyor gibiydim. Karşımdaki genç, bana gözlerini dikerek:

– Efendim, beni tanıdınız mı, diye mahcup mahcup baktı. Daha ismini söylemeye zaman kalmamıştı ki:

– Hocam, ben eski öğrencilerinizden biyoloji öğretmeni Fazıl, demesin mi?

Sarsılmıştım. Zaten eski öğrencilerimi görünce duygulanırdım. Elimi öpmek istedi. Hayâlim, heyecanla çarpan kalbimle be-

raber, on beş yıl öncesine gitti. Acı ve tatlı hatıraların yaşandığı 3-C sınıfına... Onların verdikleri ziyafet aklıma geldi. Fazıl'ı o ziyafette dikkatle izlemiştim. Öğretmenliğe yatkın birisi olacağı, ta o zamandan belliydi.

Bir tatil günü olsa gerekti, çocuklar beni okula çağırmıştı. Aynı zamanda çok sevdiğim, o ilk görev yaptığım okula gitmiştim. Okulda bir hareketlilik vardı. Öğrenciler, erkekli, kızlı galiba bir faaliyet hazırlıyorlardı. Bir an hazırlık odasına kafamı uzatmıştım. Yiyeceklerle doluydu. Memurlar odasına doğru hızla adımlarımı atmıştım. Fen bilgisi öğretmeni çalışıyordu. Sonra, masum bir öğrencinin önce başı, daha sonra vücudu göründü.

– Buyurun hocam, diye sırıttı.

Yanlış hatırlamıyorsam, adı Şennûr'du. Ev ekonomisi atölyesinde; masaların üzerine pastalar, kurabiyeler, kuruyemişler ve daha birçok yiyecekler itina ile dizilmişti. Karşımda duran, sandalyemi gösteren güler yüzlü ve diğerlerine göre babacan ruhlu, içindeki sırlarıyla beraber bana bakan, Haşimdi. Diğer öğrencileri de şöyle bir süzmüştüm. Hepsinde bir şeyler yapabilmenin heyecanı vardı. Karşımda Fazıl, yine bugünkü gibi mahcup; hafif tebessüm ederek yere bakıyordu. Sanki on beş yıl önceki gibi, karşımda durmuş:

– Buyurun hocam, diyordu.

Hâlâ gözlerimin önündeydi. Ayşe'nin ekmekleri becerikli bir şekilde kesişi, Zihni'nin güler yüzü, sadece ikimizin bildiği düşünceleri. O sandalyeye otururken, Serpil de karmaşık duygular içerisinde, ondan farklı değildi. O da gülüyordu. Biraz utanmış olsa gerek ki, bir an yerimde duralayarak ona bakmıştım. “Otur kızım.” deyince o da sandalyesine oturmuştu. Onun karşısındaki Hacı ise; mavi gözleriyle etrafa gülücükler saçıyordu. Murat; tebessümünü ciddiyetle saklayarak, önündekileri yemekle meşguldü. Eray, hem gülüyor hem de herkese çabuk ısınabilen Şenol'un kulağına eğilerek; bir şeyler fısıldıyordu. Gizli konuşmalardan, o an; biraz rahatsız oldum. Birden Şennûr'un sesi duyulmuştu:

– Çaylarınızı alın!

Zor hatırlıyorum; ama, Şennûr, Şenol'un kardeşiydi galiba. Buna rağmen sıcakkanlılığıyla, terbiyesiyle Şenol'u aratmazdı. Bir ara karşımdaki fen muallimi Kubilay'ın iştahının kaçtığını fark etmiştim. Galiba talebelik günlerini hatırlamış olacak, yüzünü ekşitmiş, ayrıca bir şey yiyememişti.

Kubilay, sessizce bir kenarda düşünüyordu. Belki eski hatıraları canlanmıştı. Derdine ortak olmak istedim. Anlattığım fıkralara, başka zamanlarda o çok gülerdi ama o anda Kubilay'ı güldürememiştim. Yumurtalar, çaylar ve pastalar masanın üzerinde yavaş yavaş tükenirken, öğrenciler neşeliydiler. Kızlar birbirleriyle fısıldaşıyorlardı. Haşim, önündekileri yemekle meşgul görünmesine rağmen, kalbi başka âlemlerde dolaşıyordu. Bilmem, Murat ne düşünüyordu? Fazılsa fındıkları ağzına atarken, önündeki sucuklu yumurtayı bitirmeye gayret ediyordu. Masanın bir kenarına yerleşen hademe İsmail Efendi, çipil gözleriyle yiyecekleri süzüyordu. Ayşe'nin iri gözleri Serpil'e bir şeyler anlatıyordu. Ergenlik çağına yeni girmiş olan bu gençler, son derece heyecanlı ve hareketliydiler. Duygusal bir kişi olan fen muallimi, duygularını gözyaşlarına dönüştürmemek için bastırıyordu. Arkasından Eray, bir fıkra anlatmıştı. Öğrencilerin şiirleri, fıkraları, türküleri ve şarkıları... Ben de bir şiir okumuştum. Onlarla toplu olarak: "Sordum Sarı Çiçeğe" ilâhisini söylemiştik.

– Çiçek ey dür derviş baba ölüm, bize yakındır.

Birkaç latifeden sonra, çaylar bitmişti. Çocuklarla voleybol oynamak için anlaşmıştık. Spor salonunda neşeyle voleybol oynuyorduk.

Çalan ders zilini, voleybol sahasındaki servis düdüğü sanmıştım. Saatime baktım, ders saati gelmişti. On beş sene önceki, cumartesi günü yapılan çay ziyafetini, ilk görev yerim olan ortaokulu, titreyerek, geçmişin hasretiyle hayâlimde canlandırdım.

Fazıl'ı, maziye dalan benim gözlerime bakar, görmüştüm. Gencecik, çiçeği burnunda bir öğretmen… Kim bilir öbür arkadaşları neredeydi? Hangi meslekte idiler, ne işle uğraşıyorlardı?

Zaman ne çabuk geçiyordu. Dünyanın bir misafirhane olduğunu daha iyi anlıyordum. Yaşadığımız menzil, dolar boşanır bir han gibiydi. Hayatım; on beş sene önce, cumartesi günü, ev ekonomisi atölyesinde verilen çay ziyafeti gibi, çabucak geçiriyordu. Ben, o zaman Fazıl gibi genç bir öğretmendim. Öğretmen arkadaşım Kubilay'ın belki benim gibi beli bükülmüştür, kocaman olan çocuklarına boğaz patlattığını düşündüm. Hayâllerimden kurtulmuştum ki, Fazıl hâlâ sessizce bekliyordu.

– Birinci teneffüste görüşelim, olmaz mı, diyerek dersimin olduğu sınıfa geç kaldığım için, acele ederek girmek istedim. Koridorda, kocaman bir aynanın yanından geçerken, "Şakaklarıma kar mı yağmış, benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?" şiiri hatırıma geldi. Saçlarımın apak olduğunu şimdi daha iyi anlamıştım. Aynaya bir müddet daha baktım. Fakat, sınıfa çok geç kalmıştım. "Ağlayıp nâlân edip gezerim, ta nefes var ise kuru cismimde feryat eylerim." nakaratlarıyla nihayet sınıfa girdim. Kafam karmakarışıktı. Mevlana Cami'nin dediği gibi:

Günde bina-yı ömrümün bir taşı düştü yere,
Can yatar gâfil, binası olmuş vîran bîhaber,
Yola geldim, lâkin cümle göçmüş, kervan bîhaber.

Ömrümün sermayesi nerdeyse bitiyordu. Ama gayelerim, yapmak istediklerim o kadar çoktu ki… Neredeyse hayata yeniden başlıyordum. İnsan, sanki dünyada ebedî yaşayacak gibi hareket ediyordu. Benim de ömrüm bitmek üzere, diye düşünüyordum. Ama, Fazıl gibi meyveler bana biraz teselli veriyordu. Dünyadan boş gideceğim korkusunu, o an; az da olsa gidermişti. Birazcık ahiret için ümitlenmiştim. Yeni meyveler oluşturmak için, yoklama yaptıktan sonra derse başladım.

Ders bittikten sonra Fazıl gelmişti. İkimizin dersi de boştu. Hayat filminin geriye kalan gerçek bölümlerini öğrenmek ve seyretmek istiyordum. Fazıl'a eski arkadaşlarını sordum:

– Hocam Zihni, avukat oldu. Serpil'le evlendiler, dedi.

Tahmin ediyordum zaten öyle olacağını.

– Murat, kurmay subay oldu hocam. Ayşe ev ekonomisi öğretmeni. Eray kaymakamlık yapıyor. Gülsüm doktor oldu, Erdoğan da doktor. Halit, şimdi emniyet müdürü. Şenol, ticaretle uğraşıyor. Ayrıca, o; Ticaret Sanayi Odası Başkanı oldu. İrfan, sizin gibi tarihçi oldu.

Daha birçok arkadaşını saydı, döktü. İrfan için matematikçi ile kavga etmiştim. Matematik dersinde tarih çalışıyor, bunu sen yapıyorsun, diye beni suçlamıştı. Bir gün diğer matematikçi de bana çatmıştı:

– Sen bu çocuklara ne yapıyorsun? Ben ders anlatırken, onlar sıranın içerisine tarih kitabını koyarak okuyorlar, demişti.

– Ben hiçbir şey yapmıyorum. Sadece onlara atalarını sevdiriyorum, demiştim.

Konuşmalarımız beni hayli heyecanlandırmıştı.

– Daha hatıralarımızı konuşacağımız çok vaktimiz var, dedim. Fazıl:

– Yalnız hocam, Size bir şey söylemeden geçemeyeceğim. Çanakkale Zaferi için, 18 Mart'ta tören hazırlamıştınız. Orada yaptığınız konuşmada; savaşan askerlerin ahiret inancına bağlılıklarından dolayı, vatanımızı, dinimizi kurtarmak için savaştıklarını söylemiştiniz. Bunun için şehit olduklarını anlatmıştınız. Hatırlıyor musunuz, bu yüzden valilik sizi bir ay açığa almıştı. Soruşturma geçirmiştiniz.

– Evet, o günler biraz geride kaldı, dedim.

– Sizin gibilerin sayesinde hocam!

–Yok canım, her şey sevk-i ilâhidir. İyilikler Allah'tan, kötülükler nefsimizden...

– Hayır Hocam, eski günler geride kalmadı. Hâlâ, evrim teorisini; üniversitede sanki kanıtlanmış bir ilim gibi, ders olarak anlatıyorlar. Dinsiz insan yetiştirmenin, kime neye faydası varsa?

Doğru söylüyordu. O zamanki din düşmanlarından şimdi de vardı. Çalışmalarını hızla sürdürüyorlardı. Oradan ayrıldık.

Akşam yemeğinden sonra, hanıma yeni gelen biyoloji öğretmeni Fazıl'dan bahsettim. Zamanın ne kadar çabuk geçtiğini anlattım.

– Evet, hani çocuklarımız, neredeler?

Gerçekten de dört çocuğumuzun hepsi ayrı ayrı yerdeler. Hepsi de üniversiteyi bitirmiş, çalışıyorlar. Hanım hüzünlendi. Ağlamaya başladı. Dört yaşında ölen oğlumuzu hatırladı.

– O çocuğu zamanında tedavi ettirmedin. Öğretmenliği bırakıp çalışsaydın, hiç olmazsa paran olurdu. "Çocuğun kalbi delik." demişti, doktor. Sen, paran olmadığı için, biraz da ihmalkâr olduğundan dolayı, öldürdün onu. Sadece okula gelip gitmeyi biliyorsun. Başka bir şeyden haberin yok, dedi ve bana bağırdı.

– Hâşâ hanım! Allah'a şükret, bak hayatta yaşayan dört tane çocuğun var, hepsi gül gibi sapasağlam, maşallah. Allah verir, Allah alır. Bak bugünkü Fazıl gibi binlerce çocuğumuz var, dedim. Hanım hâlâ bağırıyordu:

– Onlar senin çocukların, zaten benim çocuklarım senin üvey evlâdın. Hakikî evlâtların öğrenciler, diye kızdı durdu. Bana neredeyse düşman gibi baktı. Konuyu değiştirmek için:

– Yapma hanım! Bak Handan kızımızı ilk yıkadığımızı hatırlıyor musun? Yıkamaya korkmuştuk. Şimdi kocaman oldu, bu sene doktora sınavına giriyor. Hanım:

– Orayı da, bana konuşturma! dedi.

– Taksi param yok, diye evde doğum yapmama sebep olmuştun. Senden neler çektim!

Anlaşılan bu akşam ne desem bana kızacak. Onun için elime kitabımı alıp yalnızlığa gömüldüm.

Hanım, telefonu eline alıp, çocuklarımızla tek tek konuştu. İyi olduklarından emin olmak ister gibi, onlara sorular sordu. Halbuki o, çocuklarının gerçek sahibinin Allah olduğunu unutuyordu. Çocuğa sahip olabilmek için, biz ne yapmıştık ki? Kızgınlığından telefonu bile bana vermedi. Çocuklar galiba telefonda: "Babamız nasıl?" diyorlardı; ama o:

– Ne olacak bildiğiniz gibi, soktu kafasını kitaplara, saklanıyor onların içine, dedi. Telefonu kapattıktan sonra hâlâ kızgındı:

– Bana bakmıyorsun, iki gündür nefes alamıyorum. Doktora gidelim, sevk yaptır da... dedi. Gayet mahcup: "Olur hanım." dedim, sessizce.

Ertesi gün sevk yaptırıp hastaneye gittik. Çok kalabalıktı. Hanım, gerçekten zor nefes alıyordu. Orada beklerken, bir bayan doktor; bize dikkatlice baktı. Bayan doktor, yanımıza gelip, birden:

– Hocam, siz değil misiniz? dedi.

Ah! şimdi tanıdım, başka bir okuldan öğrencim Zeliha. Hanımımı işaret edip:

– Hocam, eşiniz galiba, dedikten sonra hanımla odasına girdik. Hanım ilk defa öğretmen olmamdan memnun oldu.

Ben, odada otururken; o, hanımı götürerek filmlerini çektirip, gerekli tahlillerini yaptırdı. Neredeyse iki saat orada bekledim.

– Yenge, sen şurada otur; ben hocamla dertleşeyim, diyerek, onu koltuğa oturttuktan sonra, birlikte yemekhaneye indik.

– Hocam, hem yemek yiyelim, hem konuşalım mı, dedi. Yemeklerin gelmesini beklerken:

– Hocam, size kötü bir haberim var; yenge duymasın, söylemek zorundayım, galiba eşiniz kanser! dedi.

Şöyle bir sendeledim. Hayatımın zaten yaşlılık yıllarına gelmiştim, bir de hayat arkadaşımı kaybedip, tamamen yalnız kalacaktım. Kulaklarım uğulduyor, her şey ters dönüyor, öğrencim Zeliha konuşuyor, ben hiçbir şey duymuyor ve de anlamıyordum.

Hanımı alıp, eve döndüm. Pek şikâyeti yok gibiydi. Sadece sıcak ve nemli havalarda nefes alamadığını söylüyordu.

– Neden ilaç vermediler? Yoksa ilaç yazdılar da almaya üşendin mi? Sen, zaten önemsemezsin, dediğinde; boynuna sarılıp ağlamak istiyordum.

Ama, kendimi tutarak, yüzümü başka tarafa çevirip:

– Hayır, tahlillerin neticesinden sonra verecekler, dedim.

Yan tarafa döndüğümde, gözlerimden yaşlar boşandı. Hanım, kötü bir şeyler olduğunu sezmişti.

– Neden ağlıyorsun, kötü bir hastalık mı? dedi.

– Yok canım, öğrencimin bize yardımlarına duygulandım, dedim. Ama inanmadı:

– Kötü bir şeyse, sakın çocuklara söyleme, sadece öldüğümde öğrensinler. Karım da az kahraman değildi. Sonra birbirimize sarılıp, ağladık. Tek tesellimiz, ahirette beraber olmaktı. Sabah kahvaltıdan sonra:

– Bugün izin alayım mı? İstersen emeklilik dilekçesi vereyim, okula gitmeyeyim, dediğimde:

– Hayır! Öğrenciler ve okul olmazsa, sen yaşayamazsın, dedi.

O gün, üzüntülü bir halde derslere girdim. Dersin konusu; Yavuz Sultan Selim Han'ın yaptığı savaşlar ve ölümüydü. Ders anlatırken az da olsa acım hafiflemişti. Kederim biraz geçmişti. Koca cihâna hükmedenler ölmüş, aradan asırlar geçmişti. Bir an ken-

dimin, eşimin ve dünyanın da öldüğünü hayâl ettim. Mahşerde bütün insanlar toplanmış. Tanıdıklarım, tanımadıklarım bütün insanlık orada... Fakat herkeste bir düşünce, telaş ve çaba var. Hem de oradaki telaş dünyadakinden daha fazla... Herkes bir tarafa koşuşuyor. Yaptıklarından, hatta kalplerine gelen sırlardan, insanlar en ince noktasına kadar saniye saniye hesap vereceklerdi... Kendi hesabım için telaşlandım. Dersten çıktım. Birden Fazıl'ın sesini duydum.

– Haydi hocam, çay içelim. İrkilerek hayâlimden uyandım. O, üzüntülü hâlimin sebebini sordu. Okulun yalnızca bana verdiği, şef öğretmen odasına gittik. Çaylar geldi. Fazıl:

– Hocam! Sizin öğrencinizken, bana verdiğiniz kitaptan biraz okuyalım mı? diyerek cebinden bir kitap çıkardı. O okudu, ben dinledim:

– Sana bir milyon ömür ve dünya saltanatının verilmesini; fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin; yoksa, bâkî; fakat âdî ve meşakkatli bir vücudu mu istersin? Dedi.

İkincisini arzulayıp, birincisinden: "Ah!" çektim. Cehennemde de olsa bekâ isterim, dedim. "Merak etmeyiniz, sizin ebedî bir gençliğiniz var. Gelecek, parlak bir hayat ve nihayetsiz bir ömür sizi bekliyor. Ve zâyi ettiğiniz evlât ve akrabalarınızla sevinçle görüşeceksiniz. Ve ettiğiniz bütün iyilikleriniz muhâfaza edilmiş; mükâfatlarını göreceksiniz, diye iman-ı ahiret onlara öyle bir teselli ve inşirâh verir ki. Her birinin yüz ihtiyarlık birden başlarına toplansa, onları ümitsiz etmez." diye okuyup kitabı kapattı.

– Şimdi üzüntünüzü anlatın hocam! dedi.

– Hiçbir üzüntüm kalmadı Allah razı olsun, diyerek:

– Şimdilik kimseye söyleme, yengen akciğer kanseri oldu, dedim. O da çok üzüldü.

Okuldan on beş gün izin aldım. Hastaneye gidip, tahlillerin sonucunu eski öğrencim, Doktor Zeliha'dan aldım.

– Hocam! Çok üzgünüm, sizinle böyle karşılaşmak istemezdim. Siz bilmiyorsunuz; ama bana çok iyiliğiniz var. Sizin bana verdiğiniz kitaplardan çok istifâde ettim. O kitaplardaki fikirleri, hayat felsefesi yaptım, şimdi eşime de okuyorum demişti. Fakat ben konuştuklarını pek duymuyordum.

– Acaba tedavisi nasıl olur, dedim.

– Hocam, burada mümkün değil; ancak Amerika'da belki kurtarılabilir, henüz erken teşhis sayılır, imkânlarınız var mı, gönderebilir misiniz? diye sordu, merakla.

Oysa ben çocuklarımı okutmuştum. Henüz okullarını yeni bitirmişlerdi. Başımı sokacak evim bile yoktu. "Hayırlısı olsun" diyerek, sessizce hastaneden ayrıldım. Benim kendi derdimde olduğumu gören Zeliha, adres ve telefonumu istedi. Eve geldiğimde hanımı neşeli gördüm, sessizce bir çuval ilacı önüne koydum.

– Hanım, seni Amerika'ya turistik ziyarete göndereceğim, dediğimde, "Neden?" diye sordu. Sakin sakin olan biteni anlattım. Çaresizce: "Bu nasıl olacak?" derken, çok ümitsizdi.

– Allah kerim, inşallah O, bize bir kapı açar veya sana bir sıhhat verir , dedim. O omzunu silkti. Fakat güzel bir haberi vardı:

– Ben de sana neşeli bir haber vereceğim, dedi. Handan'ı bir isteyen varmış. Büyük oğlumuz İhsan da o çocuğu çok sevmiş, kızı istemeye geleceklermiş.

– Ben nasıl olsa öleceğim; boş ver oğullarımı evlendirdim. Bir de kızımın mürüvvetini görebilsem, gözüm açık gitmez. Vazifem bitiyor efendi, dedi.

Onu o anda, günlerce yol alıp yumurtladıktan sonra, ölen somon balığına benzettim. Ölüme meydan okuyordu. Ölmek, onun için oyun gibi bir şeydi. Yıllarca okuduğum kitaplar ona tesir etmiyor, cahil diye düşündüğüme pişman oluyordum. Şimdi bana yaşayarak, sabır ve tevekkül dersi veriyordu. Nefes nefese sofrayı kurdu, beraber yemek yedik. Yemekten sonra, onun davranışlarında başka bir fasıl başladı.

– Yarın ev kalabalık olacak, bütün gelinler, torunlar ve Handan'ı isteyecek aile bize gelecek.

Ben üzülüyordum; ama o, unutmuş gözüküyordu. Çay içerken hanımı Amerika'ya göndermenin çarelerini düşündüm.

– Ne düşünüyorsun? Hastalanmam iyi oldu, nasıl olsa öleceğim, diye konuştu.

Ona, bu kadar bağlı olduğumu hiç düşünmemiştim. Ondan ayrılacak olmam beni sarstı. Gece yatakta hep mahşer yerini düşündüm durdum. Ölümü biliyordum. Babam, annem ölmüştü. Dedemin ve babaannemin cenazelerini, birçok dostumun ölümünü görmüştüm. Ama hanımın hastalığı... Onun ölümcül hastalığı benim de ahirete çok yakın olduğumu hissettirmişti.

Ertesi gün, ev çok kalabalıktı. Yeni dünürler, oğullarım, gelinlerim, torunlarım ve kızım Handan çok uzak yoldan geldiler. Akşam nişan töreninden sonra:

– Çocuklar, sizi küçüklüğünüzden beri gezdirdiğim gibi gezdireyim, dedim.

Üç oğlum, kızım sokağa beraberce çıktık. Sonbaharın soğuğu yavaş yavaş kendini hissettiriyordu. Açık olan bir pastaneye geç vakit oturarak birer salep istedik. Ben her zaman önemli olan konularda aile meclisini toplayıp, özel oturum yaparak onların da görüşlerini alırdım. Yalnız şimdiki toplantıda hanım eksikti. O, evde torunlarıyla ve gelinleriyle kaldı. Evlâtlarıma olan biteni anlattım. Çünkü annelerinin hastalığını çocuklarından saklayamazdım; fakat hanım anlatmamı istememişti. Onlar da çok üzüldüler. Handan ağladı. Onları teselli etmek bana düşüyordu. Onlara hiç üzülmemelerini ve annelerine de hissettirmemelerini istedim. Oradan üzüntülü bir şekilde ayrıldık. Eve gelirken yolda Allah'ın Kadir ve Kerim olduğundan, Rahman ve Rahim olduğundan bahsettik. Elbet bunun da bir çaresini Allah'ın yaratacağından söz ederek, hem teselli vermek, hem de ileriye ait ümit beslemelerini sağlamak istiyordum. Bu olayı evde konuşup,

felaketin büyümesini istemediğim için, gelinlere ve torunlara, bu durumun söylenmesini istemedim. Eve geldiğimizde gelinlerden birisi:

– Baba, bizi evlâttan saymıyorsun galiba, dedi. Oysa gelinlerini çok severdim.

– Olur mu öyle şey, diyerek soruyu geçiştirmeye çalıştım. Şakayla karışık gülüştük. Bütün ev ahalisi hep beraber, eski günlerde olduğu gibi, yatsı namazını geç vakit cemaatle kıldık. Sonra yatak odasına gittiğim vakit, hanımı ilaçlarını sakladığı yerden çıkartırken gördüm. İlaçlarını evlâtları görmeden içti. O, herkesi yatırmak için odadan ayrıldı. Ben yatağa yattığımda; yine mahşeri düşündüm. O kalabalık ve hesap verme telaşı bitmek bilmiyordu. Her şey gözümün önünde beliriyordu. Derken hanım da gelip yattı.

– Handan'ın nişanlısını, ayrıca ailesini çok sevdim, gözüm artık açık gitmez inşallah, dedi.

Ertesi gün cumartesiydi, Fazıl'ı da eve çağırmıştım. Evlâtlarımla tanıştırdım. Ne de olsa o da bir evladım sayılırdı. Zaten öğrencilerime baba gözüyle bakar, onların dertleriyle ilgilenir, anne ve babalarıyla diyalog kurardım. Kim evinde kaç ton kömür yakar, onu bile bilirdim. Bu yüzden bütün öğrencilerim dertlerini kızlı erkekli bana anlatırlardı. Fazıl'ı bizim çocuklar çok sevdi. Fazıl:

– Hocam! Yarın Şenol gelecek, burada işleri varmış. Eğer izniniz olursa, size gelelim. Sizi görmeyi çok istiyor, dedi.

– Onun kardeşi Şennûr'du değil mi, dedim.

– Evet, dedi.

Sonra hastanede karşılaştığım öğrencim Zeliha'dan ona bahsettim. Akşam hep beraber kitap okuyup çay içtik. Hanımla tanıştırdım Fazıl'ı.

– Bak, senin dört çocuğun var, benim binlerce, dedim.

– Doğru söylüyorsun, diye yüzünü astı hanım.

– Oğlum Fazıl! Sen de öğretmenmişsin, sakın hocan gibi olma, sen evine daha fazla vakit ayır. O, ilk önce okul ve öğrencileri ile evli, sonra benimle. Fazıl:

– Hocam, dikkat et dayak yiyeceksin, dedi gülerek. Üzüntülüydüm; ama bir bakıma sevinçliydim de. Çocuklarım, gelinlerim, torunlarım yanımdaydı.

– Yengenin tedavisi nasıl olacak? Amerika'da tedavi edilebilme imkânı varmış, dedi.

– İmkânımız yok, diye cevap verdim.

Gece yataktaydım; kimsecikler yoktu, yine mahşer yerindeydim. Çocuklarla akşamki sohbetlerimizi orada yapıyorduk sanki. Fakat insanlar telaşlı mı telaşlıydı. Acaba orada sevdiklerimle sohbetime Allah müsaâde eder miydi ki?

Uyandığımda sabah ezanı okunuyordu. Hanımın inleyen sesini duydum. Beraber sabah namazını kıldık. Çocuklara pazar kahvaltısı hazırlamak için mutfağa beraber girdik. Hanım hastalanana kadar mutfağa girmeyi pek sevmezdim. Şimdiyse onunla beraber olmak istiyordum; kahvaltı hazırlamak bahane. O, hastalığı hiç umursamıyordu. Tam bir teslimiyet içerisindeydi. Sanki üzülen sadece bendim. Acaba yalnız kalacağımdan mı korkuyordum? O yalnızca Handan'ın düğününü düşünüyordu.

Evlâtlarımızı, akşamüstü; çalıştıkları şehre gitmek üzere garajdan uğurladık. Dördü de annelerine sarılıp ağladılar. Hatta gelinler bile ağladı. Hanım gözüme baktı sert sert: "Onlara söyledin mi yoksa?" der gibi. Kafamı kaldırarak "hayır" işareti yaptım. Handan sesli sesli ağlamaya başladı. Evde hepsi de sabırlıydı. Ama garaja gelince dayanamamışlardı her hâlde. Duygular aniden açığa vuruldu. Sonra onları teselli edip, otobüse bindirdik.

Akşam, hanımla hiç konuşmadan eve geldik, sonra o uyudu. Biraz sonra kapının zili çaldı. Fazıl ile Şenol'du gelenler. Kucak-

laştık ve oturduk. Uzun uzun eski günlerden konuştuk. Fazıl, hanımın tedavisinin Amerika'da yapılmasının gerektiğini belirtti. Şenol işleri dolayısıyla sık sık oraya gidiyormuş.

– Hocam, Şennur da Amerika'da, eşi doktor. İsterseniz yengemi hemen gönderelim. Şennur da sizi çok sever. Hiç itiraz etmeyin, dedi. Hemen cep telefonuna sarılarak: “Orada şimdi sabah.” dedi. Olanları ona anlattı. Telefonu bana verdi, Şennur'la konuştuk; benimle görüştüğü için çok sevindi.

– Sizin gelmenize hiç gerek yok; ben onu tedavi ettirir, size gönderirim, diyordu.

İçimde bir ümit belirdi. Hayat arkadaşımı kısa bir süre için de olsa kaybetmek istemiyordum.

– Hocam, size annemin ve babamın çok selamı var; size dua ediyorlar. Hani siz babamı iflastan kurtarmıştınız! Çok zor durumdayken, bir dostunuzdan ona mal almıştınız, kefil olmuştunuz. Babam o günü hiç unutmuyor. Hâlâ sizden bahseder.

– Evlâdım Şenol, babanı sıkıntılarından kurtaran Allah'tır, ben sadece aracı olmuşumdur. Hem iyiliklerin unutulması gerekir. İnsan sadece kendi kötülüğünü hatırlamalı; iyilik Allah'tan, kötülük insanın nefsindendir, dedim.

Sonra hanım uyandı. Odaya girdiğinde Şenol'u tanıdı. Ona “Annen nasıl yavrum?” diye sordu. Sonra bana dönüp: “Bey, çocuklara çay yaptın mı?” diye sordu. Fazıl'la olanları ona anlattık. Şenol edebinden kıpkırmızı:

– Kafanıza takmayın yengeciğim, sizin derdinizi çözeriz inşallah, Allah dilerse şifa verir, dedi.

Onlar gittikten sonra yalnız kaldık. İlk defa öğretmenliğimin faydasını gördüğünü söyledi. Ben kitabımı elime alarak okumaya başladım, kafama bir cümle takıldı:

– Ben başıboş değilim, vazifedar bir yolcuyum.

Uyumak için yatağa uzanmıştım. Fakat hanımın hastalığından sonra, hayâlimde beliren mahşer yeri ve o kalabalığı yine görür gibi oluyordum. Âdem babamızdan bugüne kadar, bütün insanlık oradaydı. Çekirgeler gibi kaynıyor ortalık; herkeste bir telaş var...

Pazartesi sabahı, hanımın nüfus cüzdanını alarak pasaport için başvurdum. Ertesi gün Şenol'a gönderdim. Şennur davetiye göndermişti. Şenol, vize için pasaportu götürdü. Tedaviye gideceği için, Zeliha bir de hastaneden resmî yazı vermişti. Vize kolayca alındı. Çocuklarla ben, uçak biletini almıştık. Şenol, ben ve evlâtlarım hava alanına gittik. Şenol da Ticaret Sanayi Odası'nın bir işi için Amerika'ya gidecekti. Yengesini götürüp, kardeşi Şennur'a teslim edecekti. Tedavi uzun sürebilirdi. Uçağa binmek için hanım, Şenol'la güvenlikten geçiyordu. Oğullarım ve kızım Handan ağlıyordu. Ben de duygularımı saklayamadım, ağladım. Her ne kadar zaman zaman küssek de, ara sıra ağız kavgası yapsak da hanımımı seviyordum. Uzun süreli olarak birbirimizden hiç ayrılmamıştık.

İzin sürem bitmediği için, çocuklarımın yanında üç gün kalacaktım. Handan, abisinin yanında kalıyordu. Büyük oğlumun yanında bir gün, ortanca oğlumun yanında bir gün, diğer gün de küçük oğlumun yanında kaldım.

İstanbul'da kaldığım süre içerisinde vefat eden padişahları, sahabeleri ziyaret ettim. Dolu dolu üç günüm geçti. Ama dünya günü bu, çabuk geçiyordu. Öğretmenlik yaptığım şehre bilet alarak otobüse bindim. Hanımın yolculuğu başka tarafa, benim yolculuğum başka tarafaydı. İlk defa ayrı ayrı şahsiyetler olduğumuzu anladım. Mahşerde onun hesabı ayrı, benim hesabım ayrı, diye düşündüm. Otobüste kitabımı açarak okudum:

– Kimin için Allah var, ona her şey var ve kimin için Allah yoksa, ona hiçbir şey yoktur; o bir hiçtir, diye yazıyordu.

***

Hoca, yorulduğundan kitabı kapatmıştı. Uyumak istiyordu. Gözünün önünde mahşer kalabalığı vardı. Hanımıyla orada buluşuyordu. Gözleri kapanmıştı.

Fazıl hocasını görmeye gitmişti. Hocası vefat etmişti. Fazıl şaşkındı. Hocanın evi kalabalığı almıyordu. Akşam kadınlı erkekli herkes oraya toplanmıştı. Öğrencileri ve bütün dostları oradaydı. Kur'ân okunuyor, salavatlar getiriliyordu. Fazıl, kalabalığa bir konuşma yapmak istedi:

– Hocamız gerçek âleme gitti. Başınız sağ olsun, diyebildi; ağlıyordu.

Kalabalık dağılmıştı, evde oğulları, gelinleri ve torunları vardı. Handan'ın nişanlısı ile ailesi de gelmişti. Büyük oğlu:

– Babam, annem ölecek diye üzülüyordu; ama kimin kimden önce öleceğini Allah bilir, onu kaybettik; fakat bizleri, kâinatı ve dünyayı anlayacak şekilde yetiştirdi. Bize kitaplarından başka miras bırakmadı. Onun için, Allah'ın kelâmı olan Kur'ân'a ve onun tefsirlerine iyice sarılacağız, onun tek istediği buydu, dedi.

Handan çok perişandı. Ortanca ağabeyi onu kucaklayarak teselli ediyordu:

– Annemize sahip çıkacağız; babamızın arkasından dua edeceğiz, o zaman o hiç ölmemiş gibi aramızda olur. Damat ise:

– Ölüm hiçlik değil, yokluk değil, bir tebdil- i mekândır (yer değişikliği), dedi. Bir hafta sonra hocanın evi kilitlenmişti tarih derslerinde anlattığı şahıslar gibi.

Fazıl çok üzgündü; hocasının talebelerini bildiği kadarıyla aradı. Onlara haber verdi. Arkasından dua etmelerini istedi. Hepsi de: "O adam nasıl bir insandı, çocuklarından fazla bizi düşünür, her derdimizi sezer, bizden önce babalarımızla konuşarak her problemimizi çözerdi." dediler. Bir öğrencisi: "Hocamız, annemle babamın boşanmasına engel oldu." dedi. Onu tanıyan kişiler, onu hayırla anıyorlardı. Çalıştığı okuldaki öğretmen ve öğrenciler de

çok üzgündü. O sene, 24 Kasım'da Milli Eğitim Müdürü gıyabında onu "yılın öğretmeni" seçmişti. Sağlığında kurulmasına vesile olduğu birçok hayır kurumu, onun ölmesiyle öksüz kalmıştı. Ama o hiçbirinin yönetiminde değildi. Fakat hepsinin sahibiydi adeta. Yüzlerce fakir öğrencinin okuması için birçok insanla görüşmüş, hepsine yardım etmişti. Fakat kimsenin bundan haberi yoktu. O bir hayırlı hareketi başlattığı zaman geri çekilir, uzaktan gözlemlerdi.

***

Hocanın hanımı üç ay sonra Amerika'dan iyileşmiş olarak döndü. Hava alanında onu çocukları karşıladılar. "Hani, babanız nerede?" dedi. Gözleriyle onu aradı. "Okuldan ayrılamadı anne." dediler. Fakat o bir şeyler anlamış gibiydi. Üç aydır telefon etmemesi bu düşüncesini kuvvetlendirmişti. "Babanız öldü! Değil mi? Rüyasını gördüm. Bana hiç yalan söylemeyin. Evlatlarım, kusura bakmayın, ben doğruca evime gideceğim, buralarda kalamam, onun hâtırasını yaşatmam lazım" dedi. Gözlerinden yaşlar boşandı. Evlâtlarına: "Hiçbiriniz işinizden kalmayın, ben iyiyim, yuvama gidiyorum." Dedi. Evlâtları suskun. Sadece büyük oğlu:

– Anne, seni gönderdikten sonra, babam memlekete giderken otobüs kazasında vefat etti, diyebildi. Kadın eve girip, kapıyı açarken:

– Selamünaleyküm Hoca Efendi! Ben Amerika'dan döndüm, dedi.

Abdest alıp, namaza durdu. Kapıya: "Kusura bakmayın; kimse üç gün yanıma gelmesin!" diye bir not yazdı. Kapıya gelenler geri dönmüşlerdi. Evlâtlarına telefon etmemelerini tembihlemişti. Üç gün boyunca ibadet etti. Onun gece gündüz sürekli okuduğu kitaplarını yanı başına alarak, okudu durdu. Onu lüzumsuz kıskançlıklarla üzdüğü için tövbe istiğfar etti. Bir gün maddî sıkıntı çektikleri bir zamanda: "Sana vardığıma pişmanım!" demişti.

Hoca bir ay üzülmüş, kırgın dolaşmıştı. O, kendisi için yaşamamış, kitapları ve inancı için yaşamıştı.

Üç günden sonra evin kapısını açtı, taziyeye gelenlere kitap okudu, yaşlı kadın herkesi teselli etti.

– Öyle ya; hocanız olmadığına göre size kitabı ben okuyacağım, dedi.

Her gün birkaç kişi geliyordu, genç genç insanlar: "Biz hocanın çocuklarıyız." diyorlardı. Komşular ve esnaf geliyor: "Hoca bize devamlı okutacak öğrenci bulurdu." diyorlardı. Hocanın hanımı: "Aradan geçen bir şey yok. Hoca gittiyse ben varım, o hizmeti devam ettiririm." diye cevaplar verdi. Ertesi gün Fazıl'ı aradı: "Oğlum, fakir öğrencilerin listesini çıkar, bana getir. Sen de gel, haftada bir gün cumartesi günleri evde öğrencilere ders ver.", tembihledi..

Hastaneye giderek hocanın öğrencisi doktor Zeliha'yı buldu. Zeliha, onun sağlığına kavuşmuş olmasına sevinmişti. Ama "Hocam!" dedi ağlayarak. "Hocam, lisedeyken bir genci seviyordum, farkına varmış, bana nasihat etmişti: 'O sana göre değil, dersine çalış!' demişti. O genç, sonradan gerçekten yaramaz bir insan olmuştu. İyi ki ona kapılmamışım; yoksa hayatım mahvolmuştu. Hocamı dinledim, çalıştım ve doktor oldum." Yaşlı kadın: "Kızım" dedi, "İyilikler Allah'tandır, sen haftada bir gün eşinle bana geleceksin. Hocanın hizmetlerini birlikte yürüteceğiz." dedi. Zeliha buna çok sevindi. Yapacağı sosyal bir faaliyet arıyordu. Birlikte hizmetlerine devam ettiler.

Hocanın hanımı daha uzun yıllar yaşadı. Kocasının güzel faaliyetlerini devam ettirdi. Kızını da evlendirmişti. Torunlarına da bol bol kitap okudu. Evine profesörler, kaymakamlar, çöpçüler halkın her kesiminden insanlar geliyor; hocanın hatıralarını tazeliyor ve kitaplarından okuyarak gidiyorlardı. Hocanın evi dolup, taşıyordu. Yaşlı kadın, Fazıl'ın evlenmesine de yardımcı oldu.

Her zaman: “Her şey, Allah’ın takdiriyledir.” derdi. Daha sonra hakkın rahmetine ve hocaya kavuştu. Fakat iyilik ettikleri insanlar; hocanın yaşadığı gibi sırf Allah rızası için yaşıyorlar, onun faaliyet tarzını devam ettiriyorlardı. Hoca ile hanımı gerçekten ölmemişti. Mahşer kalabalığında buluşarak, Habib-i Ekrem’in şefaâtini istemeye gideceklerdi.

ÖZLEYİŞ

Talebelik ile hayatın gerçek yüzü, birbirinden çok farklı... Üniversiteyi bitirmeme yakın bir zamanda, bir arkadaşımın bürosuna koşar adım girmiştim. Hatırlıyorum, son imtihan günümüzdü. Anarşinin kol gezdiği bir dönemdi. O dönemde okul bitirmek gerçekten zordu. Arkadaş, sevincime karşı; bana garip garip baktı:

– Bundan sonra hayata atılıyorsun. Hayat daha da zor, asıl zorluklar yeni başlıyor, göreceksin, dedi.

Arkadaşımın bu sözleri hâlâ kulaklarımda çınlar. Sıkıldığım zamanlar hep o söz aklıma gelir.

– Hele dur bakalım, hayat yeni başlıyor! Çocukluk ve öğrencilikle geçen hayat; ayrı bir dönem, bundan sonraki hayat ise; başka bir dönem olarak kabul edilir.

Hayata atılalı henüz iki sene oldu. Fakat, öğrencilik yıllarım burnumda tütüyordu. Aynı evde kaldığım arkadaşlar, hepsi gözümde; bir üzüm salkımının taneleri gibi... Meğer, onları ne kadar çok seviyormuşum! İki yıl onlardan ayrı kalmak, bana öyle zor gelmişti ki! Bu süre zarfında, onlar kadar samimî arkadaşlar edinememiştim. Hayatın gerçekleriyle yüz yüze geldiğimde, üniversite yıllarındaki arkadaşlarımın sevgisinin; ancak farkına varabilmiştim. Meğerse, benim aşkım, onlarmış. O temiz, pak ve art niyetsiz, yalnız Allah rızası için hareket eden arkadaşlar... On-

ların bir kısmı, benim gibi okullarını bitirmişlerdi, bir kısmı da hâlâ okuyordu.

Mezun olanlar olarak, hep beraber şöyle söz vermiştik: Birbirimizi sık sık görecek, birbirimizle telefonla veya mektupla devamlı irtibat kuracaktık. O tertemiz insanlar, benim gibi yağmur damlaları misali, toprağa düşüp kayboldular. Yeryüzü o kadar hararetli ki, o damlaları nasıl yuttu! Toplum öyle olmuş ki, onun tarafından kirlenmemek, yutulmamak çok zor! Temiz sular, bulanık sulara karışıyor. Bunun önüne geçmenin tek çaresi; irtibatı sürdürmek, münasebetimizi kesmemekti. Mezun olduğumuz zaman böyle düşünmüştük. Ama, iki yıldan beri okul arkadaşları olarak, bir türlü görüşemiyorduk.

Bu öğretim yılının sonunu, sabırsızlıkla bekliyordum. Öğretmen olduğum okul tatile girecek, ben de o eski samimî dostlarımı görmeye gidecektim. Onlara karşı içimde öyle bir hasret vardı ki... Onları göremezsem ölecektim sanki... Artık rüyalarımda, onlarla buluşuyorduk. Aynı rüyaları, her gece görüyordum. Öğrenciyken kaldığım evi, arkadaşlarımı, hatta o evin eşyalarını öyle özlemiştim ki! Zili çalarım, kapıdan içeriye girerim. Karşıma kim çıkarsa çıksın, boynuna sarılırım. Gözyaşlarımı hıçkıra hıçkıra boşaltırım. Sonra, o evdeki güzel günlere şahitlik eden eşyaları koklarım. O zamanları yeniden yaşarım, diye düşünüyordum.

Münasebet kurduğum kişilerde eski arkadaşlarımda bulduklarımı bulamıyordum. Talebeliğimdeki kardeşlerimde gördüğüm içtenliği, bu insanlarda da bulacağımı zannediyordum. Herkesle içli dışlı olmaya, onlara yardım ve iyilik ederek, onların dertlerini paylaşmaya çalışıyordum. Ama, hangisine sevgiyle sarılsam, onlar; buna karşılık bana dikenlerini gösteriyordu. Etrafımdaki insanların hepsini tek tek gözlemledim. Hiçbiri, öğrencilik yıllarımdaki arkadaşlarım kadar temiz ve o kadar samimî değildi.

Kalbim, iki yıl boyunca eski dostları arayıp durdu. Ama, onlara benzeyenini bulamadı. Bir dostumuz, toplumda rastladığımız

insanlara, "Ehl-i dünya" derdi. Ben anlayamazdım. Fakat, şimdi bunu yüreğimde hissediyordum. İnsanların pek çoğunun menfaatçi, şöhretperest, para düşkünü, gururlu ve kibirli olması, bana tuhaf geliyordu. Alçak gönüllü, samimî bir dost bulmak için, zarar gördüklerimi bırakıp, başkalarına sarıldım. Lâkin, gerçek dost bulamamak; o kadar üzücüydü ki...

Otobüs gece hızla ilerliyordu, karanlığı delip, aydınlığa doğru koşmak istercesine... Beni samimiyetsiz insanlardan uzaklaştırıp, aydınlığa, yani samimî arkadaşlarımın yanına götürüyordu. Bir an önce, öğrenciliğimin geçtiği şehre varmak için sabırsızlanıyordum. Eski arkadaşlarımla ne şekilde buluşacağımı düşünüyordum. Evimizin halılarına kapanıp, ağladığımı hisseder gibiydim. Boğazım, bir düğümle tıkanıyordu. Vefasız ve câhil insanların bana verdiği eziyet, beni dostlarıma doğru koşturuyordu. Sanki kırk yıllık âşığın, sevgilisine koşması gibi... Sanki, çoğu kimsenin bilmediği, ama gerçekte; dünyayı direkler gibi ayakta tutan, insanlara doğru koşuyordum.

Günlerden cumartesi, vakit öğleye doğru, otobüsten indiğimde garajlara şöyle bir göz attım. Her şey iki sene önceki gibi, yerli yerinde duruyordu. Ana caddeden koşarak şehrin içerisine doğru ilerledim. Binalara tekrar tekrar baktım. Dört yıl kaldığım eve doğru yaklaşırken, sevinçten uçuyordum. Kuş gibiydim. İnsanlığın yüz akı, nur kalpli kardeşlerime kavuşmak için koşuyordum. İşte dört yıl boyunca eşiğini aşındırdığım apartman... Beş kat yukarı çıkmak için, yorgun olmama rağmen, bir kaplan çevikliğiyle kuvvetimi topladım. Merdivenlere tırmandım. Elim zile doğru bir türlü gitmedi. Kim bilir, arkadaşlar önümde duran şu kapıyla, birbiriyle boğuşan cemiyetten ayrılıyorlar. Dünyanın keşmekeşliklerinden uzak, yine o cemiyeti düzeltmek için, sade, temiz ve İslamiyet'in çizdiği daire içinde, talebeliklerini sürdürüyorlar.

Keşke ben; yeniden öğrenci olabilsem. Çünkü, iki yıl boyunca kötü niyetli insanlardan bıkmıştım. Mümkün olsa, tekrar talebe-

lik yıllarıma geri dönerdim. Elim zile dokunmadan önce, kendimi; kaçıp da ailesine tekrar dönen bir kızın utangaçlığı içerisinde hissettim. O zamanlar, öyle temiz ve saf düşünürdüm ki suyunu alamamış ham demir gibiydim. Su verilmek için tekrar demircinin ocağına getirilmiştim. Kapı açılınca acaba hangi hareketi yapmalıydım? Hızla içeri girip, selam verecektim. Sonra, karşıma kim çıkarsa çıksın, kardeşlik ruhu içerisinde boynuna sarılacaktım. Elim zoraki kalkarak zile bastı.

Kapı gıcırdayarak yavaşça açıldı. Karşımda sarışın, bıyıksız, uzun saçlı, favorileri çenesine kadar inmiş, birisi duruyordu. Bacağında pijaması, üstünde beyaz atleti vardı. Orta boylu biriydi. Beni karşısında görünce, gözleri açıldı. Hayretinden donmuş gibiydi. Adamın: "Buyurun ne istiyorsunuz?" sözünü söylemesine fırsat kalmadan içeri daldığımı hatırladıkça, şimdi bile yüzüm kızarıyor.

Neye uğradığını şaşırdı, belki de korktu. İrade dışı bir hareketle geri çekildi. Hemen boynuna sarıldım. Lâkin o beni kucaklamıyordu. Belki hayatında görmediği, şimdiye kadar tanışmadığı, bir akrabası zannetti. Dört yıllık alışkanlıkla, dış kapının solundaki salona doğru yürüdüm. Arkamdan bakakaldı. Hayretten neredeyse çığlık atacaktı. Sessiz ve şaşkın adımlarla arkamdan geliyordu. Salona girdim. İlk bakacağım şey, iki sene önce bıraktığım sevgililerim: çiçekler. Ama, kafam karıştı. Yerinde yoktu. Eşyalara baktım, bizim eşyalar değil. Havasını kokladım, bizim evin kokusuna benzemiyordu.

Karşımda saçları düz olarak taranmış, uzun saçlı, etekleri diz kapaklarına kadar kısalmış, kısa boylu bir kadın var. Sonra, geride; kolsuz kazak ve şortla dolaşan bir kız çocuğu belirdi. Kafam allak bullak. Ben bir bekâr evi ararken, karşıma bir aile çıktı. Salonun ortasında ayaktaydım. Bu evde, duvarlardan başka beni tanıyan yok, diye düşündüm. İşte şimdi kafam dank etti. Yüzüm kıpkırmızıydı. Arkadaşlar buradan taşınmış olmalı diye

düşündüm. Bütün bunlar sinema şeridi gibi bir dakika içerisinde zihnimden geçiverdi. Aile fertleri şaşkın şaşkın yüzüme baktılar. Neden sonra aile reisi: "Kimsiniz, kimi arıyorsunuz?" diyebildi. Benimse gözlerim yerdeydi, olduğum yere çakılmış kalmıştım. Ancak kekeleyerek, birkaç dakika sonra meramımı anlatmaya muvaffak oldum.

Dış kapıya doğru yürürken kimi aradığımı, neden içeri girdiğimi, bir iki kelimeyle geçiştirdim. Erkek kaşları çatık, arkadaşların iki apartman yukarı taşındığını söyledi. Utancımdan yere baktım. Kapıdan iki sene önceki gibi çıkarak, merdivenlerden aşağı indim. Keşke dört yıl yattığım yatak odamı, bir sefer görebilseydim. Ya da sohbet ettiğimiz o balkondan etrafı bir kerecik seyretseydim, diye düşünüyordum. Aile fertlerinin memnuniyetsizliği zaten son safhadaydı. Arkamdan kapının şiddetle kapandığını duydum.

Bende; utancımdan geriye dönüp bakacak hâl bile yoktu. Hatıralarımı, unutmuştum. Utanıyor ve yaptığım işten dolayı kafama vuruyordum. Arkadaşların yeni evine geldiğimde; aklımda ne kucaklaşmak, ne de o eski hatıraları yaşamak, ev eşyalarını koklamak, hiçbir şey yoktu. Yaptığım aklıma geldikçe gülüyor, dudaklarımı ısırarak, tövbe tövbe diyerek, kafamı sallıyordum. Fakat, arkadaşlara hasretimden dolayı, yapmaya karar verdiğim hareketleri unuttum.

Zili çalıp, içeri girdim. Tamam işte, rûhumu saran temiz, ulvî kardeşlik havasını buldum. Kokladım, kokladım onların muhabbetiyle sarhoş olana kadar. Fakat, anladığım bir şey vardı. Yaşanılan an, tarihe gömülüyor, eski anlar sadece resimlerde kalıyordu. Yerine yaşananlar ise, o eski tadı vermiyordu. Bir kitapta okuduğum şu söz geldi aklıma: "Evet şu güzerân-ı hayat bir uykudur. Rüzgâr gibi gelip geçiyor." Evet, hayat yaşanılan andı. O da çabuk kayboluyordu. Demek ki, yaşadığımız anın kıymetini bilmek lazımdı.

KARANLIK VE AYDINLANMA

Bütün servetimi kaybetmiştim. Sanki zifiri karanlık bir yolda yürürken, el fenerim sönmüş, yarı yolda kalmıştım. Ne bir adım ileri gidebiliyor, ne de bir adım geri gelebiliyordum. Aldığım her mesafe beni uçuruma götürüyordu. Sebep şu veya bu, ortada bir gerçek vardı, o da elimdeki servetim gitmişti. Bu hakikati kabul etmem gerekiyordu.

Beş çocuklu bir ailem vardı. En güzel evlerde oturmuşlar, bir dedikleri iki olmamıştı. Yokluğa alışkın değillerdi. Ben fakirlikten gelme olduğum için, azı çoğu, varı yoğu biliyordum. Ama onlara bunu anlatamazdım. Bizim başımıza gelenlerin bir imtihan olduğu fikrine onları alıştırmak zordu.

Hanımım, çocukluğundan beri her ihtiyacı karşılanan, yokluğu bilmeyen birisiydi. Ben sıkıntılara dayanabilirdim; ama o, nasıl dayanacak diye düşünüyordum. Çünkü kendine göre bir gururu vardı. Aç kalsa kimseden ekmek istemez, gerekirse aç yatardı.

Çocuklarımın hepsi öğrenciydi. Olanlardan hem maddi hem de manevi yönden çok kötü etkilenmişlerdi. Bu durumda onları maddi olarak tatmin etmem mümkün değildi. Tek tesellim hepsinin de kitap okumayı sevmeleriydi. Kendi dertlerinin duygusal ihtiyaçlarını kitaplardan karşılarlar, diye düşünüyordum.

Bütün bunların yanında, kendimi onlardan sorumlu hissederek geçimini sağladığım, babam, annem ve üniversitede okuyan bir de kardeşim vardı. En az yirmi yıl ihtiyaçlarını ben karşılamıştım. Babam benim işimin başında duruyor, maddî ihtiyaçlarını da ben temin ediyordum. Şimdi onlar da meydanda kaldı. Babamın eski mesleği inşaatçılıktı. Altmış yaşında inşaatlarda çalışmaya soyundu. "Baba biraz bekle, Allah bir sebep verir!" dememe rağmen: "Ben, kendi ihtiyaçlarımı karşılarım." diyerek çalışmaya gitti. Şehirde tanınan bir aileydik. Onun çalışmaya gitmesi, benim ayrıca gururumu incitti. Daha önce iş verdiğim kimselerin yanında çalışmaya başladı. Yerin dibine giriyordum. Sokağa çıkacak hâlim kalmamıştı.

Kardeşim bir ay sonra üniversiteyi bitirip geldi. Ama henüz öğretmen olarak tayini çıkmamıştı. Bir de onun evlenme meselesi vardı. İstikbâlinin karanlık olduğunu düşünüyordu. Sara hastalığına yakalanmıştı. Bazen bayılıyordu. İleriye ümitle bakmasını sağlamak, "benim görevim" diye düşünüyordum. Bu da bana ayrı bir manevî sorumluluk yüklüyordu.

Ayrıca büyütüp evlendirdiğim, iki erkek kardeşim daha vardı. Onlar da çoluk çocuk sahibi birer aileydi. Benim işimde çalışıp ihtiyaçlarını karşılıyorlardı. Mevcut sıkıntım, onların da aile içi tartışmalarına neden olmuştu. Şimdiye kadar başkalarının işlerinde çalışmamışlardı. Onların da yabancıların kapısına iş istemeye gitmeleri beni çok üzüyordu.

Tüm ihtiyaçlarını karşıladığım ve hürmet beklediğim gelinlerim de beni suçluyorlardı. Kocalarına başka iş öğretmediğim ve şimdiye kadar onları ayırmadığım için bana kızıyorlardı.

Dertlerim bununla da bitmiyordu. Yıllarca çalıştırdığım işçilerim de aç kalmışlardı. Arada beni ziyarete geliyorlar, durumlarına çok üzülüyordum. Sayıları neredeyse iki yüzü buluyordu. Sokağa çıktığım zamanlar onlarla karşılaşıyordum. Bana: "Hocam, bize gıpta ile bakanlara muhtaç olduk, onlardan iş istiyoruz,

bu durum bize çok dokunuyor!" diyorlardı. İşçilerimle de bir aile gibiydim. İş piyasasındaki rakiplerim şimdiki durumumuza gülüyorlardı.

Devletle ilgili sorunlarım da vardı. Şirketin vergi borcu, sigorta borçları, her ay yüzde on beş zam yiyordu. İşlerimin tasfiyesi maliye, sigorta ve şahıslar tarafından haciz konmuş mülklerimin satılıp, borçların ödenmesi gibi sıkıntılarım vardı.

Kısaca tonlarca manevî ve maddî yükün altında kımıldayamıyordum. Kendimi yüksekçe bir yere bağlanmış, milyonlar tarafından taşlanan birisi gibi görüyordum. İstikbal karanlık, hiçbir taraftan ışık göremiyordum. Ne yapsam, ne etsem elim hiçbir yere yetişemiyor, sevdiklerime yardım etmek istiyor ama kimsenin yüzüne bakamıyordum.

Bir de bunların yanında, beni seven sevmeyen tanıyan herkes şehrin her yerinde hakkımda dedikodu yapıyor. İyiliklerim, sevaplarım konuşulurken, yaptığım hatalar da anlatılıyordu. Evvelden herkese çok parlak gözüken yatırımlarım, şimdi değersizdi.

Evvelden arkamda hissettiğim güç, sırtımı dayadığım duvar yok gibiydi. Başka zamanlar sabah paraya ihtiyacım olsa, öğleden sonra Allah bir sebep verirdi. Parayı hemen bulabilirdim. Tekerimin önüne hiç taş gelmemişti. Oysa şimdi çırpınıyordum. Hemen meselelerimi çözeyim, sıkıntılarımı beş dakikada atlatayım, sevdiklerimin imdadına yetişeyim, onların dertlerine çare olayım, istiyordum.

Şimdi rolün değiştiğini hâlâ anlayamıyorum. Tiyatrodaki temsilde önceden başroldeyken, şimdi rolüm kısalmış, sadece orada durup bekleyen, hiçbir şeye karışmayan bir bekçi rolü verilmişti. Bunu biraz çabaladıktan sonra anladım. Çırpınmam bir şey ifade etmiyordu. Dünya tiyatrosunun hayat temsilinde, sadece gözleri ile hareket eden, yalnızca beyni düşünen bir insandım. Allah'a imanım vardı. Her şeyin O'nun tarafından planlandığını biliyor-

dum. Ama hayattaki rollerin, Rabbimiz tarafından verildiğini, bu kadar içten idrak edememiştim.

Çaresiz ,eve kapanmıştım ve tüm vaktimi kitap okuyarak geçiriyordum. Okuduğum bir kitap bana ışık oldu. Kitapta okuduğum daha ilk cümle, bana kimden ne isteyeceğimi özetledi.

Bu cümleler aynen şöyleydi: "Onun kudretiyle, iradesiyle her müşkül hallolur ve kapalı kapılar açılır. Ve onun zikriyle kalpler mutmain olur. Binaenaleyh necat ve halas (kurtuluş) ancak Allah'a iltica ile olur."

Birden her taraf aydınlandı. Artık kimden ne isteyeceğimi kavradım. Arkasından gelen şu cümleler hâlimi çok iyi özetliyor: "Evet, insan kâinatın en eşrefi ve esbâp içinde ihtiyarı en geniş olduğu hâlde, ef'al-i ihtiyarı içerisinde yemek ve içmek gibi, en âdi bir fiilinde yüz cüz'ünden ancak bir cüz'ü insana ait olabilir. Esbabın sultanı olan bir insan, böyle eli bağlı tesirsiz olursa, öteki esbab-ı câmide, sıradan sebepler ne halt edebilir?" diyor.

Sonra başka bir paragrafta: "Ve keza kâinat ûmûmî ve hususî maddî ve manevî pek büyük ihtiyaç içindedir, gerek vücuduna, gerek bekâsına lâzım işleri görmekten âcizdir. Bu gibi matluplarının, şuuru olmaksızın yerine getirilmesi, elbette Rahmân-ı Rahim ve Vacibü'l Vücud bir Sâni-i Hâkim tarafındandır." demekteydi.

Bu paragrafta yazılanlar, karanlığımı aydınlattı. İleriye bakarak, ta uzakta da olsa, bir ışık görebiliyordum artık. En azından ne yapmam gerektiğini anlamıştım. Lâilaheillâllah kelimesi ile, inandığım Rabbim, benim hayattaki rolümü çizmişti. Artık başrol oynamak yoktu. Şu andaki rolüm, hiç hareket etmeden, Rabbimle görüşerek, özüme dönüp sadece beklemekti.

Şu ana kadar okuduklarımdan anladım ki, ben ne kendi ihtiyaçlarımı karşılayabilir ne de ailemin dertlerine derman olabilirdim. Babam, annem ve kardeşlerimin, hatta işçilerimin rızık vericisi değildim. O rızkı veren, Allah'tır. Ben sadece aracıydım.

Fakat bana ıstırap veren şey: bu kadar insana kendimi sahip ve rızık verici olarak tanımamdı. Şimdi içimdeki beni daha iyi tanıyordum. O kadar insanın ihtiyacını temin etmeyi bırakın sadece şahsımın bile ihtiyaçlarını temin etmekten âcizdim. Hatta yediğim şeylerin, belki sadece elimde kalanı, dilimin aldığı bir tattan ibaretti. Ondan sonrasında bile ilgim yoktu. Midem kendisi hazmediyor, besinler kurulan sistemle her hücreme ulaşıyordu. Vücudumdaki organlarım bile benim isteğim dışı çalışıyordu. Benim emrime uymuyorlardı. Sözüm onlara bile geçmiyordu.

Kendi organlarına bile hükmedemeyen, nasıl olur da başkalarına hükmedebilir? Bu kadar insanı beslemek ve ihtiyaçlarını sağlamak, benim haddim değildi. Ancak rolüm icabı, yaptığım işleri asıl vazifem saymıştım. Hatta bana dağıtmam için verilen emanetleri bile, kendi malım zannetmiştim. Esas mal sahibine, hatta vücudumun sahibine yönelmem gerekiyordu. Ondan başka, bana çare yoktu. Onun bana sağladığı gücü yeniden istemeliydim.

Namazımı kılıyordum; ama Allah'tan habersiz olarak yaşamıştım. Lâ ilâhe illallâh, kavramını yeniden bütün benliğime yedirmem. Şu ana kadar kendimi hayatıma mâlik zannederek yaşadığım için, O'na ortak koştuğumu anladım. Yaptığım işler onun kudretiyle yapılmıştı. Oysa kendim yapıyorum, zannetmiştim.

Bunu anlamam için, bir felâket yaşamam gerekiyordu. Henüz istikbalimi aydınlık göremiyorum. Ama istikbalimi de yaratan O. O'na bağlanmam ve hiçbir şeyi Allah'tan hariç düşünmemem gerekiyordu. Evvelden de dua ederdim; ama şimdiki duamda gerçekten her şeyin O'nun elinde olduğunu anlayarak, sadece O'nun rızası için yakarmam gerektiğinin farkına varmıştım.

Sahne ve roller O'nundu. Başrolü de verebilirdi, tuvalet bekçiliğini veya sahneyi süpürme görevini de... İşte anladığım: Şükretmek, O'nun verdiklerine razı olmak, kendi rolümle yetinmek... Yoksa yiyip içip gerinerek "Elhamdülillâh" demek, sadece ağız-

dan konuşmak, şükür olamazdı. Dil ile kalbin ve vücudun hep beraber şükretmesi gerekiyordu. Allah ile kendi arasına kimseyi sokmayarak... Ne dünya ne ahiret... Hiçbir şeyi gaye yapmayarak. O'nun sevgisini, rızasını tahsil etmekten başka hiçbir amaç edinmemeliydim.

Bir sene sonra işlerimi Allah'ın yardımıyla tasfiye ettim. Bu bir yıl içerisinde, kelime-i tevhidin ilk kelimesi olan, "Lâ ilâhe illallâh"ın mânâsını kavramaya çalıştım. Fakat anladığımı zannederek, yine kendi aklımı ve tedbirimi ön plâna çıkarmış, dünya işlerine yeniden karışmaya başlamıştım.

Eski gücüme kavuşacak, yine insanların derdine koşacaktım. Eskisinden daha hırslıydım. Çalışıyordum, çalışıyordum devamlı. Ama bir şeye sahip olmak, bir şeyler yapabilmek için. Bilmek, çalışmak, tedbir almak kâfi gelmiyordu. Yine O'nun tedbirine ihtiyaç vardı. O tedbiri bulamamış ve hiçbir iş başaramamıştım. İnsana süre veren Cenâb-ı Hak, belli bir müddet vermişti. Daha sıkı Allah'a bağlı olduğumu düşünüyordum. Ama demek ki yaptığım işlerde, yine kendimi mâbut yerine koymuştum. Tek yetkili ve mal sahibi, asıl mâbudu unutmuştum. Hâlâ kendimi güçlü görüyor, O'nun yardımıyla iş yaptığımı unutuyordum.

Bu sefer daha ağır yüklerin altında kalakalmış, dünya işlerinde başarısız olmuştum. Bu sefer gerçekten ne yürüyebiliyor ne de bir şeye elimi uzatabiliyordum. Sadece yine gözlerim ve beynimle çalışıyordum.

Dünyayı fethetmek, insanlara koşmak ve onları doyurmak istiyordum. Oysa kendimin ne olduğunu yine unutmuştum. Geçen sefer de her şeyin Allah tarafından verildiğini gerçekten kavradım, diye düşünmüştüm.

Ama bu sefer ise, O'nun yanında kendime verilen o role razı olmayı mecburen öğrendim. Evet, role razı olmayı, kendime biçileni yeterli görmeyi anladım. İki felakette, iki ders aldım. Birincisi: "Her şeyi Allah yapıyor, buna hakikî olarak inan, senin

rolün bir hiç, sen bir hiçsin.” düşüncesiydi. İkincisi ise: “Konulan yerde dur. Sana verilene razı ol,” hakikatiydi. Daha sonra babam emekli oldu. Maddî durumu ona yetecek kadar iyiydi. Hatta iki sefer bana harçlık gönderdi. Küçük kardeşimin durumu benden iyiydi. Allah diğer iki kardeşime de yetecek kadar rızık verdi. Her ikisinin durumu da benden iyi oldu. İşçilerimin çoğu değişik işlerde çalışıyor ve geçimlerini sağlıyorlardı. Sadece ben mağdur kalmıştım. Yardım edemiyorum diye, üzüldüğüm yakınlarım bana yardım edecek durumdaydı.

Aileme gelince, kızlarım üniversitede okuyor. Burs alıyor, hatta ders vererek para kazanıyorlar. Hatta hanım bana kızıp: “Artık senin paranı istemiyorum!” dedi. İşçi emeklisi maaşıyla idare etmekteyim. Hanım kiramızı kardeşinin çocuklarına bakarak sağlıyor. Kısaca kimsenin bana ihtiyacı yok.

İşte anladığım bir hakikat de şu oldu: Allah, her yarattığı kulunun rızkını veriyor. Çocuklar benim değil. Yaratan O, rızkını veren de O... Kendimi herkesi geçindirmeye memur hissederken, kimsenin benim parama ihtiyacı kalmadı. Çalışsam, çok para kazansam; ancak onların zarurî olmayan ihtiyaçlarını alabilirim. Oysa Allah, herkesin zarurî ihtiyacını verdi. Benim de zarurî ihtiyacımı karşıladı. Öyle ya, Allah hakikî rızka kefil değil mi? Boğazımızdan geçen rızkı O vermiyor mu?

Ben cezalıyım, hâlâ ellerim ve ayaklarım kesik, sadece gözlerim ve beynim çalışıyor. Bütün organlarım çalışsa rahat durmayacağım. Sadece gözlerim ve beynimle hareket ederek, bu yazıyı yazmak rolünün biçildiğini anladım. Allah’tan habersiz hiçbir şeyi yapamayacağımı bilerek, okuyorum ve yazıyorum. Şu anda rolümün bu olduğunu düşünüyorum. O bana yeni roller ve kıyafetler biçebilir. Yarın başbakan, öbür gün çöpçü olabilirim. Rolüme hazırım, çalışarak bekliyorum. Maddî imparatorluk kurmaktan vazgeçtim. Bana biçilen kaftan: Eğer becerebilirsem manevî imparatorluk. İşte onu anlamaya ve Allah’ın yarattığı garip cilve-

leri seyretmeye çalışıyorum. Şuna inanıyorum, dünyamı onunla aydınlatıyorum: Lâ ilâhe illallâh.

Şu anda azalarımdan, gözümü ve beynimi kullanabiliyorum. Allah'ın izniyle, yarın kollarımı ve bacaklarımı da kullanabilirim. Zaten bunun dışındaki organlarım, benim ihtiyarım dışında çalışıyor. Şu anda kullandığımı zannettiğim azalarıma bile, tam hâkim değilim.

Sizlere bu yazımı okutan Allah'a şükrediyorum. Bunları size ulaştıracak O'dur. Çünkü hâkim olan O. Mahkûm olan bizleriz. O mülk sahibi, biz O'nun mülkünde çalışıyoruz. Bu mülkten dışarı çıkmak mümkün mü?

O hâlde gönlümüzle O'na tâbi olmalıyız. Tâbi olmazsak, zaten elimizden bir şey gelmez. O halde itaat ederek, iyi bir kul olmalıyız. Gücünü güçsüzlükte görenlere ne mutlu. Bunu anlayabilmek için, en az üç felâket geçirdim. İnşallah sizler hiçbir felâket geçirmeden bunu anlar ve Rabbimizi tanıyarak şükreder, O'nun verdiklerine razı olursunuz.

İTAAT EDENLERE MÜKÂFAT

Resmî daireye girdiğimde, gece gündüz çalışmaya başlamıştım. İlk zamanlar bekâr olduğum için, fazla farkında değildim, pek para lazım olmuyordu. Ama evlenince paraya ihtiyacım oldu. Dairede, çalışmaya göre ücret verseler, bazı günler gece bile mesaiye kalır, çalışırdım. Yeter ki evimi rahatlıkla geçindireyim. Ama, az da çalışsam çok da çalışsam ay sonu aynı maaşı alıyordum. Mutemedin karşısına varınca, çalışmasına çok dikkat etmeyen yanımdaki memur, benimle aynı maaşı alıyordu. Hatta az çalışanlar, daha kıymetli oluyordu. Bir gün bir vatandaşın işini yapmıştım. Müdüre imza attırmak için odasına girmiştim. Bizim az çalışan, havalı memurlar, ayak ayak üstüne atmışlardı. Sıkı fıkı, neşeyle gülüp, eğleniyorlardı. Fıkralar, çaylar gırla gidiyordu. Ben; içeri girip dosyayı imzalatmak isteyince, biraz bozuldular.

Müdür umursamaz bir şekilde bana baktı: "Dosyayı bırak, öğleden sonra imzalarım." dedi. Sanki, imza atmakla kolu yorulacak. Çok uzun zamanını alacak. "Neden çalışıyorsun?" der gibi baktı. Bu şekilde konuştuktan sonra, oturan arkadaşlara geri döndü. Fıkrasını anlatmaya devam etti. Ben:

– Vatandaş bekliyor efendim, dedim.

– Şimdi sırası mı, dedi.

Çok sinirlenmiştim. Yakasından tutarak onu sarstım, vazifenizi yapın, vazifenizi, dedim. Adam benim çalışmamla dalga geçmişti. Oradan sinirle dışarı çıktım. İstifa dilekçesini yazarak, götürüp önüne bıraktım. Bir daha, o resmî daireye uğramadım. Müdür, beni savcılığa şikayet etmemiş, aksi takdirde çalışmamın karşılığını alamadığım gibi bir de hapis yatardım.

Herkesin girmek için torpil yaptırdığı resmî daireyi bıraktım. Çalışmakla, çalışmamak eşitti. İtaat edenlere mükâfat, etmeyenlere ceza yoktu.

Bazı arkadaşlar, müdürle aramı bulup, istifadan vazgeçirmek istediler. Ama, kesin kararlıydım, istifa etmiştim. Artık başka iş arıyordum. Özel sektörde çalışmak istedim. Çünkü, çok çalıştığım zaman, çok kazanmalıydım. Aile kurmuştum. Çok çalışacaktım. Bana göre, çalışma ortamı öyle olmalıydı ki, çalışanlar iltifat görmeli, çalışmayanlar ceza almalıydı. Resmî dairede bunlar yoktu. Onun için, memuriyetten ayrıldığıma üzülmedim.

Memuriyetten ayrılınca, annem, babam hatta eşim: “Bu, delirmiş.” diye, bana kızdı. Altı ay işsiz kaldım. Muhasebe işinde başarılıydım. Onun için bulduğum her işi beğenmiyordum. Benim çalışacağım yerde emek harcayanla hiç çalışmayan birbirinden ayrılmalıydı. Çeşitli müesseselere iş için başvurmuştum. Çalışma ortamı ile ilgili düşüncelerimi soran bir kağıt vermişlerdi. Belki bazı iş yerleri beni ukala bularak çağırmak istemedi. Sonunda bir müesseseden davet aldım. Patron, özellikle benimle görüştü. Memuriyetten neden ayrıldığımı sordu. Ben, gayet rahat bir şekilde anlattım: “İsterseniz dairedeki arkadaşlarıma sorabilirsiniz.” dedim. Patron kafasını salladı.

– İşte benim işyerim, senin istediğin gibi bir yer. Çalışana mükâfat, çalışmayana ceza var, dedi.

Maaşımın belli bir bölümü sabit ücret olarak kalacak, geriye kalanı çalışma performansıma göre belirlenecekti. Çok çalışmam hâlinde, neredeyse patron kadar maaş alacaktım. Her şey benim çalışmama bağlıydı.

Bizim patron, her ay başında personeli toplar. Başarılı olanlara, mutlaka fazla ücret öder. Hatta, aynı iş yerinde çalışan oğlu, işe gelmediği zaman, ücretini kesiyor. Kaytaran personeli işten atmıyor. Ama, sabit maaşı verdikten sonra, fazlasını ödemiyor. Onun için, iş yerinde sanki bir yarışma var. Daha ilk ay, çift maaş aldım. Patron:

– Eğer böyle çalışırsan, senin makamını yükseltirim, dedi. Hatta:

– Seni genel müdür bile yaparım, diye söz verdi.

Şimdi bizim ailedekiler; bana, hak vermeye başladılar. Hem de istediğim bir işte çalıştığım, iş yerini çok sevdiğim için, neşeliydim. İşe adeta koşarak geliyordum. Oysa, resmî daireye, sanki cenazem giriyordu. Oradaki memurların umursamaz tutumları, beni deli ediyordu. Yani iş yerimde ezilmeden, kimseye boyun eğmeden, çalışmamın karşılığını alıyorum.

Yeni iş yerinde çalışmaya başlayalı daha üç ay oldu, genel müdür yardımcısı oldum. Nerede ise, işyerinde yatacak kadar orayı seviyorum. Çalışanın önü açıktı. Entrika, üç kağıt yoktu. İnsanın emeğine saygı vardı. Gerçekten, altı ay sonra genel müdür oldum.

Bizim firmada, kimse kimseyi kıskanmaz. Çünkü, bilirler ki bu firmada çalışan her zaman kazanır. Hatta patronun oğlu bile, beni kıskanmadı. İşimizle ilgili tek yetkili benim. Ne hafta sonu tatilim ne de gecem var. Yirmi dört saat devamlı işimi düşünüyorum.

Bir gün patron beni evine ailemle birlikte akşam yemeğine davet etti. Ailedekiler beni çok iyi tanıyorlar. Patron, eşime şunları söyledi:

– Kızım kusura bakma, kocanı çok çalıştırıyoruz galiba, size zaman ayıramıyor.

Eşim:

– O, çalışırken mutlu oluyor. Yapacak bir şey yok, dedi.

O sırada bana da şunları söyledi:

– Sende bir eksiklik var, onu göremiyorsun.

Ben de heyecanla onu dinledim.

– Oğlum iş yerimdeki çalışana mükâfat, çalışmayana ceza verme sistemini, ben Kûr'ân'dan öğrendim. Allah itaat edenlere mükâfat veriyor. İtaat etmeyenlere ceza veriyor. Sen çalışkan bir insansın, oysa Rabbimize itaât etmiyorsun. O'na ibadet edip şükretmiyorsun, dedi. Onun konuşmasıyla bir hayli irkilmiştim. Patron:

– Çalışarak dünyanı kurtarıyorsun; ama ahiretini nasıl kurtaracaksın, dedi.

Beni bir düşünce ve telaş almıştı. Gerçekten ciddî şeyler söylüyordu. Kısacık dünya hayatım için edindiğim prensipleri, ahiret hayatım için geçerli yapmamıştım. En önemli vazifem, bundan sonra, ahiretimi kazanmak için çalışmak ve mükâfata nail olmaktı. Çünkü, Allah'ın saltanatında mükâfat ve ceza vardı.

Patronun evinden döndüğümüzde, ilk işim yatsı namazını kılmak oldu. Bundan sonra ahiretimi kazanmak için, yarışmalıydım. İş hayatında edindiğim prensibin, manevi hayatım için geçerli olmasına, bundan sonra dikkat ettim. Çünkü, Allah'ın saltanatında, çalışana ve itaat edene mükâfat; çalışmayana, itaat etmeyene ise ceza vardı. Devletin bile suç işleyenler için ceza evi yok muydu? O hâlde sonsuz saltanat sahibi olan Rabbimizin, neden cennet ve cehennemi olmasın? Cennet ve cehennemsiz bir saltanat olur mu? Bu tür sorularla düşüncelere dalmıştım.

Bir gün işten eve geldiğimde, büyük oğlum ağlıyordu. Nedenini sordum:

– Coğrafyadan öğretmen zayıf verdi, dedi.

Ben ona; hayatımdaki prensibimi anlattım. Ayrıca bizleri yaratan Allah'ın da çalışana mükâfat, çalışmayana ceza verdiğini,

söyledim. Onun için, öğretmeninin bu yolu takip edip, çok ders çalışana iyi not verdiğini, az çalışana ise kötü not vermesinin doğru olduğunu belirttim. Eğer iyi çalışırsa, başarılı olacağını ona kavratmaya çalıştım.

İnsanoğlu için mükâfat ve ceza mutlaka lazım. Eğer bu dünyada suç işleyen insanlar ceza görmeden göçüp gidiyorlarsa, mutlaka ebedî mahkemede ceza almalılar. Hem de bu adaletin gerçekleşmesi için, mutlaka ahiretin ve ebedî mahkemenin olması gerekir. Bu dünyada zalim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp ölüyorsa, bu durum mutlaka haşrin ve hesabın vücuduna delildir. Her insanın, kalbinde beslediği düşünceleri ve fiilleri için, sorguya tâbi tutulması; elbette Allah'ın adaletinin ne kadar yüce olduğunu gösterir.

ÖVÜNEN SANATKÂR

Köy Kahvesinde eline kumandayı geçiren zapping yapıyordu. Bir kanalda sanatına laf ettirmeyenler, diğerinde besteleriyle-övünenler, bir diğerinde ise meşhur sanatçılarla yenen akşam yemeğinden enstantaneler vardı. Kahvehanedekiler ise her biri ayrı bir yorum yapıyor, hatta yorumuna katılmayanlarla ciddi bir şekilde tartışıyorlardı.

Ortalık karışmıştı. Neyse, orada oturan köyün büyükleri, olayı yatıştırdılar. Olgun ve yanındaki arkadaşının ayrılmasından sonra, kahve yine sanat evine döndü. Bütün ses sanatçıları, maharetlerini sıraladılar. Elini kulağına atan, şarkısını, türküsünü söylüyordu. Bu arada, Olgun dışarıda akrabalarını toplamış: "Beni kahvedekiler dövdü!" diye bağırıyordu. Sesler dışarıdan sert geliyordu. Kahvenin etrafı sarılmıştı. Aynı zamanda, kahvecinin ve Nâzım'ın akrabaları da, olayı duyup gelebilirlerdi. Köyde, hemen; umumî bir kavga başlayabilirdi. Durum vahimdi. Birkaç kişinin kafası kırılıp yaralanabilirdi. Silahların konuşma ihtimâli vardı. Kahveci:

– Bir şey yapamazlar, diye dayılık ediyordu. Ocaklığın arkasına asılı, pompalı tüfeği gösterdi. Ama, dayak yiyebilirdi.

Köyün öğretmeni olarak dışarıya çıktım. İlk önce dışarıdakileri, kavga etmemeleri konusunda ikna edecektim. Fakat, öyle

hırslılardı ki, beni dinlemeleri mümkün değildi. Köyün imamının, onlar üzerinde çok tesiri vardı. O, daima herkese iyilik ettiği için, ona bir şey demezlerdi. Hemen, doğruca imamın evine koştum. Olan biteni ona haber verdim. Gecenin karanlığında heyecanlanan hoca:

– Bunlar zır cahil, şarkı söyleyen için kavga edilir mi, dedi.

Koşarak kahveye geldik. Olgun ve akrabaları süt dökmüş kedi gibi oldular. İmam kavga çıkması ihtimalinden korkmadı. Dışarıdaki herkesi kahvehanenin içerisine soktu. Şimdi, kahvedekilerin hepsi sessizdi. Hemen televizyonu kapattılar. Hiç çıt çıkmadı. Bu durum, ona olan saygılarındandı. İlk önce Olgun: "Benim beğendiğim ses sanatçısına hakaret edip, başka bir kadın sanatçıyı dinlediler, hocam." diye, onları hocaya şikayet etti. Diğerleri, başka suçlamalarda bulundular. Bana dönen imam:

– Bunlar doğru anlatmayacak, sen izah ediver öğretmen bey, dedi. Ben, meseleyi kısaca izah ettim:

– Aslında kavgayı gerektirecek önemli bir mesele yok, sadece ses sanatçılarına olan sevgi rekabeti, onları kavga ettirdi, dedim.

Bu arada kavga unutuldu. Taraflar, hocaya beğendikleri ses sanatçısının en iyi olduğunu anlatmaya başladı. Hoca, tebessüm etti. O konuşurken köylüler huşu içerisinde onu dinlediler. Nasılsa, imam köy ahalisi üzerinde böyle bir hakimiyet kurmuştu. Bu mesele, ayrı bir sanattı herhâlde. İmam aynen şunları anlattı:

– Allah kudretiyle her şeyi sanatlı olarak yaratmıştır. Hem de yaptığı sanatlarının üzerine öyle bir mühür vurmuştur ki, taklit kabul etmez.

"İşte bir göz." diye yanındaki delikanlının gözlerini gösterdi.

"İşte bir sima" diye başka bir gencin yüzünü gösterdi.

"İşte sanat bu." taklit kabul etmez. "Gerçek sanata âşık olun." dedi. Sonra duvardaki takvimde görünen bir çiçeği gösterdi.

– İşte sanat bu, dedi. Yanındaki Veli dayının gırtlağını elledi.

– İşte Allah, gırtlakta ses telleri yaratmıştır. Nefes aldığımız hava akciğerden dışarıya çıkarken, insanın boğazından sesler çıkarır. Elbette bu sesleri, müzik notalarına uygun olarak çıkarmak önemlidir. Hatta sanat sayılabilir. Ama, Allah'ın sanatı gibi taklit kabul etmez değildir. Siz seslerin asıl sahibine değil, o sesleri çıkaran, müzik aleti olan kişilere, âşık oluyorsunuz, dedi ve elini kulağına götürdü. Güzel sesiyle bir gurbet türküsü söyledi. Ama, sesi öyle dokunaklıydı ki, ağlamayan kalmadı. Neşeyle gülerek:

– Ben de sanatçıyım, haydi benim için de kavga edin, diye güldü. İllâ kavga etmeniz için, televizyona mı çıkmam gerekiyor, dedi. Ben ona:

– Sanatçıyım diyenlerden, sesiniz daha güzel hocam, dedim.

– Bizde bir şey yok. Bizdeki bütün güzellikler O'nun sanatının yansımasıdır, dedi.

Oradaki hasımları barıştırdıktan sonra, bir şey daha anlattı.

– İnsan, Allah'ın güzelliğine âşıktır. O güzelliği bulamadığı için, yanıp tutuşur. İşte türküler, şarkılar bu acının inlemelerinden ibarettir. Bir yorum olarak denir ki; rûhlar âleminde insanlar, Cenâb-ı Hakk'ın sesini duymuş. Onun için, güzel sese âşıktır. Bu insan sesi de olabilir, bir bülbülün sesi de olabilir. Hatta, herhangi bir sazın nağmesi de olabilir. Esas aradığımız şey, Rabbimizin sesi ve güzelliğidir.

Bilmezlik cehâlettir. Bilseniz kavga etmezsiniz, dedi.

Ben, imamla eve giderken, gerçekten hocanın iyi niyetinin, insanları sevmesinin etkisinde kaldım. Hemen meseleyi halletmişti. Onu takdir ettiğimi söyledim.

– Bu senin sevgin Allah'tan öğretmen bey, dedi. Yaptıklarını üzerine alıp, öğünmedi.

– Bizde var olan yetenekler, bizim üzerimize takılmış, bize ait değil, emanet olarak verilmiş...

Hocanın sözlerinden etkilenmiştim. Eve vardım, kimseler olmadığı için, düşünecek vaktim oldu. Allah'ın sanatı ile insanların üzerine düşünmeye başladım.

Bir tarafta olanca güzelliği ile tabiat, bir tarafta onu tuvale taşıdığı için, sanatıyla yere göğe sığmayan bir ressam, hayalimde belirdi. Bir tarafta, bütün güzel sesleri yaratan Allah, bir tarafta zayıf ses tellerini kullanmaktan kibirlenen insanlar.

Muntazam sanat eserleriyle, Allah kendisini kullarına sevdirmek istiyordu. Fakat, insanlar; bu muhabbete karşılık vermek yerine, yaptıkları basit şeylere sanat nâmını vermişler, eğleniyorlar. Küçük icatlarıyla kibirleniyorlar. Gururlanarak: "Bu eseri, biz yarattık." diyorlar. Oysa, kullandıkları ses, nota yaptıkları beyin, Allah'ın eseriydi. Ben yarattım, diye, O'nun eserlerine sahip çıkmak, hırsızlık olmaz mıydı? Gördüğü eşyayı mükemmel bir şekilde tuvale döken ressam, Rabbini hatırlamazsa, bu nankörlük olmaz mıydı? Âciz olan insanlar, kendilerine mahsus bir davranış sergiliyorlardı. Zaten övünmek, zayıflara hastır. Esas övülmesi gereken Rabbimizdir. Çünkü, insanın boğazındaki ses tellerini yapan, O'dur. Sesi icat eden de O. Saz çalan, fırça tutan parmaklar da O'nun. Emanet aldıklarıyla övünmek, Allah'ın sanatını kendine mâl etmek küçük insanlara yakışır. Neyin nereden geldiğini bilerek şükretmek ve kibirlenmemekse iman olgunluğunu ve büyüklüğü gösterir.

DAİRELER

Bir ilkbahar mevsimi. Büyük Çamlıca'da bulunan, yüksekçe bir apartmanın terasındayım. Yağmurdan sonra, hava duruldu. Ufku seyretmeye başladım. Önümdeki ufkun sağ tarafını Büyük Çamlıca'nın etekleri daire şeklinde kapatıyor. Bu daire, kavisini Küçük Çamlıca'ya doğru devam ettiriyor. Aynı kavis gözümün görebildiği noktadan devam ediyor. Marmara Denizi, Adalar, Maltepe, Kartal'a doğru dairenin eğrisi sürüyor. Sol tarafımda ufuk çizgisi Kayış Dağı'na doğru uzanıyor. Görebildiğim kadar uzaklar etrafımda daire çizmiş. Dünyanın yuvarlaklığını düşündüm. Üzerine binmişim. Uzay denizinde yüzüyorum. Çekim gücü beni yere sabitlemiş. Biraz ürkeklik, biraz korkaklık hissettim. Sonra, gökkuşağı tüm sevimliliği ile belirdi. Ufkun bir başından, öbür başına daireler çizmiş. Alı al, moru mor... Uzay denizinde başıboş yüzmediğimi anladım. İçime güven geldi. Derin düşüncelere daldığım bu sırada çocuklarımın seslerini duydum. Terasa doluştular.

Küçük oğlum gökkuşağının kaç renk olduğunu sordu, onun büyüğü kızım: "Gökkuşağı neden daire şeklinde?" dedi. Biraz konuştuk. Büyük oğlum tam bir yuvarlak çizen ufku seyrediyordu. Güneş sisteminin elips çizdiğini, uzayın tamamının şeklinin daire şeklinde olup olmadığını merak etmiş. Bilmediğim şeyin cevabını veremedim. Kudretin büyüklüğünü anlatmaya çalıştım. Onun büyüğü, Türkiye siyasetinden, devlet yönetiminden konuları açtı.

En büyük evladım ise; dünya siyaseti ile ilgili bazı konularda düşüncelerimi almak istedi. Oysa, ben; Rabbimle baş başa kalmak istemiştim. Hanım, çay demlemiş. Terasa getirmişti:

– Şu anda deprem olsa hâlimiz nice olur? Çok yüksekte oturuyoruz, dedi.

Soruların yoğunluğu üzerine konuşmak zorunda kaldım. Çocukluğumda başımdan geçen olayları, anlatmaya başladım. Sanıyorum, anlattıklarımla; onlara cevap vermiş olacaktım.

Çocukken, iç içe daireler çizmek çok hoşuma giderdi. Evimizin arkasındaki derenin kenarına giderdim. Yüksek bir uçurumdan, oradaki göle taş atardım. Gölde iç içe daireler meydana gelir, sonra genişleyerek kaybolurdu. Defalarca attığım taşların, meydana getirdiği o halkaları, kaybolana kadar seyrederdim. Bu, benim en sevdiğim eğlenceydi. Bir defasında komşumuzun torunu Muzaffer, oturdukları yer olan Bandırma'dan köye tatile gelmişti. Onunla oynarken, yolumuz, bu derenin içindeki gölün kenarına düştü. Taş fırlatma yarışması yaptık. Muzaffer'e, göle yüksekten taş atınca, çok güzel daireler oluştuğunu anlattım. Onunla beraber, yine aynı hareketi yaptık. Taş göle düşer düşmez, ilk önce merkezde küçük bir daire oluşuyor, sonra o yuvarlaklar iç içe büyüdükçe büyüyordu.

Kim daha fazla halkalar meydana getirecek, diye yarışmaya başladık. Attığımız taş büyüdükçe, halkalar da genişliyordu. Bir ara Muzaffer, bu yükseklikten denize atlayıp, yüzdüğünden bahsetti. O gün çok sıcaktı. Arkadaşım elbiselerini çıkarmaya başladı.

– Buradan denize atladığım gibi yüzebilirim, dedi.

Çok cesaretli görünüyordu.

– Haydi sen de hazırlan, yüksekten suya atlamak güzel olur, dedi. Ben:

– Yüksekten atlamayalım, gölün kenarına inip öyle yüzelim, dedim. Fakat o, maharetini göstererek, övünmek istedi.

Hemen ben de hazırlandım. Muzaffer'den önce üç metreden ayak üzeri göle atlayıp, daireler meydana getirdim. Gölün içerisinden ona el salladım. Arkadaşım:

– Ayak üzeri atlamak kolay, baş aşağı balıklama atlarım, diyerek uçar gibi gölün içerisine baş aşağı indi. Yine halkalar meydana geldi. Ama, Muzaffer suyun dışına çıkamadı. Etrafa bağırıp, çağırdım. Fakat Muzaffer ortalıkta görünmüyordu. Ağlayarak sağa sola koştum. Görünürde de kimseler yoktu. Biraz sonra koyunlarını otlatan çoban, imdadıma yetişti. Ona olanları anlattım. Hemen soyunduğu gibi, suyun içine daldı. Muzaffer'i çıkardığında, belki aradan on dakika geçmişti. Ben, devamlı ağlıyordum. O cansız yerde yatarken, çoban:

– Kafası taşa çarpıp bayılmış, diyerek ona suni teneffüs yaptı.

– Ölmüş! Yazık çocuğa, diye Muzaffer'in üstüne ceketini örttü.

Koşarak, komşumuza olayı haber verdim. Biraz sonra bütün köylü Muzaffer'in boğulduğunu duydu. Herkes gölün kenarına toplandı. Üzüntülerinden ağlıyorlardı. O gerçekten ölmüştü. Olanlar bir rüya gibiydi. Daha sonra cenaze namazı kılınıp, mezarlığa defnedildi. Kederimden yaz mevsimi boyunca, çoğu zaman dışarı bile çıkmadım.

Artık bundan sonra sudan, suyun oluşturduğu dairelerden korkmaya başlamıştım. Uyumak için yatağa yatıp, gözümü yumunca, hayalimde gölde oluşan daireler ve Muzaffer beliriyordu. Çoğu zaman uyumak mümkün olmuyordu.

Okul başladığında, hâlâ bu olayın etkisi altındaydım. Daha ilk derste, fen bilgisi öğretmenimiz sesin daireler çizerek yayıldığını anlattı. Biraz sonra dünyanın güneş etrafında, ayın da dünya etrafında daire çizerek döndüğünden bahsetti. Daha sonra, maddenin en küçük yapısı olan atomun, çekirdeğinin etrafında, elektronların daireler çizerek döndüğünü izah etti. Matematik dersindeyse, yine öğretmenimiz daire çizerek, dairenin çevresini ve alanını anlattı. Sürekli karşıma iç içe daire şekilleri çıkıyordu. Bense artık dairelerden korkuyordum.

Bir gün okuldan eve geldiğimde sevindim. Amerika'da okuyan dayım gelmiş, içeride oturuyordu. Elini öptüm. Annemin kurduğu sofrada yemek yerken, hayranlıkla dayımı seyrettim. Ona bir çok soru sordum. Annem:

– Oğlum dayın yemeğini yesin, neden acele ediyorsun, sonra sor sorularını, dedi. Fakat ben durur muyum? Onu bulmuştum ya, bütün dertlerimi ona anlatmalıydım. Göldeki halkalardan, Muzaffer'in ölümünden tutun da, sesin yayılması, dünyanın dönmesine kadar, her şeyi anlattım. Dairelerden nefret ettiğimi bile söyledim. Daha sonra ona, dünya ile ilgili pek çok soru sordum. Daha bunun gibi birçok soruya muhatap olan dayım, sadece susuyordu.

– Bak bak neler öğrenmiş, benim yeğenim, diye saçlarımı okşadı.

Ben dünyadan geri kaldığımıza üzüldüğümü, Çin'den büyük olup olmadığımızı sordum. Dayım hâlâ susuyordu. O sırada ezan okundu. Dayım:

– İkindi namazını camide kılalım, sonra seninle uzun uzun bu meseleleri konuşuruz, dedi.

Namazdan sonra hoca dahil bütün cemaat bizim evde toplandı. Hemen hemen herkes benim sorduğum soruları sordu. Türkiye'nin yönetiminden, dünyanın durumundan haberdar olmayı arzu ediyorlardı. Dayım, Amerika'da ihtisas yaptığı için, dışarıdan gelen birisinden insanlığın ve Müslümanların istikbalini öğrenmek istiyorlardı. Dayım konuşmaya başladığında, herkes sustu. Geldiğinden beri ilk defa düşüncelerini açıklamaya başladı:

– Sizin gibi, yeğenim de bu meseleleri merak ediyor. Suya bir taş attığımız zaman nasıl iç içe daireler oluşuyorsa, işte insanın da merkezdeki en küçük daireden tutun, en büyük daireye kadar, alâkadar olduğu meseleler var. En küçük daire, insanın kendisini alâkadar eden dairedir. İkinci ilgilendiği daire ise, kendi ailesidir. Üçüncüsü, köyü ve mahallesidir. Sonra şehrimiz, daha sonrada

Türkiye dairesi gelir. Buna, bütün Müslümanlar dairesini ve insanlık dairesini ekleyebiliriz. Her daireyle kişinin az veya çok alâkası vardır. Yalnız, insana en yakın vazife, merkezdeki kendisini ilgilendiren şahıs dairesidir. Bizler diğer dairelerle de alâkadarız; ama insanlar merkez dairedeki görevlerini unutup, en dış dairelerle ilgileniyorlar. Zamanlarının çoğunu, ona sarf ediyorlar. Halbuki zamanımızın çoğunu, şahıs ve aile dairesine harcamamamız gerekiyor. Biz daha az vazifemiz olan, geniş dairelerle ilgilenip, vaktimizin tamamını ona ayırıyoruz.

Merkezdeki dairede bulunan görevimiz, ebedî hayatı kazanmak ve bir daha kaybetmemek için çalışmaktır. Ahirette Allah'ın vaat ettiği, dünya kadar mülkü kazanıp kazanmamak davası, hepsinden daha önemlidir. Bizler bu davayı ihmal ederek, dünyayı ıslah etme peşindeyiz. İlk önce Allah'ı tanıyarak, iyi bir kul olmalıyız. Sonra kusursuz bir insan olmanın gereklerini yerine getirerek, vazifemizi tam olarak yapıp, Türkiye, İslam âlemi ve dünyayı düşünmeliyiz. Merkezdeki daire ile ilgilenmeyen insan, dünya dairesi ile ilgilenirse, morali bozulup ümitsizliğe kapılır, diyerek konuşmasını bitirdi. Cebinden bir kitap çıkardı.

– Evvela Rabbimizi tanıyalım, diyerek okumaya başladı. Bana bakarak:

– Yeğenim, sen ilk önce Yaratıcımızı tanı, sonra iyi bir öğrenci ol, daha sonra büyüdükçe Türkiye ve dünya meseleleri ile ilgilenirsin, dedi.

Hüve Nüktesi'nde hava molekülünün Allah'ın izniyle yaptığı vazifelerini okudu. Okuması bittikten sonra, herkes Fâtiha Sûresi'ni okuyarak, Rabbimize şükretti. Dayım:

– Türkiye'deki insanların en önemli hastalığı, kendi vazifelerini yapmayıp başkalarının işlerini düşünmeleridir. Müslümanlar olarak büyük bir hatamız, kendi ebedî hayatımızı kurtarmak için çalışmamızdır. Aslında dünyayı ıslah etmenin yolu, insanın kendisini ıslah etmesidir, dedi.

Ben de anlatılanlardan çok etkilendim. Çünkü, ilk defa korktuğum iç içe olan daireler, bir meseleyi kavramamda yardımcı oldu. Artık benim hedefim; iyi bir Müslüman olmanın yanında, mükemmel bir öğrenci olmaktı.

– İslam'ın güzelliklerini bütün insanların öğrenmesi, benim başarıma bağlı, diye, düşünmeyi prensip edinmiştim.

– Şu andan itibaren iyi bir Müslüman olursam, Türkiye dünyada en güçlü ülke olacak, diye düşünmeye başladım. Her şey benden başlıyor. İlk önce ahiretimi kurtarmaya çalışmalıyım. Çünkü, merkezdeki dairede en önemli görevim budur.

Çocuklarım: "Her zaman ölen arkadaşım Muzaffer için dua ediyorum. Suda meydana gelen daireler ile en küçük dairedeki vazifemi hiç unutmuyorum." dedim. Çocukluk hikâyem bitmişti ki, çocuklarım;

– Yani baba, bizde başka sorular soracak hal bırakmadın, dediler.

Çocuklarımın bir kısmı ders çalışmak için, bir kısmı kitap okumak için, bir kısmı da namazlarını kılmak için odalara dağıldılar. Hanım:

– Okunacak cüzüm vardı, dedi.

Herkesi yanımdan dağıtmış oldum. Yalnız kaldım. Ben de en küçük dairedeki görevimi yapmaya başladım. Çocuklarım geniş dairedeki diğer görevlerini, sonraya bıraktılar. İçerisinde yaşadıkları küçük dairenin sorumluluğuyla hareket etmeye başladılar. Çünkü, geniş dairelerde gezdiren insanlar, merkezdeki vazifelerini unutuyorlardı. Hepimiz, ilk önce; şahsımızı ilgilendiren mesuliyetleri yerine getirmeliydik. İşte o zaman, geniş daireler hakkında söz söyleyebilirdik.

HAPS-İ MÜNFERİT

Araba ile insan ezip öldürmek gibi, ağır bir trafik suçundan cezaevine girmiştim. O şehirde meşhur bir iş adamıydım. Koğuşa daha ilk girdiğimde, mahkûmlardan çoğu beni tanımıştı:

–Hoca hoş geldin, sen buralara düşer miydin, diyerek şaşkınlıklarını dile getirdiler. İçlerinde zamanında maiyetimde çalışan adamlar da vardı. Bana son derece hürmetkâr davrandılar. Yatmak için bir yer gösterdiler. Dışarıda ne var, ne yok, diye benimle sohbet edip, üzerimdeki şaşkınlığın şokunu gidermeye çalıştılar. Kendi derdime düştüğümden, onların durumlarını hiç gözlemleyemedim.

Konuşmak ağır bir yük gibiydi. Yatmak, derin bir uykuya dalmak istiyordum. Her şeyi unutmak, dünyanın bütün yüklerini geride bırakmak bütün arzumdu. Yatağa uzandım. Bana güldüler:

– Hoca hele bir uyusun, aklı başına gelir, buraya alışır, dediler.

Bundan sonraki arkadaşlarım bu suçlular mı olacak diye düşündüm. Gözlerimi kapattım, ama uyuyamadım. Belki, uzun zamandan beri ilk defa kendimle baş başa kaldım. İçime kendimle hesaplaşma arzusu doğdu. Sırtımı koğuştakilere döndüm, yüzümü de duvara dönerek düşünmeye başladım.

Dışarıda geçirdiğim kırk beş sene, gözümün önünde canlandı. Gençliğimde hâyalini kurduğum şeylerin bir kısmını gerçekleş-

tirmiştim. Ama, tam neticeye ulaşacağım sırada, bu olay başıma geldi. En az on yıl yerim, diye düşündüm. Ezdiğim adamın nasıl olup da, gelip arabanın altına girdiğine hâlâ şaşırıyordum.

Çalışma hayatımda işime o kadar düşkündüm ki, sabah evimde kahvaltı dahi yapmıyordum. Gece ise, işi geç vakit bitirip, evime dönüyordum. Eve girdiğimde, çocuklarım uyumuş oluyordu. Çoğu zaman onların yüzünü bile göremiyordum.

İşlerimde hedeflerime neredeyse ulaşmıştım. Bundan sonra başka ideallerim vardı. Onları gerçekleştirmek için uğraşacaktım. Ama, kader beni düşündüğüm hedeflerin dışına itmişti. Şöyle hesapsız bir uyku çekmeyi öyle özlemiştim ki... Şimdi doya doya uyuyabilirdim. Fakat kafamdakilerin beni uyutması mümkün gözükmüyordu. Bir tarafta arabanın altında çırpınan adamın hâli, bir tarafta ben olmadan tamamlanamayacak işlerimi düşünüyordum. Bu işler ancak benim maharetimle tamamlanabilirdi. Her şey yüz üstü kalmıştı. Her zaman zamanın önünde koşmayı hedeflemiştim. Lakin, şimdi burada durmuş, yatıyordum. Zaman ise, bu yarışta hız almış devam ediyordu. On yıl burada yatarsam, bu zamana nasıl yetişecektim. Görünmez bir insan olmayı hayâl ettim. Yola çıkıp, işlerin başına geçerek zamanla yarıştım. Bundan sonraki hedefim belediye başkanı veya milletvekili olmaktı. Ancak o hayâllerin gerçekleşmesi mümkün değildi.

Biraz uyumuştum, hafifçe uyandığımda koğuştakiler konuşuyordu:

– Hocayı yemeğe kaldıralım, galiba sersemliği geçmiştir. Artık hapishanede olduğuna inanmıştır, diye benimle alay eder gibiydiler. Beni zorla uyandırmak istediler. Ellerimi yıkamak için lavaboya girdiğimde, orayı çok pis gördüm. On yıl burada kalacağıma göre, buraya alışmalıydım. Koğuştakilerle yemeğe oturdum. Tabaklardan kaşıklardan iğrendim. Ekmeğin ucunu yemeğe batırarak karnımı doyuruyordum.

– Yarına kadar aç kalırsın hoca, akşam yemeğini ye, dediler.

Yemek yerken, oradaki insanları tek tek süzdüm. Hepsinin gözlerinde ayrı dünyalar vardı. Konuşmalarından; kafalarında kurdukları ayrı hayaller olduğu anlaşılıyordu. Bazen konuşmaları duymuyordum. Hepsini tek tek inceliyordum. Kimisinin yakında buradan çıkıp, düşmanlarını tekrar cezalandırma düşünceleri vardı. Konuşurken kafalarını sallayarak, derin kinlerini anlatıyorlardı. Kimisinin kavuşmak istediği yakınları vardı. Kimisi hayattan ümidini kesmiş, burayı hayat tarzı olarak kabul etmişti. Kimisi de benim gibi hâlâ buraya alışamamış gözüküyordu.

Yemekten sonra kural gereği, akşam koğuş sayımı yapıldı. Herkes ayaktaydı. Gardiyan hepimizi sayıp giderken, bana baktı. Beni tanıdığı için:

– Geçmiş olsun hocam, bu da geçer, sabırlı olmak lazım, dedi. Bazıları, hoca konuş, diye koğuşa yeni hikâyeler katmayı arzu ediyorlardı. Hayâl edebilmek, zaman geçirmek için, onlara taze hikâyeler lâzımdı. Oysa benim kendi hikâyemi içimden, kendimin dinlemesi gerekiyordu. Kopuk kopuk olan hayatımın izlerini birleştirecektim. Tekrar ranzaya çıkıp yattım.

– Hocanın keyfi yok; ama buraya alışır, diye söylendiler. Bazıları:

– Rahat bırakın adamı, kendisine gelsin, dediler. Kimisi de:

– Hoca, uyuyacak çok zaman bulursun, burada günler geçmek bilmez, dediler.

Kimseyi duymak istemedim. Yatağa yattığımda, dışarıdaki hayatımı tekrar düşündüm. Hiçbir zaman kendi keyfimce yaşamamıştım. Hedeflerimi gerçekleştirmek için, didinmiş durmuştum. Ne için didinmiştim? Ne için öğretmenliği bırakmıştım? Para için, zengin olmak için. Oysa öğretmen olon birçok arkadaşım vardı, en azından, evlerinde çocuklarıyla kahvaltı yapıyorlardı. Her hafta sonu pikniğe gidiyorlar, aileleriyle rahat hayat yaşıyorlardı. Oysa ben, yaz gelip geçerdi de bir sefer ancak pikniğe gide-

bilirdim. Çoğu zaman onlara imrenir olmuştum. Belki onlar da param çok diye benim yerimde olmayı düşünmüş olabilirlerdi.

İşte şimdi, burada para da geçmiyordu. En az on yıl elleri ayakları bağlı, burada oturacaktım. Burada olduğum müddetçe, kurduğum işler batma noktasına gelebilirdi. Kısaca, başladığım noktaya dönüyordum. Çalıştığım yirmi yılım sıfırlanmıştı.

Hayatıma dönüp baktığımda iş hayatının beni esir aldığını anlamıştım. Gerçekten, hayatımdaki ideallerimin, hayallerimin esiri olmuştum. Ben esirdim, nefsimin büyüklenme, büyük olma heveslerinin esiriydim. Meşhur olma, büyük adam olma fikirleri kendini duyurma isteği beni esir almıştı. Hayatım, hapishane olmuştu. Belki burada nefes alacaktım.

Birden burası bana güzel görünmeye başladı. Yarıştan, mücadeleden, insanlarla boğuşmaktan yıldığımı anladım. İki yüzlü insanlara kendimi beğendirmekten kurtuldum. Bundan sonra artık kendi kendime bakmalıyım, diye düşünmeye başladım.

Hayattaki diğer bir idealim, çok okumaktı. Şimdi burada çok okumalıyım. Başka bir eksikliğim daha aklıma gelince; içim yandı. Burada o eksikliğimi tamamlayacaktım. O eksikliğim şuydu: Beni yaratana karşı hayatımda hiçbir şey yapamamıştım. O'nun istekleri neler, beni yaratma hikmeti nedir, benden ne istiyor? Bunlar gibi pek çok soru zihnimi meşgul ediyordu. Dışarıdaki hayatımda ibadetlerime gereken önemi vermemiştim. Belki de insanlara karşı dindar görünmek için yapmıştım bazı ibadetlerimi.

Beni Yaratana yaranmaya, onun isteklerini düşünmeye, zamanım olmamıştı. Belki bazı şeyleri dosdoğru yapmayı biliyordum. Ama, doğru söylemeliyim ki, hayatımı daima insanların "iyi" demesi üzerine kurmuştum. Bana "iyi" desinler: Babam, annem: "Tek evlâdımız.", hanım: "Kocam bir tane.", akrabalarım: "Onun zaten büyük adam olacağı belliydi.", millî eğitim camiası: "İşte iş hayatına atılan başarılı bir öğretmen" desin diye. Herkes hep benim başarılarımla övünsün, şehir benim iyiliğimi konuşsun istemiştim.

Onun için, hayır yaparken bile; herkesin konuşacağı şeyler yaptığımı biliyordum. İçinde bulunduğum topluluğun, bana kahraman gözüyle bakmasını, arzu etmiştim. Bütün bunlar aciz nefsimi Firavunlaştırmaktı. Kendimi güçlü ve kusursuz göstermekti. Oysa, ben de; yediği zaman karnı şişen, tuvalete muhtaç, bir tarafı ağrıdığı zaman kıvranan ancak zor durumda kaldığı zaman ciddî olarak Allah'ı düşünen, O'ndan yardım isteyen biriydim. Halbuki herkes beni dindar bilirdi. Ama dışım öyleydi, içimde, Rabbinden uzak, nefsini yüceltmeye çalışan biriydim. Gizli riyakârlıklarımın bilinmesini istememişim. Şimdi bile nefsim, bunları yazmama müsaade etmiyor, Hep temiz taraflarımı anlatmamı istiyordu.

Beni Yaratanı gerçekten düşünseydim, gerçekten O'na inansaydım, yaptıklarımı nefsimi yüceltmek için değil, O'nun rızasını kazanmak için yapardım. Bana verilen şeylerin, emanet olarak verildiğini, fikren biliyordum. Fakat, yaşayış olarak, bana verilen güçleri, kendi nefsim için kullanmıştım.

Fakire fukaraya iş vermem veya bol para vermem ile övünürdüm. Halbuki, bu davranışımı bile kendi nefsimi yüceltmek, meşhur olmak için yapmışım. Kendimden niyetlerimi saklamam mümkün değildi. Toplumdaki diğer insanlara göre, yedi kere yunmuş yıkanmış olabilirdim. Lâkin, Allah'ı bilen bir kişi olarak, elbette bu tip hareketleri yapan diğer insanlardan, farklı olmalıydım.

Araba ile yaptığım cinayetin yanında, en önemli cinayetlerim de bunlardı. Bana verilen vücut, akıl ve serveti; Allah için değil, kendi nefsim için kullanmıştım. Şimdi bana verilenleri, Allah elimden almıştı.

Burada yeniden Rabbimi tanımalıyım, yeniden iyiliklerimi Allah için yapmalıyım, diye düşünerek yataktan fırladım. Koğuşta herkes yatmıştı.

Tuvalete girdiğimde, ilk vazifem burayı temizlemek olmalı, dedim. Orayı pırıl pırıl yaptıktan sonra, lavaboyu temizledim.

Abdest alınca, dışarıdaki hayatımı, kim olduğumu unutmalıyım, diye düşündüm. Namaza durdum. Kendimi Allah'ın huzurunda hissettim. Halbuki dışarıda iken hemen alelacele kılardım namazımı. Namazda okuduğum duaları bile hatırlamazdım. Demek ki eskiden namaz kılmıyormuşum. Oysa, şimdi okuduğum duaların mânâlarını içimde hissettim. Nefis öyle bir şey ki, başı sıkışıp zor durumda kalmadıkça, Rabbine yaklaşmıyor. Hemen kendime bir program yaptım. Burada yapacaklarıma, nerede ise zamanım yetmeyecekti. Yorulana kadar ibadet edip: "Artık bundan sonra seni unutmayacağım Allah'ım!" diye O'na söz verdim. Artık O'nu tanımak için çok okuyacaktım. Bildiklerimle, yine Allah'ı insanlara tanıtacaktım. Sabah namazına kadar, bu düşüncelerim sürdü. Namazımı kılıp tekrar uyudum. "Koğuş kalk, sayım var" sesleriyle uyandım. Koğuş sayımı yapılıyordu. Ben de kalkıp dikildim. Sonra kahvaltı faslı başladı. Koğuştakilerle iç içe olmuştum. Tuvalete girenler:

– Burayı kim temizledi, diyorlar. Bir mahkum:

– Hoca temizledi, ben gördüm, deyince hep beraber güldüler.

– Hoca çabuk intibâk etti, dediler.

Koğuşumuza gazeteler gelmişti.

– Ben dış dünya işini bitirdim, dedim.

Bana uzatılan gazeteleri okumadım. Herkes beni dikkatle takip ediyordu. Sonra bir mahkûmun okuduğu peygamberler tarihini alarak, okumaya başladım. Şimdiye kadar birkaç sefer okumuştum. Ama şimdi daha çok etkileniyordum. Öğle namazını kıldıktan sonra, mahkûmları bir araya topladım. Yusuf Aleyhisselâm'dan bahsedip, hapis hayatının Allah'ı tanımak ve O'na ibadet etmek için, mükemmel bir yer olduğunu anlattım.

– Dışarıdakileri düşünmeyin, en çok işi olan benim, ama ben de düşünmeyeceğim. Burası bize hayatı öğretecek bir Yusuf Medresesi mi olmalı, dedim.

Mahkûmlar, burayı sevinçle kabul etmeme şaşırdılar. Ertesi gün öğleden sonra, bizim gibi hapis yatan âlimleri anlattım.

– Yalnız onlarla bizim aramızda bir fark var; onlar Allah'ı duyurmak gayesiyle, hapse girmişler. Bizler ise, dünya işlerinden dolayı içeriye girdik. Ama, burada onlar gibi yaşayabiliriz, dedim.

Onlara, dini anlatmak uğruna yıllarca hapishanede yaşayan, Said Nûrsi'yi anlattım. Onun, hapse neden; Medrese-i Yusufîye dediğini anlattım.

– Burayı Hz. Yusuf'un Medresesi'ne, yani okuluna çevirmeliyiz, dedim.

Koğuştakilerin hepsi de, İslam ilimlerini öğrenmeyi kabul ettiler. Faaliyetimiz yoğunlaştı. Koğuşumuza bir düzen getirdik. Bundan sonra, hepimiz kitap okuyor, toplu namaz kılıyorduk. Zaman yetmemeye başladı. Her gün öğleden sonra, yatsı namazından sonra, en az iki saat, dinî kitaplar okuduk. Sohbetler ettik. Zaman içerisinde, koğuşumuz bir okul hâline geldi. Bu koğuşta hiç karışıklık çıkmadığı için, hapishane müdürü koğuşumuzu ziyaret etti. Bizi tebrik etti. Hatta yatsıdan sonraki sohbete, onu da davet ettik. Müdürün hoşuna gitti. Bizim koğuş okul gibi oldu. Burada, herkes Allah'ı bilerek konuşuyordu. Dışarıyı unuttuk. Artık meşhur olma, insanlara iyi görünme huyumdan vazgeçtim. Hepimiz kısacık hayatımızda, ahirete hazırlanıyorduk. Çünkü, boşa çok zaman geçirmiştik. Ahiret istikbâlini kazanmak için, vaktimiz yeterli değildi.

Bir ay sonraki mahkemede, tutuksuz olarak yargılanmak üzere, serbest bırakıldım. Çünkü, ezdiğim kişi, zihin özürlüymüş. Görgü şahitleri, kendisini arabanın altına attığını söylemişler. Dışarıya çıkmak için eşyalarımı topladım. Oradan çıkmayı hiç istemedim. Hepimiz ağladık.

Fakat, Medrese-i Yusufîye'den çıkmak zor geldi. Çünkü, toplumdaki imajımdan, insanlardan bir uzaklık hissi gelmişti. Dışarı çıktığımda, ailem ve çocuklarım mutluluktan ağladılar. Halbuki, artık benim dünyamı hapishaneye çevireceğimi, bilmiyorlardı.

Bundan sonra dünya işleri bana ahireti unutturmayacaktı. Çoluğumun, çocuğumun rızkını kazanırken, ahiretleri için de yatırım yapacak, bir aylık hapishane hayatımdan kazandığım tecrübeyle hayatımı dünya-ahiret dengesi içinde sürdürecektim.

İNSAN DAVRANIŞLARI

12 Nisan, Cumartesi

Yeni yeni yürümeye ve konuşmaya başlayan çocuklar ne kadar tatlı olurlar. İşte onlardan birisi, benim küçük kaynım. Üç yaşına yeni girdi. Büyük kaynımla birlikte onunla oynarken: "Ağabeyini mi çok seviyorsun, beni mi?", diye sordum. Küçük parmağıyla ağabeyini gösterdi: "Onu", dedi. Gayet normal karşıladım; çünkü o ağabeyi, ben eniştesiydim. O daha yakın, ben daha uzaktım. Çocuğun onu tercih etmesi normaldi.

Cebimden çıkardığım oyuncak düdüğü ona verdim. Eline sevinçle alarak, birkaç sefer öttürdü. Çok neşelendi; yüzü gülüyordu. Parmağını bana doğru uzattı: "Seni", dedi peltek konuşmasıyla. Hep beraber gülüştük. O gün akşama kadar:

– Enişteni seviyor musun diye sordum. Hep olumlu cevaplar aldım. Küçücük bir ilgi ve yaklaşım, onu nasıl değiştirmişti.

Gündüz başımdan geçen olayları, akşam düşünmek âdetimdi. Eğer yanlışlar yapmışsam, yeni kararlar alırdım. Hatalarımı düzeltmeye çalışırdım. İşte bu akşam da böyle oldu. Elime kitabımı aldım. Önce evin sakin bir köşesine çekilerek, düşünmeye başladım. Gündüz çocuğun yapmış olduğu davranışı değerlendirdim. İnsanın ilk önce nefsini, sonra yakınlık derecesine göre; sırasıyla diğer akrabalarını sevmesi, gayet normaldi. Ama, bu sıranın

menfaate göre bozulması, bana biraz garip geldi. İlgi ve çıkar görmek, insanı çabuk değiştiriyordu.

Saf bir sevgiyi, hiçbir karşılık beklemeden sevmeyi, hep arar dururdum. Böyle bir duygunun nasıl bir şey olduğunu kitaplardan bulmaya çalışırdım. Kitabımı açıp, sayfalarını karıştırdım. Derdime derman aramaya başladım. Okuduğum satırlar bana dünyayı tarif ediyordu:

"Hem bir mezradır; ek ve mahsulünü al, muhafaza et; müzâhrefatını at, ehemmiyet verme. Hem seyyar bir ticaretgâhtır. Öyle ise, alışverişini yap, gel ve senden kaçan ve sana iltifât etmeyen kâfilelerin arkalarından beyhûde koşma, yorulma!" diye yazıyordu.

İnsanlardan ve dünyadan sevgi dilenmemem gerektiğini, onların sevgilerinin göreceli olduğunu, menfaate göre çabuk değiştiğini düşündüm. Sen dünyayı, ahireti kazanmak için bir tarla olarak gör, onun dışındaki şeyleri unut, çöpe at, demek istiyordu. Ama, gönlüm buna razı olmuyordu. O sevgi ve ilgiyi insanlarda aramaya devam edecektim. Uykumun geldiğini hissettim. Yatağıma uzandım. Yarınki davranışlarımı belirlemeye çalıştım. Çocuk bana bir ipucu vermişti. İnsanların davranışlarının, hareket tarzlarının nasıl değiştiğini gözlemleyecektim.

7 Mayıs, Pazartesi

Bir okulda öğretmenlik yapıyordum. Öğretmen arkadaşların çoğu, ideolojik yaklaşımlarının farklılığından dolayı bana soğuk davranırlardı. Yetmişli yıllar, düşünceye göre ayırım yapıldığı yıllardı. Karar vermiştim, bu insanlarla aramdaki ilişkiyi düzeltecek, kendimi onlara sevdirecektim.

Sabah okuldan içeriye ilk girdiğimde, karşıma ilk çıkan müdür bey oldu. Her zamankinin tersine, saygıyla selâm verdim. Çok memnun olduğu gözlerinden belli oldu. Sonra ayaküstü kısa bir sohbet ettik. İdareciliği çok mükemmel yaptığını, voleybol oynamadaki başarısını, bilgisini, daha birçok hasletlerinin mü-

kemmel olduğunu, ona söyledim. Ben konuştukça göğsü kabardı. Gururundan burun delikleri açılıp, kapanıyordu. Şahsıma minnetle bakıyor; bana karşı yüzü gülüyordu. Oysa benden pek hoşlanmazdı.

Yine aynı gün: Öğretmen Ahmet Bey'e elbisesinin şıklığından bahsettim; temiz ve titiz birisiydi. Giyimde kendisine hayran olduğumu anlattım. Gerçekten kılık ve kıyafetine dikkat ederdi. Ben onu takdir ettikçe, zevkten dört köşe oldu. Yüzüme tebessümle bakıyor, ismimi söylerken; "efendi", "bey" kelimeleri ağzından tek tek çıkıyordu. Kısaca insanların meziyetlerini dile getirmem, onlara güleryüzle davranmam işe yaramıştı. Bu davranışıma devam etmeye karar verdim.

Birinci dersten sonra, müzik öğretmeni Cemil Bey'le öğretmenler odasında karşılaştık. O gün karar vermiştim, herkesin meziyetlerini övecektim. İnsanlar benim için laboratuvar gibiydi. Acaba abartılı övgülerime, nasıl karşılık vereceklerdi? Cemil Bey'e:

– Öğrenciler sizi çok seviyor. Ayrıca Ayşelerin düğününde gördüm insanlarla iletişiminize hayranım, dedim.

Bu iltifatlarıma çok sevindi. Güler yüzle: "Çay içer misiniz hocam? Size teşekkür ederim hocam." dedi. İçimden, insanların bu davranışlarına şaşırdım. Hemen nasıl farklılaşıyorlardı.

Demek ki, insan cibilliyeti itibariyle ilk önce nefsini seviyor, diye düşündüm. İnsan olarak ne kadar zayıf olduğumuzu anladım.

Dersler bittikten sonra, sevdiğim bir öğretmen arkadaşımla pinpon oynamaya kantine indik. Karakterli ve efendi bir arkadaştı. Bir adım gitsen, iki adım gelen birisiydi. Şakayla karışık, iyi bir oyundan sonra, onu yendim. Ona:

– Sen bu oyunu oynayamıyorsun, dedim.

Arkadaşım alınmıştı, iddialı maçtan sonra benden soğumuş gibi davrandı. Biraz ciddileşti. Suratını astı. Vaziyeti anladım. Ertesi gün, zorla; onu tekrar kantine götürdüm. Maç yaptık. Bu sefer, bilerek yenildim. Bana karşı duyguları yumuşadı.

– Dün bir sefer yenmekle çok şımardın. Dersini aldın mı? dedi.

Arkadaşlığımızın bozulmaması için, bir daha onunla maç yapmadım. Anladım ki; yenilmeye dayanamıyor. Arkadaşından geri kalmak, onu üzüyor. Bu olaydan sonra, her iddialı konuda, onun daha iyi olduğunu söyledim. Çünkü:

– Kusursuz dost arayan, dostsuz kalırmış.

Onunla arkadaşlığımız uzun süre devam etti. İşte bunlardan dolayı, insanlara maskeli davranmanın çok zor, insan nefsinin ne kadar menfaatçi olduğunu hissettim.

Bir akşam evin tenha köşesine çekildim. Elimde kitabım açık vaziyette, gündüz yaşadığım olayları, kitapta okuyarak değerlendirmeye başladım.

"... Çünkü enâniyeti okşar, gurura sevk eder. Kendini kapıcı iken, padişah zannettirir. Hem kendi nefsine de zulmeder. Belki bir nev'i şirk-i hâfiye yol açar." diye yazıyordu.

İnsanlar yüzüne övüldüğü zaman, belki hoşlanıyorlar. Sana olan sevgileri artıyor, geçici olarak seviyor görünebiliyorlar; ama bu onları kandırmak oluyordu. Yaptığım davranışın çok tutarsız bir şey olduğunu anlamıştım. Peygamberimiz, bir sahabe yüzüne övülünce: "Kardeşinizin belini kırdınız." demişti. Demek ki insanların sevgisini kazanmak için, yüzüne övmek, onun nefsinin bir çeşit tanrılık taslamasına neden oluyordu. Bu durum, gizli şirk demekti. Ayrıca o kişiyi iğfal etmekti. İki yüzlü, maskeli davranmak ise beni yormuştu. Belki alışkın olanları yormayabilir. Lakin, bu hareket tarzını ben sevmedim. İnsanlara samimî, içinden geldiği gibi davranmanın, daha doğru olduğu kanaatine vardım. İnsanlara güler yüzlü davranmak, elbette sevaptır. Lakin, insanları olduklarından fazla göstermek, elbette o kişilerin zararınadır. Siyasîlerin alkış seslerinden dolayı, hatalarını görememeleri, bu yüzden olsa gerek.

20 Haziran, Cumartesi

Çarşıya çıktığımda; esnaf arkadaşlarımın yanına uğradım. Onlardan alışveriş yaptıktan sonra, çay içerek onlarla sohbet ettik. Görünüşte bir tanesi beni daha çok seviyordu. Ona çocuklarının çok yetenekli olduğunu, kendisinin gayet zeki olduğunu söyledim. Üniversitede okuyan insanlara taş çıkartabileceğini, şakayla gerçek karışımı anlattım. Onu pohpohlamak gayesiyle bunları söylemedim. Gerçekten gözü açık birisiydi. O, bana çay üstüne çay ısmarladı. Gözlerinin içi gülüyordu. Onun basit, övülmeyi seven bir insan olduğunu anlamıştım. Beni çok sevdiğini söyledi, sık sık dükkânına uğramamı istedi.

Başka gün bir arkadaşla onun dükkânına gittik. Arkadaş takım elbiselerin hiçbirini beğenmedi. Karşısında bulunan, daha az samimî olduğum diğer mağazadan bir takım elbise aldık. Fakat ahbabım olan esnaf, bu alışverişten sonra, bana soğuk ve mesafeli davrandı: “Ben alışveriş ettim, komşumdan al.”, diyen Fatih’in eski esnafları ile bugünkü esnaflarını, o gün kafamda kıyasladım.

Akşam yine evde kitaptan hem okuyor hem de düşünüyordum:

“Biri hakikî rızıktır ki, o rızık taahhüd-ü Rabbanî altındadır. İkincisi rızk-ı mecâzîdir ki su-i istimâlât ile hâcat-ı gayri zarûrîye, hâcat-ı zarûrîye hükmüne geçip, görenek belası ile tiryaki olup, terk edemiyor. İşte bu rızık taahhüd-ü Rabbanî altında olmadığı için, bu rızkı tahsil etmek hususan bu zamanda çok pahalıdır. Başta izzetini feda edip, zilletini kabul etmek bazen alçak insanların ayaklarını öpmek kadar mânen bir dilencilik vaziyetine düşmek, bazen hayatı ebedîyesinin nûru olan mukaddesâtı dinîyesini feda etmek sûretiyle, o bereketsiz menhus malı alır.” diye okudum. Kitabı kapattığımda insanların rızık için boş yere hırslandıklarını, kıskançlıkları ile Allah’a itimat etmediklerini anladım.

...

...

Akşam, dayımla sohbet ederken: İki üç aydır insanların davranışlarına dikkat ettiğimi, insanların menfaat için birbirlerini ezdiklerini, esnafların küçük menfaat için birbirlerini kolaçan ettiklerini, müşterileri nasıl kandırdıklarını, bir aile içerisinde bile, fertlerin küçük şeyler için, farklı hareket ettiklerini, bunları seyrederken ve izlerken çok ıstırap çektiğimi, dayıma iç çekerek anlatmıştım.

Dayım gülümseyerek. "İyi tahlil etmişsin yeğenim!" dedi. Kütüphanesinden kırmızı bir kitabı, eliyle göstererek vermemi istedi. Yatağın içinde oturarak, eline kitabı aldı, okumaya başladı. Konu: Dinsiz felsefeye inanan insan ile, Kur'ân'a inanan insanın yaşayış ve hareket tarzlarını karşılaştırıyordu. Farklılıkları ele alıyordu.

Maddeci felsefenin prensipleriyle yetişen toplumun ve insanın hayatında, dayanak noktası olarak; kuvveti kabul ettiğini, böyle bir toplumda kuvvetli olanın haklı olduğu anlatılıyordu.

İnsanların hedefinin; yalnızca menfaat olduğu ve hayat felsefesini; mücâdele olarak kabul ettikleri insanlar arasındaki birliğin, sadece ırkî milliyetçilik olduğu belirtiliyordu. Bunun meyvesi olarak; yalnızca insanların maddî ihtiyaçlarını karşılamaktan başka bir şeyi düşünmedikleri ve kuvvetli olmak için; başkalarının haklarına tecavüz etmek gerektiği anlatılıyordu.

Bu tip insanların, her menfaati elde etmek için; boğuşmak gerektiğine inandığı ve mücadelenin gereğinin çarpışmak olduğunu, belirtilirken; ırkçılığın gereğinin de: başkalarını yutmakla beslenmek olduğu, bu yüzden insanlığın rahat ve huzurunun kaçtığı belirtiyordu.

Kur'ân'ın yetiştirdiği bir insanın ve toplumun ise; dayanak noktasının kuvvet değil, hakkı temel esas aldığı anlatarak, kuv-

vetli olanın, haklı değil; haklı olanın kuvvetli olduğu izah ediliyordu.

Müslüman insanların; menfaate bedel, fazilet ve Allah rızasını esas aldıkları belirtiliyor, Müslüman bir insanın hayat düsturunun; mücadele değil, teâvün ve yardımlaşma olduğu anlatılmaktaydı. Irkî milliyet yerine, İslam milliyetini esas aldığı, gayesinin nefsin kötü emellerine set çekmek ve insan ruhunu olgunluğa sevk etmek olduğu izah ediliyordu. Dayım:

– İşte bu düsturlar, insanlığı saadete götürecektir, dedi. Okuduktan sonra kitabı kapatarak, esnafların kıskançlıklarının, rızka inançlarının zayıflığından kaynaklandığını bahsetti.

Yakın çevremde ve toplumda izlediğim hastalıkların sebeplerini ve çarelerini anlatması çok hoşuma gitmişti. Sonra Kur'ân'ın prensipleriyle yetişen toplum ile dinsiz felsefenin prensipleri ile yetişen toplumun yaşam tarzının türlü türlü olduğunu anlattı. Kitabı bana uzattı. Elime aldığım kitabı biraz karıştırdıktan sonra: "Bunu ben de okumalıyım." diyerek kütüphaneye yerleştirdim.

– Çok yoruldun dayıcığım, biraz dinlen, istersen yatabilirsin., deyip kollarından tutarak, onu yatağa yatırdım. Biraz sessizce oturduktan sonra, dayımın uyuyakaldığını gördüm. Yavaşça odasından çıktım.

Yaşantımızdaki olumsuz davranışların Kur'ân'a yeterince talebe olamadığımızdan kaynaklandığını anladım.

DÜNYA KADAR KÖMÜR

Yolda kalmıştık. Lapa lapa yağan kardan dolayı, aracımızın ilerlemesi mümkün değildi. Şoförle birlikte, üç mesai arkadaşı görevden dönüyorduk. Hızlı bir şekilde yağan tipi, aniden yolun kapanmasına sebep olmuştu. Aracımız devamlı patinaj yapıyordu. Artık, önümüzde giden araçların yoldaki izleri kayboldu. Arkamızdan başka bir araç gelmedi. Üçümüz arabadan indik. Aracı itmeye çalıştık. Sadece birkaç metre ilerleyebildik. Araç olduğu yerde patinaj yapmaya devam ediyordu. O kadar çok enerji sarf etmiştik ki, gücümüz kalmamıştı, hepimiz terlemiştik. Çaresiz, biraz dinlenmek için, aracın içerisinde, kaloriferi çalıştırarak oturduk.

Karayollarının bizi kurtarmasını beklemekten başka, çaremiz yoktu. Arabanın içerisinde otururken, aradan yarım saat geçti. Aracı iterek tepeyi çıkaramayacağımızı anlamıştık. Karın kalınlığı nerdeyse, bir metreyi buluyordu. Yürüyerek evimize gitmemiz mümkün değildi. Hem de, araç üzerimize zimmetli olduğu için, yolda bırakamazdık. Hepimizde açlık hissi baş göstermeye başladı. Öğle yemeğinden kalan, arabanın içerisindeki kuru ekmeği, bölüşerek yedik. Başka zaman olsa, kuru ekmek diye çöpe atardık. Ama nimet bulunamayınca, gerçekten kırıntıları bile değerli oluyordu. Yolun ortasında kalakalmıştık. Herhangi bir aracın gelip, bize çarpması mümkün değildi. Çünkü, ortalıkta in cin top

oynuyordu. Galiba yolcu olarak yalnızca biz vardık. Arabanın içerisi sıcaktı. Fakat, şoför; bu şekilde aracımızı çalıştırırsak, benzininin biteceğini söyledi. Şehre gidecek kadar, arabada benzin bırakmak lazımdı. İçeride bir müddet daha oturduk. Ancak arabanın çalışması durduğu için, içerisi soğumaya başlamıştı. Yağan kar, aracın camlarını kapatmıştı.

Arabadan indik. Yolun kenarındaki ormandan odun toplayıp, ateş yakacaktık. Bu şekilde ısınıp, bizi kurtarmalarını bekleyecektik. Odun toplamaya çalıştık. Lakin ellerimiz donmak üzereydi. Uzandığımız her odun etimize yapışıyordu. Rüzgâr ve fırtınadan her taraf uğuldayıp duruyordu. Âdeta her ağaçtan bir ıslık çıkıyordu. Ortalığın karanlığını, karın beyazlığı aydınlatıyordu. Topladığımız odunları üst üste yığdık. Sigara içen şoförümüzün çakmağı, ilk defa işe yaradı. Ateş yakmak bile zordu. Çakmağın gazı bitmek üzereydi. Fakat arabada bulunan yağlı bir üstüpüyü yakmak suretiyle, odunları tutuşturma başarısını gösterdik. Büyük bir ateş yakmaya muvaffak olduk. Ama, öyle bir soğuk vardı ki, önümüzü ısıttığımız zaman, arkamız üşüyordu. Arkamızı ısıttığımızda ise, önümüz üşüyordu. Ateşe devamlı odun atmak sûretiyle ateşin sönmemesine dikkat ettik. Bu sefer ayaklarımız üşümüştü. Botlarımızı yakarcasına ayaklarımızı ateşe tuttuk. Sürekli ateşi canlandırmamız gerekiyordu. Topladığımız odunlar kâfi gelmedi. Karın içerisine batarak, sürekli odun topladık. Odun bulmak zor olmuştu. Ağaçların dallarını kırmaya çalışırken, dokunduğumuz yere soğuktan elimiz yapışıyordu. Donma noktasına gelince, koşarak ateşin başına gelip, ısınmaya çalıştık. Bu arada, odun toplama çabalarımız, karnımızın tamamen acıkmasına sebep oldu. Biraz yiyecek olsa, yolda kalmamız bizim için zevkli olabilirdi. Oysa, bu soğukta; sıcak evimizi hemen özlemiştik. Mesai arkadaşlarımızdan biri :

– Sıcak evde, şöyle sırt üstü yatsam, ne güzel olurdu, diye hayâl kurdu. Diğer arkadaş:

– Sıcak evde çayla kek yesem, derken, diğeri:

– Sıcak evde, sıcak çorba, her şeye değerdi, dedi. Bizim şoför ise:

– Bu akşam mangalda balık kızartacaktım, nasip olmadı, çay ve salata ile ne güzel olurdu, dedi. Ben de:

– İnşallah buradan ölmeden kurtulursak, yarın sıcak evimizde her şeyi yaparız, evimizin kıymetini biliriz, diye konuştum. Sonra bizim şef, yaz tatillerinde yaptıklarını anlattı:

– Sıcaktan araba hararet yapmıştı. Yolda kaldım, saatlerce serinliğin gelmesini beklemiştim, Allah'ın işi, şu yaz ayının durumuna bak, bir de şu kara ve soğuğa bak, dedi.

Diğer arkadaş ise, yaz tatilinde, sahildeki kumlara sıcaktan ayaklarını değdiremediğini söyledi. Ayrıca arkadaşın birisi şöyle bir değerlendirmede bulundu:

– Sıcağın yakmasıyla, soğuğun yakması hemen hemen aynı. Çok sıcak yakıyor, çok soğuk da yakıyor. Allah bu iki kuvvetini, insanlara yararlı olacak şekilde ikram ediyor. Hz. İbrahim ateşe atılırken, Allah ateşe: "Ya nâru kûnî berdan ve selâmen" demiş. "İbrahim'e selâmetli ol!" diye ateşe emretmiş. Eğer, Allah ateşe: "Soğuk ol!" deseydi, bu sefer soğuğun şiddetiyle yine yanardı.Selâmetli ol, demekle: Yakma, ona faydalı olarak kal, demiş. Ateşe selâmetli olması emredilmiş, dedi.

Diğer bir arkadaşımız ise, güneşin her gün dünyayı ısıttığını, bu nimetin insanlar tarafından unutulup önemsenmediğini, belirtti. Bir misal verdi:

– Güneşin, sadece dünyayı bir gün ısıtması için; dünyanın denizleri kadar gaz yağı, dağları kadar kömür, bin dünya kadar odun yığınları olmalı ki, bunlar güneşin bir gündeki enerjisini verip dünyayı ısıtsın, dedi.

Gerçekten de güneşin nimet olduğunu unutuyorduk. Eğer o dünyamızı ısıtmasaydı, hayat olmazdı. O, her sabah doğduğun-

da, bizler sanki onu doğmaya mecbur gibi düşünmekteydik. O güneşi, memuriyetinde tahkir edecek kadar nankör bir varlıktık. İnsan olarak ilgisiz, umursamazlık içerisinde, kendi zayıflığımızı unutuyoruz, diye düşündüm. Dünyamızın sobası olan güneş gibi bir nimetin yokluğunda, değeri daha iyi anlaşılıyor.

Sabaha yakın çok ayaz oldu; ama sabah olduktan sonra, güneş görünmediği hâlde, ortalığın soğuğu kırıldı. Gündüz olduğuna göre güneş çıkmıştı. Ama biz göremiyorduk. Hava kapalıydı. Bizim şoför bey:

– Gerçekten güneş toprağı ısıtmasaydı, yiyeceklerimiz olmazdı, gerçekten ucuz yaşıyormuşuz. Sadece azıcık ısınabilmek için, sabaha kadar dört kişi odun çekip, yorulduk. Ama yine de ısınamadık, Allah'ın kudreti olmasa ne yapacaktık, dedi.

Saat dokuza doğru gürültüler gelmeye başladı. Nihayet bir müddet sonra grayderler göründü. Hemen arabamızı çalıştırıp evimize doğru hareket ettik. Ama, uykusuzluk ve yorgunluktan mahvolmuştuk. Gecenin soğuğu, kulaklarımızı ve yüzümüzü yakmıştı. Odun yakmaktan ellerimiz siyahlanmıştı, her tarafımız is kokmaktaydı. Eve geldiğimizde nerede ise öğle olmak üzereydi. Güneş kendisini sevimli yüzüyle gösterince, her taraf ısınmıştı. Ne is vardı ne de duman. Biz dört kişi, küçük bir ateşi devam ettirmek için yorulmuştuk. Ama şimdi, güneş çıktığından dolayı her taraf ısınmıştı. Hem de bizleri hiç yormadan. Dünyamızın sobası olan güneşin Yaratıcısına, ne kadar şükretsek azdı. Şimdi, dün gece yaşadıklarımız hayâl gibi oldu. Eve vardığımda kalorifer yanıyordu. Kalorifer sıcaklığını temin etmek için, kış boyu bir sürü para ödüyorduk. Oysa, güneşin ısıtması bedava idi. Sıcak çorba içip, kendime geldiğimde; biraz canlandım. Üstüne içtiğim sıcak çay ise, her şeye değerdi.

Güneşten gelen bu ısının, insan denen canlının yaşayacağı kadar, yeryüzüne ulaşması önemli bir plânlamaydı. Eğer dünyanın

güneşe karşı mesafesi biraz yakın olsaydı, canlılar kavrulabilirdi. Şayet, biraz uzak olsaydı, bu sefer canlılar donacaktı. Hayatın gerçekleşmesi için, dünyayı güneşin karşısına tam ölçülü bir şekilde yerleştiren Allah'a şükretmeliydim. Güneşin yaratılması bir nimet, dünyanın onun karşısına ölçülü bir şekilde yerleştirilmesi ayrı bir nimetti.

Öğle namazını kıldıktan sonra, biraz uyumak maksadıyla yatarken; bizim yaşamamız için her şeyi lâzım olduğu kadar yaratan Allah'a şükrettim. İnsanın sahibinin olduğunu bilmesi çok güzeldi. O, her ihtiyacımızı daha dünyaya gelmeden temin ediyordu. Her ihtiyacımızı karşılayan Rabbimizin olması ne güzeldi.

ŞEFKAT

Ameliyathanenin kapısında bekliyor; olanları algılamaya çalışıyordum. Şefkat denilen duygunun ne kadar güçlü olduğunu anlamıştım bir kez daha. Bu öyle bir duyguydu ki insan onun uğruna kendi hayatından bir çırpıda vazgeçebiliyordu. Hele 'Anne şefkati!' oldum olası, annelerdeki bu duygunun gücüne ve esrarına hayran olmuşumdur. Anne ile küçük bir yavruyu yan yana ne zaman görsem bütün âlemin şefkatle dolduğunu hissederdim.

Bu duygunun gücünü fark etmiş biri olarak, oğlumla eşimin birbirlerine olan sevgilerinin boyutunu hayranlıkla izlerdim. Oğlumun yeni doğduğu zamanı hatırlıyorum da, annesi kucağına alır almaz aniden susuvermişti!

Hanım, oğlumuzu dört yaşına getirene kadar çok fedakârlık yaptı. Gece ağlasa, hemen yatağından fırlar, koşarak mutfaktan ona süt ya da mama getirip verirdi. Oysa ben uykum bölünüyor diye kızardım. Annesi ise, uykusuzluğu ve diğer zorlukları hiçe sayardı. Oğlumuzun hastalandığı günlerde, günlerce uyumadığına çok defa şahit olmuştum. Eşimi gözlemledikçe annelik şefkatinin ne muhteşem bir şey olduğunu görürdüm. Evet, şimdi ameliyathanenin kapısında çaresiz bekliyor ve beni buraya sürükleyen bu duygunun aslında bütün hayatımı nasıl yönlendirdiğini düşünüyordum.

Bahar aylarına henüz giriyorduk. Çok sevdiği uzun kulaklı koyun yakın zamanda kuzulayacaktı. Çobana durumu anlattım ve: "Dikkat et bu hayvana, dağda kalmasın!" dedim. Bu koyun benim için çok önemliydi. Birçok koyunu sattığım halde, onu asla satmayı düşünmemiştim. Güçlü yavrular doğurur, gürbüz kuzular yetiştirir, hem de sütü bol olurdu. Ondan, en az beş kuzu aldığımı hatırlıyorum. Cins bir hayvandı. Onun yavrularını damızlık olarak saklardım.

Akşam, koyunları çobandan teslim almaya gittiğimde korktuğum başıma gelmişti. Gözlerim onu aradı durdu. Ama Uzun Kulak yoktu! "Dağda kuzuladıysa, yavrusunu bırakıp gelmez." dedim kendi kendime. Mutlaka dağda kalmıştı. Gece onu bulma imkânımız da yoktu üstelik. Sabahı zor ettim; güneşin ilk ışıklarıyla çobanı da yanıma alıp Uzun Kulak'ı aramaya çıktım.

Onu bulduğumuzda korkunç bir manzara bizi bekliyordu. Yavrusu doğmuş ve henüz ayaklanmıştı. Oralarda meleyerek dolaşıyordu dolaşmasına ama annesini kurt öldürmüştü! Allah'ın kendisine bahşettiği o güçlü şefkat duygusuyla henüz yürüyemeyen kuzusunu bırakmamış, sürüden ayrılarak onun başında beklemişti. Sonunda kurda yem olmuştu. Onun hatırasına, yavrusunu kucağımda besleyerek büyüttüm.

Köydeki evimizde güzel bir köpeğimiz vardı. Tam dört tane yavrusu olmuştu. Komşumuz Şükrü dayı: "Ben bu köpeği beğeniyorum, yavrusu olursa birisini bana ver." deyince o şefkat duygusunu yabana atıp "Olur." demiştim.

Gerçekten de, köpek yavrulayınca Şükrü dayıya bir tane yavru verdim. Fakat köpek sabaha kadar sızlandı. Ben de, onunla beraber üzülüp bütün gece uyuyamadım. Onun ıstırabına ortak olmuştum. Güneş doğar doğmaz, ilk işim Şükrü dayıdan yavruyu alıp getirmek oldu. Büyüyünce vereceğime söz vererek Şükrü dayının da gönlünü ettim. Yavrusu gelince hayvan öyle çok sevindi ki. Neredeyse ayaklarımı yalıyordu. Allah'ın annelere verdiği şefkatin, hangi varlıkta olursa olsun, çok büyük bir duygu olduğunu bir kere daha anlamıştım.

Bizim tavuk ve civcivlerini seyretmek de saatlerimi alırdı. Tavuğumuz, “Gıt, gıt!” diye yavrularını yanına toplar, onlara yem yedirirdi. Üzerlerine bir çocuk yürüyecek olsa, hemen kanatlarını yerlere kadar kabartır, saldıracak gibi yaparak korkutmaya çalışırdı. Kendisinden büyük hayvanlara bile saldırabilirdi. Gücü yetmediğinde ise bağırır, çağırır, ortalığı velveleye verirdi.

Bir gün yine gıdaklayarak bağırıyor, ortalığı yıkıyordu. Dışarı çıkıp avluya baktım. Komşunun köpeğine uçarak saldırıyordu. Kanatları, pençesi ve gagası ile yıldırmaya çalışarak, yavrularını köpeğe kaptırmamaya uğraşıyordu. Köpek neye uğradığını şaşırmış, sinmişti. Son saldırıda kendisini korumak isteyen köpek, anne tavuğun boğazından ısırdı. Tavuk yere cansız düştü. Civcivini kurtarmıştı; ama kendisi yerde can çekişiyordu. Koştum, lâkin onu kurtarmak mümkün olmadı. Sadece ayaklarını oynatıyordu. Böylelikle bir kere daha bir annenin hayatı pahasına evladına sahip çıkışına ve Allah’ın lütfettiği o şefkat duygusunun gücüne şahit olmuştum.

Köyde iken; her zaman hayvanların yavrulamasını seyrederdim. Yavruladıktan sonra, anne şefkatle yavrusunu yalayıp kuruturlardı. Sonra yavru ayaklanırken, burnuyla onun ayağa kalkması için destek olurlardı. Genelde inekler, bağlı olsalar bile, yavrularına bakıp sürekli böğürürlerdi. Otlamaya gitseler dahi ahıra dönerken âdeta yavrularının yanına koşa koşa gelirlerdi. Avluya geldikleri zaman, böğürerek yavrularını çağırırlardı. İneklerin yavrularının ise annelerine damdan nazik bir böğürme ile cevap vermesi yok mu beni bu manzara mest ederdi..

En çok etkilendiğim şeylerden biri de, kuzuların koyun sürüsünün içerisine bırakılmasıydı. Kuzular, beş yüz koyun içerisinde koşarak annelerini bulurlardı. Bazen, yanılıp da başka koyunu emmek isteyen kuzulara o koyun müsaade etmezdi. Kuzu da sonunda annesini bulurdu. Kuzu sürüsünün koyun sürüsüne katımı sırasında, beş dakika içerisinde toz dumana karışır; ama kuzular yine de annelerini bulurlardı. Benim için bu kavuşma anını seyretmek dünyanın en eğlenceli işiydi.

Bir keresinde ölü yavrulayan bir atın ağladığına şahit olmuştum. Bir gün, henüz uçmayı öğrenemeyen bir karga yavrusu ile köyün çocuklarının oynadığını görerek onlara engel olmak istedim. Karganın annesi etrafımızda uçuyor, bizim üzerimize saldırır gibi yapıyordu. Sonra o yavruyu yuvasına koyduk. Anne karga, yuvasında "gak, gak!" diye sevinç çığlıkları atıyordu.

Ben bunları düşünürken ameliyathanenin kapısı açıldı. Hemen doktorun yanına gittim ve "Karım nasıl doktor bey, iyi olacak mı?" diye sordum.

Doktor, karımın kaburgalarının kırıldığını ve ciğerine saplandığını, ayrıca ezilen başka yerlerinin de olduğunu söyledi. Yoğun bakımdan çıkması için, dua etmemizi istedi. Yıkılmıştım; sabırla beklemek ve dua etmekten başka çare yoktu.

Bizi bu ameliyathanenin kapısına kadar sürükleyen hadiseyi hatırladım ve aynı acıyı bütün uzuvlarımla âdeta yeniden yaşadım:

Hanımım ve oğlumla beraber traktörle tarlaya gitmiştik. Hem mahsulü kontrol edecek, hem de orada yemek yiyecektik. Bir ara, hanım su getirirken dört yaşındaki oğlum ortadan kayboldu. Onu ararken, gözlerim birden traktöre takıldı. Oğlum, traktörün üzerinde oturuyordu! "Oğlum, aman vitesi boşaltıp traktörü uçuruma kaçırırsın!" dememe kalmadı ki traktör hareket etmeye başladı. Ben biraz uzaktaydım. O korkuyla ona doğru koşmaya başladım.

Bir anda hanımın "Vay oğlum!" diye kendisini traktörün önüne attığını gördüm! Traktörü durdurmak için önden omzunu verip traktörü itmeye çalışıyordu. Hareketlenen koca cismi durdurması mümkün değildi o zayıf hâliyle. Sonunda, bırakıp kaçmadı; kendisini tekerin önüne bıraktı. Hem ön teker hem de arka teker onun üzerinden geçti. Bir engeli aşan traktör, yavaşladı. Bir taşa takılarak, durunca ben de yetiştim. Hemen traktörü vitese takıp el frenini çekerek, oğlumu traktörden indirdim.

Hanımın başına vardığımda, onun feci bir şekilde ezilmiş olduğunu gördüm. Çok zor nefes alıyordu. Buna rağmen, "Yavrum Mustafa'm!" diye inlemekteydi. Onu, hemen minibüsle hastaneye yetiştirdik. Yolda giderken dahi, "Ben ölürsem, oğluma iyi bak." diye yalvarıyordu. Ben dayanamadım, kendimi bıraktım. Hüngür hüngür ağlamaya başladım. Hanımım can çekişirken bile yavrusunu düşünüyordu.

Olayı kayınvalidem de duymuştu. Evladını kaybetme korkusuyla titriyor; çaresiz bir şekilde yoğun bakım servisinin önünde bekliyordu. Onun yanına gidip ızdırabını bir nebze olsun azaltmak istedim. Kalbinin hızlı hızlı çarptığını duydum. "Yavrum nerede?" diye üzerime atıldı. Sanki beni parçalayacak gibiydi. "Evladımı koruyamadın." demek istiyordu âdeta. "Bir şey yok, korkma anne, iyi olacak inşallah!" dediğimde biraz sakinleşti. "Damadım, yavrum; kızımın neyi var?" diye olanları öğrenmeye çalışıyordu. Bankta otururken, olayı ona anlattım. Ağlarken söylediği şu söz beni derinden yaralamıştı: "Ben yanarım yavruma, yavrum da yanar yavrusuna!"

Biz yoğun bakımın önünde otururken içerdeki hareketlilik artmaya başladı. Doktor dışarı çıktığında çok telaşlı ve üzgündü. "Başınız sağ olsun, kanamayı durduramadık!" dedi. Kayınvalidem, olduğu yere yığıldı.

"Vay güzel yavrum, daha gençliğine doyamadan öldün!" diye feryat ediyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum.

Sakinleştiğimde, Allah'a teslim olup olanları tevekkülle karşılamaya çalıştım. Kendimi toparlayarak, cenaze işlemlerini yaptırdım ve karımın naaşını köye getirdim.

Onu mezara defnederken hep ağladım. Oğlumuzu dört yaşına getirene kadar, binlerce fedakârlığa katlanan bu kahraman anne, çocuğunun hayatını kurtarmak için kendi hayatını feda etmekten çekinmemişti.

Bu kadar büyük duyguyu yaratan Allah, kim bilir ne kadar şefkatli, merhametliydi. Elbette Rahman, Rahim ve Şefik olan Rabbimiz, bu şefkat ve rahmetinden dolayı kullarını toprakta çürütmezdi. Bunları düşününce biraz rahatladım.

Kayınvalidem öyle üzülmüştü ki, ziyaretine vardığımda benimle küsmüş gibiydi. Hiç konuşmadı. "Kızıma sahip olamadın." der gibi bakıyor, ara sıra yaşlı gözlerle sadece oğlumu sarılıp kokluyor, torun sevgisi ile evlat hasretini dindirmeye çalışıyordu.

Üç ay sonra, kadıncağız bu acıya dayanamayıp öldü. Elbette Rabbimizin takdiri ile. Artık her gün "Her iki şefkat abidesi anneye de Allah Rahmet eylesin ve ahirette onlara büyük makamlar bahşetsin." diye dua ediyordum.

Zamanla "Sahibimiz olan Allah, daha şefkatli ve merhametlidir." diye düşünerek teselli buldum. Artık, tek emelim Rabbimin merhametine sığınarak anne şefkatinden mahrum kalmış oğluma hem ana hem de baba olmak. Uğruna iki annenin hayatını feda ettiği evladımı annesinin istediği şekilde büyütmek...

RÜYADAKİ SIR

Yeni bir göreve tayin edilmişim, yakamda ise bir kimlik kartı var. Kartta başmüfettiş yazıyor. Bana, devletin bütün kurumlarını araştırma ve inceleme görevi verilmiş. Onun için, hangi kuruma gitsem, kapılar ardına kadar açılıyor. Bütün gizli dosyaları bile rahatlıkla incelemem mümkün. Her ihtiyacım ücretsiz karşılandığı gibi, istediğim plânlamayı da yapabiliyorum. Hatta bir dediğim iki edilmiyor. Padişahlar gibiyim. Âdeta onun yetkileri ile donatılmışım. Devlet namına çaldığım bütün kapılar açılıyor. Bütün memurlar isteklerimi yerine getiriyor.

Emniyeti ve askerî kurumları kontrol etme yetkim var. Bütün askerler bana selam duruyor. Devlet kurumlarını kontrol edip, halka nutuk çekiyorum. Çözümler üreterek, sorunların üstesinden gelmeye çalışıyorum. Bu kadar yetkiyle donatılmama rağmen, benim de kanunlara harfiyen uymam gerekiyor. Kesinlikle kuralsız davranma imkânım yok. Son derece popüler bir kişi olmuşum. İdare ve sevkıyat elimde. Böyle bir yetki, kimi mutlu etmez ki... Ben de memnunum bu durumdan. Göğsüm kabarık, zaman zaman efelenip, gücümü göstermeye çalıştığım oluyor. Sağa sola vakur bir şekilde bakarken, benden korkan memurlar, titremeye başlıyorlar. Çünkü kendimde hissettiğim güçle, memurlara baskı yapıyorum. Sanki o mülklerin, memurların gerçek sahibiyim. Hâlbuki devletin gücünü temsil ettiğimi, bu yetki olmadan bir hiç olduğumu, nihayet aciz bir insan olduğumu unutuyorum.

Hafta sonu, yakamdaki kimlik kartını çıkardığımda, sıradan bir insan oluveriyorum. Kimse bana hürmet etmediği gibi, işlerimi kolayca gören de yok. Bütün hüner, başmüfettiş yazan görev kartında. Onun için, bana güç veren bu kartı sıkı sıkı saklıyorum. Onu yakama taktığım an, bütün halkı temsil eden bir başmüfettiş oluyorum. Hükümetin otoritesinden aldığım güçle her zorluğun üstesinden geliyorum. Fakat o tatil günleri var ya! İşte o zaman, bütün yetkilerim elimden alınıyor. Evde, hanım dahi fırça çekiyor. O vakit, sıradan bir varlık olduğumu anlıyorum!

***

Odanın içerisine hafif bir aydınlık çökmüştü. Gözlerimi ovalayarak, yatağın üzerine oturdum. Olanları anlamaya çalıştım. Uyku hâlinden kurtulmaya başladım.

Aman ya Rabbi! Hepsi bir rüyaymış?

Sabah namazı vakti geçmek üzere idi. Başıma gelen olayları hatırlamaya çalıştım. Hâlâ başmüfettişliğin etkisi altındayım. Neredeyse: “Hizmetçiler! Terliklerimi getirin, bana abdest aldırın.” diye bağıracağım. Rüyanın büyüsü bozulmasın diye kimseyle konuşmadım. Kalkıp, yarı uykulu abdest aldım. Sabah namazını çabucak kıldıktan sonra, yeniden aynı rüyayı görmek için hemen yattım. Gözlerimi sıkı sıkı kapattım. Fakat nafile, rüya bitmişti. Kendimi, uyumak için çok zorladım. Yarı uyanık, kendimi arada bir kontrol ettim: Uyudum mu, rüya başladı mı? Sonra, kendimden geçmişim.

Ne kadar uyudum, bilmiyorum. Çocukların gürültüsüne tekrar uyandım. Gözlerim kapalı, kendimi dinledim. Ama bir daha aynı rüyayı göremediğim aklıma geldi. Oysa uykuda yaşadıklarım ne kadar da muhteşemdi. Karşımdaki bütün memurlar, isteklerime boyun eğiyordu. Evdeki iktidarımı aile üyeleri ile paylaşırken rüyada, devletin tam yetkili başmüfettişiydim. Benden daha yetkili kimse yoktu.

Sabah kahvaltısı için, hanım beni uyandırmaya geldi. Lakin kendimi hâlâ başmüfettiş gibi hissediyordum. Henüz kendime gelememiştim. Yatağın üzerinde oturarak, olanları tekrar düşündüm. Biraz sinirliydim. Neredeyse beni sarsarak uyandırmak isteyen karımı itaatsizlikten hapse atacağım. Başmüfettiş yataktan böyle kaldırılır mı? Ona komutan edasıyla emirler verdim: "Biraz sonra kalkarım, git başımdan!"

Karım:"Sana neler oluyor? Bu aralar çok emrivakici oldun. Karşındaki, hizmetçin değil." dedi.

Benden saygı bekliyor; üstelik "Senin hizmetçin değilim." diyordu. Bir de beni: "Beyefendiyi kahvaltıya çağırıyoruz. O ise kendisini padişah zannediyor." diye paylayınca ayaklarım yere basmaya başladı. Karımın azarlamasıyla nerede olduğumu anladım. Yatakta bir iki kez döndükten sonra, kalktım ve banyoya gidip abdest aldım. Biraz kendime gelir gibi oldum. "Galiba hanıma kaba davrandım." diye pişmanlık duydum. Yine de emrinde binlerce askeri olan komutan edasıyla mutfağa girdim.

Mutfakta bütün aile, kahvaltı için toplanmıştı. Hanım hâlâ söyleniyordu. Annem: "Ne oldu?" der gibi bir onun gözüne, bir de benim gözüme baktı: "Kavga mı ettiniz?" dedi.

Hanım: "Ne olacak! Beyefendiyi hazır kahvaltıya kaldırıyoruz. Bir hükümdar gibi emirler yağdırıyor. Ben uyumadım; güzel bir kahvaltı hazırladım, gördüğüm muameleye bak. Sanki uşağı var. Çok kırıldım, Zikri Bey size, diye serzenişte bulundu. Bardakları hazırlarken sinirli sinirli söyleniyordu." Ben pişmanlıkla:

"Hanım, lütfen! Gördüğüm bir rüyadan çok etkilendim. Ruhen hangi durumda olduğumu bilmiyorsun." dedim. Karım biraz sakinleşti. Ev ahalisinin, gördüğüm rüyayı merak ettiği, bakışlarından belli oluyordu. Oğlum, annesiyle aramızdaki ufak sürtüşmeye son vermek için: "Haydi baba anlat, neler gördün rüyanda?" diye sordu.

Anladım ki; evde kimse ben rüyamı anlatmadan kahvaltıya başlamayacak. Onun için, gördüğüm rüyayı anlatmaya başladım. Rüyamda başmüfettiş görevine getirildiğimi, devletin tüm kapılarının bana açıldığını, güçlü bir iktidarın çok zevkli olduğunu söyledim. Bu yetkilerin beraberinde büyük sorumluluğu da getirdiğinden bahsettim. Âdeta, rüyamda bir padişah gibi yaşadığımı, bütün ahalinin bana hizmet ettiğini, boyun eğdiğini söyledim. Rüyadaki görevimin, devlet için çok önemli olduğunu da ekledim. Kızım: " Vay be! Nasıl bir görev, çok mu yetkin vardı baba." dedi. Tebessümle, onun yüzüne baktım. Gözler üzerimde: "Halifelik, padişahlık gibi bir şey, hatta bana verilen yetkiler o kadar çoktu ki, bir kısmını unuttum. Annen beni kahvaltıya kaldırdığında, hâlâ o atmosferin etkisinden kurtulamamıştım. Kendimi bütün ahalinin reisi gibi görüyordum."

Evde herkes rüyamı tabir etmeye başladı. Karım:

"Başbakan olacaksın bey." diye dudak büktü. Ben de: "Size söz geçiremiyorum, başbakan olup millete nasıl söz geçireyim." diyerek güldüm. Kızım: "Daire müdürü olacaksın." dedi.

Bunun mümkün olmadığını biliyordum. "Önümde en az beş kişi var." diye içimden geçirdim. Annem başka türlü bir yorum yaptı. Aslında benim için en önemli olan şey, elimdeki iktidarın gitmesiydi. Değerli bir şeyimi kaybetmiş gibiydim. Hâlâ, üzerimde; rüyada verilen o yetkilerin sarhoşluğu vardı. Benim gibi zavallı bir devlet memuruna, padişahlık yetkilerinin verilmesi beni çok etkilemişti. O vakte kadar suskun kalmayı, karı koca arasına girmemeyi tercih eden babam: "Sen farkında değilsin, bu güç zaten sende var." dedi.

O konuşmaya başlayınca, hepimiz sessizce dinlemeye başladık. Babam meseleyi şöyle izah etti:

"İnsan, kâinattaki varlıklara halife olarak yaratılmıştır.

Sana verilen müfettişlik kartı ise, "Besmele"dir.

Bir kişi "Besmele" çektiği zaman, Allah'ın gücüyle hareket etmeye başlar.

Bütün cisimler, Allah'ın adı anılarak talep edilirse, insanın isteklerini yerine getirirler.

"Besmele" çeken kişi, Rabbimizin gücüne dayanarak hareket etmiş olur.

Allah'ın ismi unutularak başlanan işe, hiçbir varlık yardım etmez.

"Besmele" çeken kişi, Allah'ın gücüne dayandığı için, her işi başarır.

Bitkiler ve hayvanlar da aynen insan gibidir.

Toprağın içerisinde, yeşillenmek isteyen bir tohum, "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek Rahman ve Rahim olan Rabbine sığınır. Azıcık gücüyle, âdeta üzerindeki tonlarca toprağı delip yeryüzüne çıkar. Allah'ın gücüne dayanmasa idi, bu işi başaramazdı. Sert taş, toprak ona kolaylık göstermezdi. "Bismillah" diyen pamuk gibi nazik kök, salgıladığı asit ile taşı deler.

Demek ki; yumuşak bir bitkinin sert bir taşı delmesi "Besmele" iledir.

Hava molekülü, Allah'ın gücüne dayanarak bir anda elli beş çeşit görevi yapmayı başarır. Isıyı, ışığı, yedi rengi yayıyor olması, aynı anda sesi iletmesine engel teşkil etmez. Hava molekülünün birçok görevi aynı anda yapabiliyor olması, onun ilminden ve zekâsından değildir. Kâinatın sahibi Rabbimizin gücüne dayandığı için bu ağır vazifeleri yerine getirebilmektedir.

Her element "Besmele" çekerek, kendi gücüyle yapamayacağı işleri başarır.

İşte; burada önemli olan, Allah'a dayanmaktır.

Her atom Allah'ın "Kün fe yekün" emrine uyarak, onun namına hareket edip iş görür.

Her bir ağaç “Besmele” ile, insanın midesi hakkında bilgisi olmadığı halde, onun sindirimine uygun meyve üretir.

Besmele ile, Rahman ve Rahim olan kâinatın Rabbine sığınarak sebeplerin kapısını çalarsanız muvaffak olursunuz. Çünkü, bütün esbap o zaman size yardım eder.

Velhasıl, oğlum! Allah, seni namaza uyandırmak için ikaz etmiş inşallah.”

En güzel yorumu babam yaptı. Demek ki, ahsen-i takvim suretinde yaratılan benim. Kâinattaki halifelik görevim devam ediyor. Gücümü Allah’tan alıyorum, diye düşündüm.

Rüyada verilen yetkilerin, aslında hep üzerimde olduğunu anladım. Evet, ben bir halifeydim, aynı zamanda da başmüfettiş. Dört yüz bin çeşide yakın bitki ve hayvan bana hizmet ediyordu. Yetki çoktu, lâkin yük ağır, verilen nimetlerin hesabı çetindi.

Ben bunları düşünürken, kahvaltı masasındaki ev ahalisi de derinlere dalmıştı. Hanım, benim kusurumu unutmuş görünüyordu. Büyük bir ihtimalle kendi hesabını düşünüyordu. Annem, vazifesinin bitmekte olduğunu hesap eder gibiydi. Çocuklar, henüz halifelik yetkilerinin farkında değildi. Babam, bu mesuliyettin farkında; kafasını sallayıp bir şeyler mırıldanıyor ve yemek masasından kalkarken “Bismillahirrahmanirrahim” diyordu.

GURUR

Bizim firmada insan kaynakları departmanı çok önemlidir. Çünkü satışların artması, çalışan elemanların psikolojik, fiziksel, ekonomik halleri ve davranışları ile doğrudan alakalı. Benim görevim; verimliliği engelleyen olumsuzlukları araştırmak, yanlışlıkları tespit edip çözüm üretmek, hem çalışanlarımızın hem de müşterilerimizin mutlu olmasına yardımcı olmak. Kendime ait bir odam ve masam yok. Genel koordinatörüm; hangi bölümde problem varsa, ben oradayım. Yalnız, firmanın bütün üst düzey toplantılarına katılırım. Sesimi çıkarmadan, alınan kararları takip ederim. Şayet, icraatlarda aksaklıklar görürsem, müdahale ederek çözümler üretmeye çalışırım. Firmanın patronu dahi, fikirlerimi dikkate alır. Patronun bizzat bulunduğu sabah toplantılarına; genel müdür, bölüm müdürleri katılırlar, çalışmaları hakkında bilgi verirler. Ben, konuşulanları müdahale etmeden dinlerim. Sonra, patronla baş başa kalıp, değerlendirmeler yaparız. Yöneticiler, patronun bana danıştığını, nihaî kararları birlikte verdiğimizi bilmez. Onun için, yanımda rahat hareket ederler.

Müdürlerimizi, icraatlarında özgür bırakırız. Böylece, firmamızı kendilerinin özel iş yeriymiş gibi, sahiplenmelerini sağlarız. Ben bile, kendimi şirketin sahibi gibi görüyorum. Bizim patron bu konuda çok başarılı. Samimi bulduğu iş arkadaşlarıyla, her şeyini paylaşır. İş yerinde, çaycıdan genel müdüre kadar, herkes

kendisini firmanın köşe taşı gibi görür; bu şekilde herkes şirkete sahip çıkar. Bizim iş yerinde, maaşı düşünen insan yok gibidir.

Pazarlama müdürümüz Şakir Bey, bizimle bu güzel ortamda çalışmaya başlayalı üç ay oldu. Toplantılarda Şakir Beyi dikkatle izliyorum. Herkese son derece nazik ve kibar davranıyor. Genel müdürün her söylediği şeyi tasdik ediyor. Her seferinde ona, az bulunur bir insan olduğunu, başarısından dolayı onu takdir ettiğini söylüyor. Onun yanında, kendini küçük görür gibi bir hâli var. Onun bu hâli ve davranışları dolayısıyla, genel müdür Saffet Beyin ona küçümseyerek baktığını görüyorum. Aslında Şakir Beyin iltifatları, genel müdürü Saffet Beyin hoşuna gidiyor olabilir. Hatta Saffet Bey giderek kibirlenmeye; üstün bir kişi olduğuna inanmaya başlayabilir. Bununla birlikte, gitgide Şakir Beyi hafife aldığı belli oluyor. Görüyorum ki; pazarlama müdürünün göze girmek için yaptığı onca iltifat lehine değil, aleyhine işliyor.

Şakir Bey, genel müdüre böyle davranırken, diğer müdürlere karşı tam tersi bir tutum içerisinde. Âdeta kendisini onlardan üstün görüyor. Toplantı sonlarında, Şakir Bey odanın kapısını hazır ol vaziyetinde açıp patronu buyur ediyor. Müdürlerden biri, bir öneri sunsa hemen ileri atılıp kendince parlak fikirlerine (!) öncelik verilmesi için çalışıyor. Davranışlarını; şirketimizin zararına olmadığından hoş karşılıyorum. Onun, art niyetli olmadığını düşünüyorum. Bununla beraber, üst makamlar karşısında son derece dalkavukça davranıyor. Kişiliğinde bazı arızalar olduğu kanaatini taşıyorum. Mevkii bakımından kendisinin üzerinde bulunan patron ve genel müdüre karşı son derece itaatkâr iken kendi seviyesindeki müdürleri, alt kademedeki şefleri ve elemanları, hatta beni bile adam yerine koymuyor, kendi gücü ile ezmek istiyor.

Bir gün, çay içmek bahanesiyle Şakir Beyin odasına girdim. Zoraki bir gülümseme ile beni karşılayıp, belki yaşıma binaen bana hürmet gösterdi. Henüz oturmuştum ki; bir pazarlama ele-

manı, heyecanla içeriye girdi. Galiba başarısını anlatıp, müdürü ile sevincini paylaşmak istiyordu. Fakat Şakir Bey, otoritesini göstermek için suratını asarak gayet ciddi bir tavırla: "Önce kapıyı çal; ondan sonra içeri gir!" diye adamı payladı. Bu ani sert tavırla karşılaşan adamcağızın morali alt üst oldu. Âdeta sert bir duvara toslamış gibi ne yapacağını şaşırdı. Nihayet, pazarlama müdürünün kendisini dinleme lütfunu göstermesi üzerine, pazarlama elemanı yaptıklarını anlattı. Takdir bekliyor gibiydi. Şakir Bey elemanını takdir etmediği gibi çalışmasını da beğenmediğini ifade etti. Kendisinin pazarlamacı iken bu konularda daha başarılı olduğunu söyledi. Onun başarısını küçümseyen bir tavır takındı. Üstelik başarılı olabilmesi için ona bir yığın tavsiyede bulundu.

Bu arada çaylarımız geldi. Çay getiren odacının, onun sertliğinden etkilenmiş olacak ki, bardağı masaya koyarken eli titriyordu. Çaydan sadece birkaç damla masaya damladı. Şakir Bey, patlamaya hazır bir bomba gibiydi. Çaycı, çok mahcup, elindeki bezle çayın damladığı yeri silmeye çalıştı. Fakat müdür odacının masayı silme şeklini bile beğenmedi. Bezi nasıl kullanması gerektiğini izah ederek, adamın yeteneksizliğinden başlayarak bir sürü hakaret etti. "Basit bir işi bile, doğru yapamıyorsun!" diye onu azarladı. Çaycı mahcup bir şekilde: "Efendim, kusura bakmayın; biz cahil insanlarız, elbette sizin gibi olamayız." dedi. Bunları söyleyen çaycı müdürün karakterini anlamış görünüyordu. Onun, pek çok defa olduğu gibi lüzumsuz kapris yaptığını iyi biliyordu. "Sizin gibi olamayız!" derken aslında onunla alay ediyordu. Lakin Şakir Bey, üstün ve maharetli olduğunu gösterdiğini zannediyordu. Bu hareketleriyle kendisini küçük düşürdüğünün farkında bile değildi. Odasına gelen pazarlama elemanının başarısını takdir etseydi, üstünlük taslamasaydı, onun gözünde daha çok büyürdü. Masaya dökülen birkaç damla çayı görmezlikten gelebilirdi. Çaycı bu şekilde kazanılmış olur; bundan sonra çay getirdiğinde hata yapmamak için daha dikkatli olurdu. Çay dök-

tüğü için zaten mahcup olan çaycıyı azarlamayabilirdi. Hâlbuki bir iş yerinde gayri ihtiyarî gerçekleşen kazalar kusurdan sayılmaz; hata tekrarlanırsa, işte o zaman kusur addedilir.

Firmanın pazarlama bölümünün satışlarında henüz bir düşüş olmadı. Buna rağmen, ben "karargâh"ı pazarlama bölümüne kurdum. Şakir Beyin, pazarlama elemanlarıyla yaptığı toplantıya katıldım. Çünkü şirketin pazarlama yapan elemanları tecrübeli, son derece başarılı insanlardı. Ortada takdire şayan pek çok başarı var. Gerçekten işler iyi gidiyor. Desteğe ve morale ihtiyaçları var. Bununla beraber, Şakir Bey kimseyi beğenmiyor, hep kendi başarılarını örnek gösteriyor. Belki amacı; bu şekilde davranmakla onları daha hareketlendirip daha başarılı olmalarını sağlamak...

Nihayet toplantı başladı; toplantı boyunca gördüm ki; Şakir Bey kimseye değer vermiyor. Kendi başarılarını ayyuka çıkarırken, elemanların gayretlerini görmezlikten geliyor. Çok azametli görünmeye çalışıyor. Bu durumda, kendi egosunu tatmin ediyor. Onun bu hareketleri, elbette verimliliği düşüren önemli bir faktördür. Nihayet, toplantı bitti. Ben, müdürle biraz daha oturdum. Bazı şeyler anlatmak istedim. Baktım ki; her söylediğim şeye, iki misli ile cevap veriyor, kendini müdafaa ediyor. Bu durumda ona bir şey anlatmam mümkün görünmüyordu. Adamın yanında kaldıkça, ben dahi aşağılık duygusuna kapılmaya başladım. Elemanları ona mecburen katlanıyordu. Neticede evlerine ekmek götürmeleri gerekiyordu. Ama bir gün bıçak kemiğe dayanır ve müdüre karşı gelebilirlerdi. Bu yüzden, iş yerinde huzursuzluk çıkarabilirler diye düşündüm. Bizim patron, paradan çok insanî değerlere önem verir. Çalışanlarını bir arkadaş veya ortağı gibi görür. Herkesin hatırını sorup derdine derman olur. Prensip sahibi patronuma, Şakir Beyin davranışlarını anlattığımda çok sinirlendi. "Bu adam kendisini ne zannediyor!" diye söylendi. Benim amacım, müdürün arkasından iş çevirmek değil, muhtemel olumsuzlukların önüne geçmekti.

Patron, Şakir Beyi çağırdı. O, kapıyı çalarak içeri girdi. Ceketi düğmeli, hazır ol vaziyetinde, "Oturunuz." teklifini bekliyordu. Nerede ise, patronun ellerine sarılıp ayaklarına kapanacaktı! Patron, kitaplıktan bir kitap aldı. Kitabı açarak Şakir Beye uzattı: "İşinde başarılısın; ancak senin de hataların var. Şu kitaptaki sözleri oku, okuduklarını özümseyemezsen yolumuz ayrılacak." dedi.

Şakir Bey, kitaptan gösterilen yeri mahcubiyetle okudu: "Ey insan! Kuran'ın desatirindendir ki, Cenab-ı Hakk'ın mâsivasından hiçbir şeyi ona taâbbüd edecek derecede kendinden büyük zannetme. Hem, sen kendini hiçbir şeyden tekebbür edecek derecede büyük tutma. Çünkü, mahlûkât; mâbûdiyyetten uzaklık noktasında müsâvî oldukları gibi, mahlûkiyet nisbetinde de birdirler."

Okuduğu sözler karşısında donakalmıştı. Yere baktı. Bununla birlikte, hâlâ meseleyi tam olarak kavramış değildi. Patron, masasının üzerinde bulunan, Peygamberimizin hayatını anlatan kitabı ona uzattı:

"Sana bir ay izin veriyorum. Bütün özlük hakların aynen devam edecek. Bu iki kitabı sana hediye ediyorum, onları iyice oku. Biri Kur'an tefsiri, diğeri Peygamberimizin hayatını ve insanlarla olan ilişkisini anlatan bir eser. Ayrıca, iş yerimizin psikoloğundan her gün bir saat "İş verimliliğinde insan unsurunun önemi" konusunda yardım alacaksın. On beş gün içerisinde, az önce okuduğun cümlelerin mahiyetini içeren bir seminer hazırlayacaksın. Bütün çalışanlarımız, senin bu seminerini dinleyecekler. Amacım; senin gibi çalışkan bir müdürü harcamak değil, şahsiyetindeki aksaklıkları gidermene yardımcı olmaktır. İzin süresi bitince görüşürüz. Senin daha başarılı olmanı istiyorum. Sekreterden psikoloğun adresini alabilirsin. Şimdilik hoşça kal." dedi.

Şakir Bey elinde iki kitapla patronun odasından iki büklüm çıktı.

Bir ay sonra, yaptığımız müdürler toplantısına Şakir Bey de katıldı. Gayet sakin görünüyordu. Hatta genel müdüre iltifat etme alışkanlığına bile son vermişti. Toplantı, gayet güzel geçti. İleriye yönelik yeni kararlar aldık. Toplantı sonunda herkes dışarı çıkarken, Şakir Bey patronun işareti ile odada kaldı. Kendisinden konuşma beklendiğini anladı. "Efendim" diye konuşmaya başlayarak çantasından bir ay önce patronun verdiği kitapları çıkardı ve bir aylık serüvenini anlatmaya başladı:

"Bu kitaplar bende kalsın, kendimi tanımak için tekrar tekrar okumalıyım. Şimdilik birer defa okuyabildim. Ayrıca, psikologdan yardım aldım. Öğrendiklerimi seminer olarak hazırladım. İstediğiniz an, çalışanlarla bu bilgileri paylaşabilirim. Yalnız, o gün gösterdiğiniz paragrafı aynı gün sabaha kadar düşündüm. Şu sonucu çıkardım: Allah katında herkes eşittir. Benden yukarıdakiler karşısında kendimi küçük, aşağıdakiler karşısında ise büyük görmemeliyim. Bendeki eksikliği şimdi anladım. Çok teşekkür ederim, bana büyük ders verdiniz. Hz. Muhammet (s.a.s) peygamber olduğu halde; köle, fakir, zengin, soylu ayrımı yapmamış; insanlara eşit davranmış. Üsame Bin Zeyd'i, Arapların meşhur soylularının başına komutan tayin etmiş. Aynı zamanda, otoritesini koruyup ondan taviz vermemiş. "Hırsızlık yapan kızım Fatıma da olsa, elini keserim." demiş. Onun için, milyonları ıslah edip, peşinden sürükleyen bir lider olmuş. Peygamberimizin hayatını okuyunca anladım ki; insanlar, sert ve kibirli görünerek değer kazanamazlar. Verdiğiniz kitaplar hayatımı yeniden gözden geçirmemi sağladı. Artık bu düsturlar çerçevesinde yeni bir sayfa açmak ve Efendimiz'i (s.a.s) örnek alarak bir hayat kurmak istiyorum. Şimdi bir patron olarak değil, büyüğüm olarak elinizi öpebilir miyim?"

Şakir Bey patronun odasından ayrılırken kendisinden emindi. Onunla beraber bir iş planlaması için odasına gittik. Hademeye: "Lütfen bize birer çay getirir misin?" diyerek makamına oturdu.

Gerekli hedefleri beraberce çizdik. O, elemanlarını topladı. Ben de bu toplantıya katıldım. Baktım, artık herkesi kendisiyle eşit görüp herkese değer veriyor. Elemanlar ise şaşkın. Müdürlerini yüz seksen derece değişmiş buldular, zannederim. Eminim; Şâkir Beyin değeri onların gözünde daha çok artacak. Çünkü artık müdür bey kendi egosunu değil, işin ve insanın değerini ön plana çıkarıyor. Böylelikle Şakir Bey şahsiyetini şekillendirecek ve hayata bakışını değiştirecek bir ders almış oldu. İşyerimizde de bir problem büyümeden çözülmüş oldu.

Toplantı bittiğinde Şakir Beyle yalnız kaldık. Onu, okuduklarından çabuk ders aldığını söyleyerek, tebrik ettim. Zeki bir insan olduğu, meseleleri çabuk kavrayıp sonuçlandırmasından belli oluyor. Sonra, hafta sonu pazarlama müdürümüzün, "Verimlilikte insan unsurunun önemi" konusundaki seminerini dinledik. Patron ve genel müdür, semineri çok beğendiler. O da, alçak gönüllülüğün mükâfatını gördü. Artık Şakir Bey, kendi egosunu tatmin etme ve kibirlenme sevdasından vazgeçti, firmamızın güvenilir bir müdürü oldu. Kendinden üsttekilerin eteğini öpen, kendinden alttakileri ezen Şakir Bey ise geçmişte kaldı.

DARAĞACI

Bir padişahın değerli bir başkomutanı vardı. Bu başkomutanın emrinde dört yüz bin civarında asker ve memur bulunmaktaydı. Onlara istediği gibi talim yaptırıp, harekât emri verebiliyordu. Padişah, ona birçok yetki vermişti. Bir eli yağda, bir eli balda yaşıyordu âdeta. Emri altında bulunanlara, her hizmetini gördürmekteydi.

O herkesin imrenerek baktığı bu ihsanlar karşısında hiç memnuniyet duymuyordu. Sarayın her imkânından yararlandığı hâlde devamlı hâlinden şikâyet ediyordu. Herkes ona gıpta ile bakarken, o elindeki nimetlerle hiç tatmin olmuyor, sürekli padişahın servetine göz dikiyordu. Şöyle keyfince bütün sarayı yönetmek istiyordu. Uyulması gereken kanunlardan bıkmış, kuralsız yaşamak istiyordu.

Bir gün, yine böyle kendi kendine konuşurken, padişah onu duydu. Bu kadar ihsan karşısında şükretmeyip mutsuz olmasına kızdı. Fakat çok sevdiği başkomutanını, bütün nankörlüğüne rağmen; görevinden almadı. Ona mühlet tanıyarak bir sınamadan geçirmek istedi.

Padişah, baş veziri; onu yönlendirmek ve nasihat etmekle görevlendirdi. Baş vezir, komutana nasihat etti: "Sultanın mülküne göz dikmekten vazgeç. Zaten, onun hazinelerinden istediğin gibi yararlanıyorsun. Nankörlük etme. Kendinden yukarıda buluna-

na değil, aşağıda bulunana bak. Padişaha binlerce teşekkür et!" diye hatırlatmalarda bulundu. Başkomutan nasihatleri dinleyince hırsından vazgeçer gibi oldu. Fakat içini kemiren -en büyük olmak- sevdasından vazgeçmedi. 'En güçlü olmak' hırsıyla yanıp tutuşuyordu. Neredeyse; kudreti kâfi gelse padişaha karşı ihtilâl çıkaracaktı. Gözü, sultanın mevkiindeydi.

Başkomutan, gizli hayallerini kendi kendine itiraf ederdi. Yine böyle bir anda askerlerinin yanında, farkına varmadan yüksek sesle konuştu. Bazı askerler, onun kötü arzularını duydular. İsyankârlık kokan sözleri karşısında şaşkınlığa düştüler. Bir asker, cesaretini toplayıp başkomutana: "Ey başkomutan! Herkes sana hizmet ediyor, bu yüzden siz rahat yaşıyorsunuz. Biz karavana ile idare ederken, siz istediğiniz şeyleri yiyip içiyorsunuz. Arzu ettiğiniz şekilde, padişahın imkânlarından yararlanıyorsunuz. Biz askerler, sizin zenginliğinize imreniyoruz. Fakat sizin, sultanın verdiği ihsanlardan memnun olmadığınıza dair söylediklerinizi işittik. Küfrân-ı nimet içerisindesiniz, efendim. Şayet, padişah bu sözlerinizi işitirse, sizinle beraber bizi de cezalandırır." diyerek onu uyardı.

Başkomutan ise, askerlerine hakaret etti. Onları değersizlikle suçladı. Bütün gücünü 'kendisinden' aldığını belirtip şöyle söyledi: "Siz bana itaat edeceksiniz, vazifenizi yapın, bana karışmayın!" Lakin askerlerin hepsi başkomutanın bu asi tavırlarına kızdı. Nihayet dayanamayıp başkomutanlarını sultana şikâyet ettiler. Baş vezirin nasihatleri, askerlerin uyarıları bile onun yoldan çıkmasına engel olamamıştı.

Başkomutan, artık işi iyice ileri götürmüştü. Sarayda istediği gibi hareket etmeye başladı. Hatta padişahın kanunlarını, baş vezirin uyarılarını bile hiçe saydı. Saraydaki kendisine ait olmayan malları, kendisi için kullandı. Emrindeki memurlara eziyet etti. Onları, köle gibi kullanmaya başladı. Bu durumu zaten padişah biliyordu. Hatalarından dolayı, onu kısa bir süre hapse attı. Ona verdiği her şeyi geri aldı. Nezarette her şeyden mahrum kalan

başkomutan, yalnız kaldığı bu süre zarfında yaşadıklarını düşündü. Hareketlerini ölçtü, bitti, tarttı. Sonunda büyük bir pişmanlık duymaya başladı: "Aman Allah'ım! Ne yaptım ben? Beni bu mevkie getiren zata isyan ettim. Padişahımın ihsanlarına karşı, nankörlük ettim." diye hayıflandı. "Artık kanunlara uyup, kimsenin malını gasbetmeyeceğim. Bundan sonra askerlerime iyi davranacağım. Baş vezirin nasihatlerini dinleyeceğim, beni bağışla!" diyerek padişahın merhametine sığındı. Baş vezirden şefaat istedi. Komutanı bir süre daha imtihan etmek isteyen sultan, onu serbest bıraktı. Yetkilerini yeniden verdi, sözlerini yerine getirmesi için ona zaman tanıdı. Çünkü onu seviyordu. Bu yüzden, ihsanlarını sürdürdü.

Başkomutan, bundan sonra vazifelerine çok dikkat etmeye başladı. Vezirin nasihatlerine uydu. Fakat aradan biraz zaman geçince yeniden azıttı. İsyankâr bir memurun dalkavukluğuna kandı. Bütün kudret ve ihtişamını kendisinin kazandığını düşünmeye başladı yeniden. "Üniformam güzel değil, maaşım çok az, eğlenmeme yetmiyor, yeteri kadar rahat yaşamıyorum." diye düşünerek yine nankörlük etmeye başladı.

Padişah, onun bu şikâyetlerini duydu. Bütün ahaliyi sarayın bahçesine topladı. Herkesin huzurunda ona şöyle seslendi:

"Ey hiçbir şeyden memnun olmayan insan! Sana başkomutanlık makamı verdim. Emrine dört yüz bin kadar asker verdim. Seni, saltanatımın en yüksek makamlarından birisine getirdim. Hâlâ hâline razı değilsin. Bak senden aşağıda yaşayan birçok insan var. Böyle olduğu hâlde, sen hâline şükretmedin. Kuralları hiçe saydığın gibi, verdiğim imkânlara teşekkür etmedin. Sürekli şikâyette bulunuyorsun. Sana, son olarak sarayın bahçesinde arzu ettiğin şeyleri yapma imkânı tanıyacağım. İsteklerin seni mutlu edecek mi? Saltanatımın bütün imkânlarını, istediğin gibi kullanacaksın."

Saray bahçesinin bir köşesine darağacı, bir köşesine ziyafet sofraları kurdurdu.

Padişahın söylediklerini duyan başkomutan çok sevindi. "Gerekirse her kanunu keyfimce kullanırım, istediğimi yapma zevkine erişirim." diye düşündü. Bahçede kendisi için hazırlanan ziyafet sofralarını seyretti. Bir sürü cariye orada beklemekteydi. Padişah ise: "Bütün bu gördüklerini sana verdim, istediğin gibi keyfet; ama bir daha şikâyet etme." dedi. Aynı zamanda idam sehpasını da gösterdi.

"Başkomutanı artık serbest bırakın! İstediği kadar eğlensin, ona şikâyet ettiği kurallar uygulanmayacak. Yalnız bu sınırsız eğlencenin sonunda idam edilecek." dedi.

Tek derdi eğlenmek olan komutan, önce çok sevindi: "Fakat ne kadar süre zevk içinde yaşayacağım?" diye sordu. Sarayın görevlileri ona: "Belki biraz sonra, belki yetmiş gün sonra idam edilirsin. Sana ihsan edilen zevklerin süresine, padişahımız karar verir." diye cevap verdiler.

Darağacına bakan başkomutanın canı sıkıldı. "Ne kadar keyfedersem edeyim, mutlaka asılacağım." diye düşündü. Tadı kaçtı. Sarayın bahçesinde serbest bırakıldı. Aniden kendisini eğlencenin içerisinde buldu. Ama yediği şeylerden ve eğlencelerden zevk alamadı. Gözü devamlı idam sehpasına takılı kaldı. Yiyecekler boğazına dizildi. "Şu darağacı olmasa idi, doyasıya zevk alırdım." diye düşündü. Sarayın görevlileri idam sehpasını altın, ibrişim ve gümüşle süslediler. "Belki, şatafatlı darağacını seversin; sakın onun kaldırılacağını ümit etme!" dediler.

Güzel sofralar, cariye ve hizmetçiler, müzisyenler; ona ziyafetin tadını çıkarttırmak istediler. Fakat onun gözü devamlı idam sehpasında idi. "Biraz sonra asılabilirim, beni her an idam sehpasına çıkarabilirler." diye düşünmekten eğlencenin tadını bile çıkaramıyordu. Tattıklarından zevk alamaz oldu. Bu sırada, baş vezir onun yanına geldi. Komutanın hâline acıdı:

"Nefsinin kuralsız yaşama arzusu seni aldatmasın. İdam edileceğin zaman belli değil. Önünde yetmiş veya yetmişten daha fazla gün de olsa, bu zaman çabuk geçer; sonunda asılırsın. Gel

yol yakınken padişahtan özür dile, bu eğlenceden vazgeç, görevine dön, kanunlara uy, komutanlık vazifeni yerine getir. Hata etme, padişahtan özür dile." dedi. Aklı başına gelen adam, zaten zevk alamadığı eğlencelerden vazgeçti. Padişahın huzuruna çıkarak, ondan özür diledi.

Komutanın pişmanlığını ve içtenliğini gören padişah onu affetti. Zaten daha önce de kaç sefer affetmişti. Bu sefer, elinde kanunnameler bulunan baş vezirini gösterdi ve: "Habibim olan baş vezirimin elindeki kitapta bulunan kanunlara ve onun nasihatlerine tam olarak uyarsan seni bağışlarım, ey komutan!" dedi.

O, ahalisine karşı da çok şefkatli bir padişahtı. Saltanatını sevgiyle idare ediyordu. Bu hadiseden sonra halkına şöyle seslendi: "Eğer başkomutanlık süresince imtihanı kazanırsan, darağacını sana bir binek yapacağım. Görevin bittiği zaman saltanatımın başka bir diyarına seni gönderip mükâfatlandıracağım. Benim iktidarım sonsuzdur. O diyarları sen bilmiyorsun; o memleketimde her türlü nimet ve zevk vardır. Bu diyarda gördüklerin, sadece bir numunedir; mülkümün büyüklüğünü ancak baş vezirim görmüştür. Onun uyarılarını iyi dinle!"

Lütuflarından dolayı padişahına çok teşekkür eden başkomutan: "Bir daha yanlış yapmayacağım, verilen kitabı ezberleyip onun dışına çıkmayacağım." diyerek padişaha söz verdi. Sonra görevine dikkatle devam etti.

O mülkü geniş olan zat, itaat eden kumandanından memnun kalmış; onu görevinde başarılı gördükçe maaşını ve ihsanlarını arttırmış. Padişahının sonsuz merhametini her an hisseden komutan ise: "Senin sevgin bana yeter, hizmetlerim için ücret vermesen dahi görevimi yaparım." diyerek sultanına hürmet etmiş, ihsanlarından dolayı şükretmiş. Padişah: "Benim saltanatımda her hizmetin karşılığı verilir." diye ona büyük mülkler bağışlayıp, onu tamamen affetmiş.

PİYANGO

Cumhur, bir bankada memurdu; fakat onun ikinci bir meşguliyeti daha vardı: Şans oyunları! Sürekli televizyon kanallarındaki yarışma programlarını takip ederdi. Çoğu zaman telefonla müracaat ederek yarışmacı olarak katılırdı bu programlara.

Cumhur, her ay milli piyango bileti alır; onu düzgün bir şekilde cüzdanında muhafaza ederdi. Her hafta mutlaka sayısal loto oynar; at yarışlarını ise asla ihmal etmezdi! Bu yüzden bütün atların soyunu çok iyi biliyordu. Altılıyı tutturmak için atlar hakkında öyle çok bilgi edinmişti ki!

Bunca şans oyununu hiç sektirmeden düzenli olarak oynadığı hâlde henüz şans yüzüne gülmemişti. Cumhur ümidini hiç kaybetmemiş, o şansın bir gün mutlaka yüzüne güleceğine inanmıştı. Çok zengin olacaktı! Onun bu hayallerini bozan bir kişi vardı: Zehra. Hanımı Zehra, onu bu alışkanlıklarından dolayı sürekli eleştiriyor; ”Maaş, çocukların nafakası. Sen milyonda bir ihtimalin peşinden koşuyor, çocukların rızkını boşa harcıyorsun!” diyordu. Bazen Zehra'nın da kocasının sözlerine kanıp “Ya tutarsa? Çok zengin oluruz. ” diye düşündüğü anlar da olmuyor değildi.

Bir gün, ev ve araba gibi pahalı hediyeler veren bir yarışma programına katılma hakkı kazandılar. Şans yüzlerine mi gülmüştü ne? Bütün komşular, akrabalar eve toplandı. Az sonra program

başlayacaktı. Heyecan doruk noktadaydı. Bu programda televizyon, buzdolabı, elektrik süpürgesi vs. dağıtılmaktaydı. Sunucu isterse, araba ve ev dahi verebiliyordu.

Komşu Merdan Bey: "İnşallah size otomobil verir." dedi. Yan komşu Ayfer ise: "Arabayı kimin üzerine yapacaksınız? " diye sordu. Eve gelen misafirler, Zehra Hanım'a gıpta ile bakıyorlardı. Zehra: "Tabii ki benim üzerime." dedi. Cumhur: "Olmaz." diye itiraz etti. "Yarışmaya katılmamı istemiyordun. Araba niye senin olacakmış. " diyerek karısına ters ters baktı. Daha arabayı kazanmadan, aile birbirine girecekti. Cumhur'un babası: "Arabayı alın da, sonra bölüşürsünüz." diye ortalığı yatıştırdı. Böylece çıkması muhtemel kavgayı önledi. Heyecan, çayları bile unutturdu herkese. Zehra'nın dağıttığı çay, misafirlerin önündeydi. Herkes reklâmların bitmesini bekliyordu. Reklâmlar da bir türlü bitmek bilmiyordu. Sabırsızlık son raddedeydi.

Herkes nefeslerini tutmuş telefonun çalmasını bekliyordu. Ve nihayet telefon çaldı. Hatta Cumhur telefonu kaldırırken besmele çekmeyi bile unutmamıştı. Annesi dualar okurken "İnşallah, araba çıkar." diyordu yanındakilere. İçten içe böyle büyük bir yarışmaya girmeye hak kazanan oğlu ile gurur duyuyordu.

Cumhur'un, telefonda "Alo!" derken kalbi yerinden fırlayacak gibi oldu. Biraz sonra heyecanı yatıştı. Cumhur, telefonda bütün ailesini tanıttı. Şimdi onları yetmiş milyon dinliyordu. Ev ahalisi mutluluktan uçuyordu.

Cumhur bu kadar yaklaşığı anda bu fırsatı kesinlikle kaçırmak istemiyor; sunucuya yalvarıyordu. "Ne olur zor durumdayım. Fakir bir memurum, bana yardım et." diye kendine acındırmaya başladı. Sürekli sunucuyu övüyor, hediyeyi almak içi her yolu deniyordu. Bu övgülerin tesiri altında kalan sunucu, Cumhur'a biraz yardım etti. Şimdi, Cumhur'un kalbi biraz daha hızlı atıyordu. Sunucu, telefona Cumhur'un hanımı Zehra'yı istedi. Onunla konuşup fikirlerini öğrenmek istiyordu. Biraz da, evin hanımı

yalvardı. ”Ne olur yardım edin.” dedi Zehra sunucuya. Bu yalvarmalardan âdeta haz duyan sunucu, kazanma ihtimallerini daha da artırdı. Artık kazanma ihtimalleri yüzde elliydi.

Cumhur Bey, on yıldır ilk defa bu kadar büyük bir heyecan duyuyordu. Büyük ikramiyeye çok yaklaşmıştı. Biraz daha yalvardı. İnsafa gelen sunucu (!), kartı kaldırdı. Fakat programdakilerden, “Aaaa…” sesleri çıkınca sunucu da şaşırdı. Çünkü Cumhur Beylere bir araba değil sadece bir buzdolabı çıkmıştı!

Evdekiler üzgündü. Herkes oturduğu yere yığılıp kaldı. Cumhur Bey: “Teşekkür ederim, sağlık olsun.” diyebildi. Ter içinde kalmıştı. Sırtındaki gömlek su gibi olmuştu. Telefonu bile kapatamadı. Bu duruma, en çok Zehra bozuldu. “Kalleşlik etti bize!” diye hıçkırarak ağlamaya başladı. Evdeki her kafadan bir ses çıkıyordu. Hepsi de sunucuyu suçluyorlardı. Cumhur bayılır gibi oldu; fakat onunla ilgilenen bile yoktu. Herkesin kafasında, kaybedilen büyük ikramiye vardı.

Cumhur, sedyede giderken bile hâlâ kazanma hırsıyla doluydu. Devam etmeliydi. İçinden, “Bu ilk, artık şans bana gülecek.” diyordu. Hastaneye geldiler. Doktor muayene etti. “Kalp spazmı geçirmiş. Bir hafta hastanede kalması iyi olur, tetkikler yapalım.” dedi. Cumhur’u kardiyoloji bölümüne yatırdılar.

Hastane odası iki kişilikti. Cumhur hâlâ nerede olduğunu fark etmemiş gibi durumunu ciddiye almıyordu. Aklında yarışma programında kaybettiği araba vardı. Bu kayıp, onu daha çok hırslandırmıştı. Bu hafta oynadığı sayısal ile aldığı piyango bileti aklına geldi. Bu sefer şans yüzüne gülebilirdi. Bu duygularla bocalarken oda arkadaşını fark etti. Kendisiyle aynı odada yaşlı bir adam kalıyordu. Bu nur yüzlü adam, oturduğu yerden namazlarını kılıyor, hemen hiç konuşmuyordu. Arada bir yeni gelen hastaya bakıp gülüyordu. Çünkü Cumhur televizyondaki sayısal çekilişini seyrediyordu. Üstelik evine telefon açmış; kuponundaki numaraları sormuştu. Televizyondan aldığı numaralarla karşılaştırdı.

Biraz morali bozuldu. O, “Şu şansa bak, üç numara tuttu.” derken ihtiyar adam yine bakıp gülümsedi. Cumhur, tutturamamanın acısı içerisindeydi.

Pes etmedi, yılmadı. Hasta bakıcısına, at yarışı kuponu ısmarladı. “Erkenden getir, uyuyor olursam bile başucuma koy. Erkenden, zihnim açıkken oynarsam altılı tuttururum.” dedi.

Ertesi sabah at yarışı kuponlarını gören vizite doktoru çok kızdı. “Sana heyecan yasak!” diyerek kuponları çöpe attırdı. “Fazla heyecanlanma, yoksa kriz geçirirsin.” deyip onu uyardı. Doktor gittikten sonra, Cumhur’un gözü çaresiz çöp sepetine takıldı. Sonra, at yarışından vazgeçti. Eşine yine telefon etti. Cüzdanındaki piyango biletinin numaralarını sordu. “Bana çabuk bildir!” diye sıkı sıkı tembih etti eşine.

Akşam televizyonda kazananların piyango numaraları açıklanırken, Cumhur heyecanlıydı. “Bir, iki, üç, beş... Numara tutuyor!” diye heyecan içinde bekliyordu. Terlemeye başladı. İşte yine olmamıştı; o son numaraya takılıp kalmıştı. Cumhur hırsla kendi kendine kızıyordu. Son zamanlarda ikramiyelere çok yaklaşıyor; fakat bir türlü ikramiyeyi alamıyordu.

Bu sırada odadaki yaşlı adam, Cumhur’un hâline gülüyordu. Cumhur ise, ümitsiz, hâlsizdi. Âdeta bayılacaktı. Bunu fark eden adamcağız: “Hemşire hanım!” diye bağırıp duvardaki zile bastı. Sabah vizite yapan doktor nöbetçiydi. Bayılan Cumhur Beyin kalbini kontrol etti. O sırada hastanın elindeki kâğıda yazılmış numaraları gördü. Acı acı kafasını salladı. “Bu hastalık iflah olmaz.” diyerek yaşlı adama baktı ve “Bu hastanın hayatı âdeta piyango... Çalışmadan kazanmayı toplum olarak ne kadar çok seviyoruz.” dedi. Yaşlı adam uzaklara bakar gibiydi, yine sadece gülümsedi.

Sabaha karşı namazını oturduğu yerde kılan yaşlı adam, Cumhur’un kendine gelmeye başladığını fark etti. Cumhur gözlerini açmıştı. Yaşlı adam, ona bakarak: “Oğlum! Kazanma ihtimali milyonda bir olan çekilişlerde heyecanlanıyorsun. Oysa bu

at yarışı, piyango gibi şeylerde kazanma ihtimali çok zayıf. Sana yüzde yüz kazanacağın bir şeyden bahsedeyim, sen ona katıl." dedi. Cumhur, yine heyecanlandı; kazanmalıydı. Kendisiyle ilk defa konuşan yaşlı adamı yanaklarından öpmek istedi. İhtiyar adamın söyledikleriyle talih onun da yüzüne gülebilirdi. "Nedir amca?" derken neredeyse ayağa fırlayacaktı.

Oda arkadaşı olan adam, konuşmaya başladı: "Bir gününün yirmi dört saatinden bir saatini namaza sarf et. Kâinatı yaratan, seni yokluktan varlığa çıkarıp sözünü tutan Allah, bizlere vücut verirken 'Eğer bir saatinizi bana sarf ederseniz, size cenneti vaat ediyorum.' demiştir. Yoksa sen, kazanma ihtimali milyonda bir olan şans oyunlarına inanıp Rabbinin sözüne inanmıyor musun?"

Yaşlı adamın söyledikleri karşısında şaşkınlığa düşen Cumhur, "Amca, ben de bir şey söyleyeceksiniz sanmıştım." diyerek uğradığı hayal kırıklığını belirtti. Tamamıyla şans oyunlarına ve kazanmaya kilitlenmiş Cumhur o anda yaşlı adamın söylediklerini sağlıklı bir şekilde değerlendirebilecek bir vaziyette değildi. Yaşlı adam, Cumhur'a döndü ve sabırla bildiklerini, anlatmaya başladı:

"Sen ahireti çok uzak mı zannediyorsun? Hastaneye gelirken ve geçen akşam kalbin sıkıştığı zaman, ahirete gitmen an meselesiydi. Bak; benim kalbimin ne zaman duracağı belli değil. Belki de hemen durur, dünyadan göçüp giderim. Allah'ın sözüne inan evladım. O (c.c) cennet vaat ediyor. O'nun sözü garanti, yüzde yüz. Şansının çok az olduğu piyangolara para yatırıyorsun; hâlbuki Allah para bile istemiyor. Üstelik onun vaadi kesin. Yirmi dört saatten birini O'nun istediği gibi sarf et. Kazanma ihtimalin çok yüksek. Onun ikramiyesi, para cinsinden de değil. Sana, paraya ihtiyacın olmayacak ebedî bir hayat vaat ediyor. Bu az bir vaat mi?"

Cumhur, çok yorgundu. İçten içe yaşlı adama hak veriyor, ona iradesinden dolayı hak veriyordu. Fakat nefsini bu kadar kolay

yenmesi mümkün değildi. Zaafları üstün geldi ve ona nasihatler veren yaşlı oda arkadaşına öfkeli bir şekilde: “Şu anda yaşayamayacağım saadeti neyleyim... ” dedi. Daha sonra düşünürken uyuyakaldı.

Ne kadar zaman geçmişti, hatırlamıyordu. Ağlama sesleriyle uyandı. Odanın içerisinde değişik insanlar vardı. Anladı ki, bunlar yaşlı oda arkadaşının yakınları. Doktorlar telaşla koşturuyorlardı. Konuşulanlardan ve ağlamalardan oda arkadaşının öldüğünü öğrendi. Yaşlı adamı morga götürüyorlardı. Neredeyse öğle olmuştu. İhtiyar oda arkadaşının arkasından baktı. “Adamcağız uçmuş. Ne kadar da çabuk. Daha bugün sabah namazını kıldığında konuşmuştuk.”

Yaşlı adamın evlatları ise: “Daha dün buradaydın, babam, babam!” diye ağlayıp feryat ediyorlardı. Cumhur, yattığı yerden: “Yaşlı adam, piyangoyu kazandı; ağlamayın.” dedi. Yaşlı adamın yakınlarını teselli etmeye çalıştı. Yaşlı adamın oğlu, ‘piyango’ kelimesinden babasının Cumhur’a verdiği örneği tahmin etti ve teslimiyet içerisinde: “İman, gayba inanmaktır. Ölüm hepimize çok yakın; fakat yine de insan olarak üzülüyoruz. Allah size de o ‘piyango’yu kazanmayı nasip etsin. İnşallah sağlığınızda siz de namaza yatırım yaparsınız. Görüyorsunuz; insan ömrü ne çabuk bitiyor.” dedi. Babasının okuduğu iki kitabı, Cumhur’a uzattı. Kitapların üzerinde “Meyve Risâlesi” ve “İhtiyarlar Risâlesi” yazıyordu.

Onlar gittikten sonra yalnız kalan Cumhur, açıp kitaplardan birini okumaya başladı. Okuduğu yer ölümle ilgiliydi. Önce yaşlı adamın anlattıklarını düşündü. “Çok uzak görünen şey, ne kadar yakınmış.” diye heyecanlandı. Kitapları üzerinde saatlerce düşünerek okumaya başladı. O okudukça gaflet perdesi aralanıyor, Cumhur gerçek dünya ile tanışıyordu. Yarışma programlarını, şans oyunlarını büsbütün unutmuş gibiydi. Dünyaya başka bir gözle bakmaya başladı. Geçmişini, varlık gayesini düşünüyordu.

Bu tefekkür sonrasında ölümün ne kadar yakın olduğunu fark etti. Elinden kaçıp giden şey piyangolar, şans oyunları değil, ömrüydü.

Hastanede günler böylece geçip gitmişti. Cumhur, çok değişmiş, hayata yeni bir cepheden bakmaya başlamıştı. Bir gün, o zamana kadar bayramdan bayrama kıldığı namazı hakkıyla öğrenmek için babasından yardım istedi. “Artık namaza yatırım yapacağım.” dedi. Babası: “Tövbe tövbe…” dedi oğluna. Cumhur, “Sen bilmiyorsun baba. Namaz bize cenneti kazandıracak büyük bir sermayedir.” dedi.

Babası ise o anda içinden tavsiyeleri ile oğlunun ve ailesinin hayatını değiştiren yaşlı adama dua ediyor, onun için Allah’tan rahmet diliyordu.

ÇİÇEK FABRİKASI

Çocukluk arkadaşım Lütfü, köydeyken benim gibi çiçek yetiştirirdi. O, büyük şehre göç edeli on yıl oldu. Çok zengin olmuş. Evimizin karşısına kocaman bir villa yaptırdığı gibi bu bayram da köye lüks bir arabayla geldi. Annem, her zaman onları kıskanırdı. Fakat ortada bir hakikat vardı; Lütfü çok zengin olmuştu. Adamın malını elinden alacak hâlimiz yoktu ya. "Allah daha çok versin." dedim kendi kendime.

Eskiden, bizim çiçek yetiştirdiğimiz topraklar, onun ailesinin arazisinden fazlaydı. Köyde geçinemediği için, büyük şehre göç etmişti Lütfü. Şu anda ise çok varlıklı biri hâline gelmişti. Biz ise maddî yönden yerimizde saydık.

Çiçek yetiştiriciliği aslında gelirli bir işti. Lütfü'nün büyük şehre ilk gittiği yıllarda, sokaklarda plâstik yapma çiçek pazarladığını duymuştum. Ama birdenbire zengin oluvermişti. Zenginliği memlekette de hızla duyulmuş ve herkes ondan gıptayla bahsetmeye başlamıştı. Bütün bu gelişmeleri yakından takip eden annem sürekli bana kızıyor. "Lütfü kadar olamadın!" diyordu. Bense ona: "Anne rızık Allah'tandır." diyordum. İçten içe de onun gibi zengin olmak arzusu duymuyor değildim. Bu, içimde bir ukde olarak kalmıştı. Bundan dolayı, onun zenginliğinin kaynağını öğrenmek istedim. Bayramın ikinci günü, köydeki villasında Lütfü'yü ziyarete gittim.

Yaptırdığı villa, evimizin karşısında olmasına rağmen hiç gitmemiştim. Herhâlde kalbimin derinliklerindeki kıskançlık hissi buna engel olmuştu. Ne de olsa, eskiden ondan daha zengindim. Onunla yan yana gelince gururum kırılabilirdi.

Villadan içeri girdiğimde villanın ihtişamına, dekorasyonuna hayran kaldım. Aşırı lükstü. Köyümüzde, hiç kimsenin onun gibi bir evde oturduğunu tahmin etmiyordum. En zenginimizin bile, bu evin içindeki eşyaları almaya gücü yetmezdi. Lütfü, beni çok iyi karşıladı. Çocukluk arkadaşı olduğumuz için, evvelden samimiydik. Gururlu hâline rağmen beni fazla küçümsemediği davranışlarından belli oluyordu.

Hâl hatır sorduktan sonra, ona: “Şehirde neler yapıyorsun?” diye sordum. Bana: “Çiçek fabrikası kurdum, Selahattin.” dedi. İlk önce anlayamadım. “Çiçeğin de fabrikası mı olur?” deyince güldü:

“Fabrikamın kapalı sahası, on dönüm.” dedi. Söylediklerinden anladım ki; bizim bahçede yetiştirdiğimiz çiçekleri o naylondan yapıyordu. Lütfü:

“Şu anda, dünyanın her yerine ihracat yapıyorum. Çin ile rekabet hâlindeyim.” dedi.

Ben merakımı gidermek için sordum:

“Peki, çok mu pahalı sizin yaptığınız çiçekler?”

“Evet” dedi.

Biraz sohbet ettikten sonra beni büyük şehre, fabrikasına davet etti. Bayramdan sonra ilk işim, büyük şehre giderek fabrikasını gezmek olacaktı. Merak etmiştim.

Nihayet bayramdan sonra, büyük şehre vardım. Taksiye bindim. Fabrikanın önüne vardım. Hayretten ağzım açık kaldı. Büyük bir arazi üzerine kurulmuş, kocaman binalardan müteşekkil bir yer karşısındaydım. Ayrıca, muhteşem bir levhası vardı. Levhanın üzerinde, “Çiçek Fabrikası” yazıyordu. Çiçeğin toprakta

yetiştiğini biliyordum. Doğrusu beton bloklar içerisinde de yetişeceği aklımın ucundan geçmezdi. Daha içeri girmeden, bekçi karşıladı beni. “Ne istiyorsunuz?” diye sordu. Ben mahcup bir şekilde:

“Lütfü Bey’in köylüsüyüm.” deyince beni içeri aldı. O sırada “Bizim bahçedeki canlı güllerin hiç bekçisi yok. İnsanlar için Allah’ın topraktan bizim için bitirdiği canlı çiçekler değersiz; insanların naylondan yaptığı sahte çiçeklerse çok kıymetli.” diye düşünmeden edemedim. Lütfü Bey’in odasının önüne geldiğimde bu sefer karşıma sekreter engeli çıktı ve:

“Randevunuz yok. Biraz bekleyeceksiniz. İş görüşmeleri var, ben geldiğinizi haber verdim.” dedi.

Lütfü ile görüşmek için tam bir saat beklemiştim. Bu sekreter odasında kendimi değersiz hissediyordum. Birden, bizim Lütfü çıkageldi. Beni çok büyük bir saygıyla karşıladı. Sekreterine: “Beyefendi, çocukluk arkadaşımdır.” dedi.

Lütfü, “Gel, sana fabrikamı gezdireyim.” derken gururlu görünüyordu. Belki de, ben ona göre fakir olduğum için öyle algılıyordum.

“Sana, fabrikanın plân, proje bölümünü gezdireyim.” dedi ve bu bölüme doğru yürüdük.

İlk girdiğimiz bölüm, çizim odasıymış. Orada ressamlar çiçek resimleri çiziyorlarmış. Diğer bölümde bu çizilenlere desen veriliyormuş. Başka bir bölüme girdik. Orada ise çizimlere renk verilmekteymiş. Oysa bizim gül fabrikasının çizimi, renk uyumu, süslemesi kendindendi. Toprağa küçücük tohumu attık mı, iki ay sonra çiçekler topraktan fışkırıveriyordu. Hem de canlı canlı. Rengi, deseni bin bir çeşit; fabrikalarda dokunmuş kumaşlar gibi. Hem de, her defasında her rengin tonu, kokusu aynı oluyor. Oysa Lütfü’nün dediğine göre, fabrikada her basımın renk tonu her seferinde tutmazmış. Az da olsa, her basımda renk farkı olurmuş.

Sonra fabrikanın kalıp bölümüne girdik. Burada, desinatörlerin çizdiği çiçek resimlerinin kalıbı yapılıyormuş. Lütfü: "Bu kalıplar çok pahalı. Her kalıba, en az beş bin; bazense yirmi bin dolar veriyorum." dedi.

Benim, onun gibi övünecek fabrikam yoktu. Ama ben de bahçedeki gül fabrikalarımla övünebilirdim. Bizim topraktan çıkan çiçeklerin, gül ağaçlarının hiç kalıp parası yoktu. Hepsi bedavaydı. Her sene aynı kalıptan çıkmış gibi, her tarafa gülümserlerdi. Hâlbuki buradaki kalıplar, aynı çiçeği bassa bile, ancak bir sene kullanılırmış. Bir sene sonra değiştirmek icap edermiş. Başka desenli çiçekler basılırsa, hâliyle yeni kalıplar gerekirmiş. Oysa bizim bahçedeki fabrikalar hem daha az yer kaplıyor, hem de kalıp filân gerektirmiyordu. Bir avuç toprağa bin çeşit çiçeği diksen de, hepsi kendi cinsinden hemen toprakta yeşilleniveriyorlardı.

Gerçekten bir avuç topraktan çeşit çeşit çiçek çıkarmak için binlerce desinatör, boyacı, kalıp yapan kişinin; pek çok akıllı varlığın çalışması gerekirdi. Oysa bütün bunların bir avuç toprağa sığması mümkün değildi. Bu hikmetten dolayı Allah'ın makineleri olan atomlar, gözle görülmeyecek kadar küçüktü. Hepsi de aldıkları emirleri harfiyen yerine getiriyordu. Bunları düşünürken Lütfü Bey:

"Burası, kalıplara plastik enjekte eden makinelerin olduğu bölüm." dedi.

Düşüncelerden sıyrıldığımda harıl harıl çalışan kocaman makineleri gördüm. Yapılan ürünün bir de montaj bölümü vardı. Tek tek parçalar, birbirine eklenerek bir çiçek ağacı oluşturuluyor veya monte edilerek bir çiçeğin önce kafası, yaprakları, gövdesi birbirine geçirildikten sonra, başka bir bölümde çiçek, saksıya konuyordu. Saksısız da ambalajlanabiliyor. Telaşla çalışan ve koşturan birçok işçi vardı her yerde.

Fabrikanın üst katına çıktığımızda Lütfü: "Burası muhasebe ve pazarlama bölümü." dedi. Arkadaşım Lütfü'nün, başarısına hayran olmuştum. Fakat namaz geçmek üzereydi. Bunun üze-

rine: “İkindi namazı geçmek üzere. Ben namaz kılayım. Herhâlde mescidiniz vardır.” diye sordum. Bana rutubetli, kötü bir oda gösterdiler. Allah’ın sanatını taklit etmek için kullandıkları odalar lüks, oysa her şeyi yaratan Rabbimize ibadet edilen yer perişandı.

Orada namazımı kıldıktan sonra, Allah’ın sanatı olan çiçeklerin bahçelerde ne kadar kolay yaratıldığını, hem de bol miktarda, ucuz bir şekilde var olduğunu düşündüm. Esasında, “Allah’a hayran olmalıyım.” deyip O’na şükrettim.

Eğer Rabbimizin yaptığı şeyler bu plâstik çiçek fabrikası gibi çok teşkilâtlı ve pahalı olsaydı bir elmayı, bir domatesi, bir kırmızı gülü, bir üzümü kaç liraya alırdık acaba? Allah, nimetleri biz insanoğluna basit topraktan, bol miktarda yapıp bedava veriyordu. Onun sanatının muhteşemliğini, mülkünün ve hazinelerinin ne kadar çok olduğunu bu mukayese dolayısıyla daha iyi anlamıştım. Rabbimiz çok büyüktü.

Başka insanlar, bu fabrikayı daha değerli düşünebilirlerdi. Ama benim için, Allah’ın fabrikası olan toprak çok daha önemliydi. Ne işçisi vardı ne de sigortası. Tohumu toprağa atıp sulayarak otu ayıkladın mı kâfiydi. Ayrıca, güneş bedava renklendirme yapıyordu. Çiçekler: “Bakın ben Allah’ın sanatıyım.” diye âdeta bağırıyorlardı.

Lütfü’nün naylon çiçek yapan fabrikasının kocaman bir levhası vardı. Bununla birlikte, Allah yaptığı fabrikaların hiçbirine levha takmamıştı. Lakin onun sanatında öyle taklit kabul etmez bir mühür vardı ki, insanlar ancak cansız örneklerini yapabiliyorlardı.

İnsanlar, büyük arazilere trilyonlar dökerek fabrikalar kuruyorlardı. Hâlbuki Rabbimizin bir avuç toprakta yaptığını sadece ‘taklit’ edebiliyorlardı.

Namazı bitirip, Lütfü’nün yanına giderken zihnimde devamlı karşılaştırma yapmaya devam ettim. Allah basit maddelerden

kıymetli, canlı şeyler yaparken insanlar pahalı şeylerden basit şeyleri ancak çıkarabiliyorlardı. Lakin yine de kibirlerinden geçilmiyor; kendilerini büyük işler başarmış sayıyorlardı.

Bunları düşünürken Lütfü'nün bürosuna girmiştim. Lüks koltuklar içerisinde, bir bardak çayını içtim. Sonra: "Ben kalkacağım." dedim. Arkadaşım: "Misafirim ol." diye ısrar ettiği hâlde kabul etmeyip şöyle dedim:

"Yalnız bir şey söyleyeceğim." Merakla baktı. Mülkünün ihtişamından bahsedeceğimi zannetti.

"Allah'ın basit bir topraktan bitirdiği çiçeği naylondan yapıyorum diye gururlanma. Fabrikana güzel bir mescit yaptır. Senin sanatın onunkinin yanında hiç kalır." diyerek oradan ayrıldım.

Köyüme dönerken kendimi şanslı hissediyordum. Onun bir fabrikasına karşılık, benim beş dönüm tarlada yüzlerce fabrikam vardı. Yine de, Lütfü'yü takdir ettim. Taklit çiçek de yapsa, insanlara iş veriyordu. Zamanla hatalarını düzeltmesi, köyden çıktığını unutmaması, Allah'a iyi bir kul olması için dua ettim.

Ertesi gün bahçede annemi gördüm. "Neler yaptın, anlat?" der gibi bana bakıyordu. Onunla hislerimi paylaşmak ve olaylara doğru taraftan bakmasını sağlamak için anneme: "Anne, Lütfü'ye imrenme. Onun bir fabrikası varsa bizim yüzlerce fabrikamız var." diyerek çiçekleri ve gül ağaçlarını gösterdim. Yüzüme anlamadığını belli eder bir şekilde baktı. Devam ettim:

"Evet anne. Bunlar mucizevî birer fabrika. Dünya malına tamah edip başkasını kıskanma. Kendi zenginliklerini düşün."

Aslında, şehrin kalabalığından, insanların koşuşturmalarından korkmuştum. Köydeki yaşantımızda biz birer kral gibiydik. Üstelik Allah'ın sanatlarını görerek yaşamak daha zevkli ve ayrı bir zenginlikti. Güzel köyümü, şehre her zaman tercih etmişimdir. Hele 'çiçek fabrikasını' gördükten sonra!.. Tabiattan uzak, yaratılışın güzelliklerini fark edemeyen şehirlileri, bu yaşadıkları mekân Allah'tan uzaklaştırıyor bence.

DAĞIN YÜKÜ

Dedemin yanında büyümüştüm. O; sessiz, sakin ve sabırlı bir adamdı. Kızdığı zamanlar susar, bir şey konuşmazdı. Çok serinkanlıydı. Amcamla babam; ağır işleri, onun üzerine yıkarlardı. Dedem: "Şu işi yapın!" diye emir verdiği zaman, şayet babamlar o işten kaytarabilirlerse, dedem kendisi yapardı. O, çalışırken çok sabırlıydı. Saatlerce, kolunun kuvvetiyle, makine gibi işlerdi. Ağzını açıp da durumundan şikâyet etmezdi. Dedemdeki devamlılığa şaşardım. Babaannem, her zaman evlâtlarını haklı çıkarırdı. Ondan olsa gerek, dedeme daima acırdım. İş yaparken yanına gider: "Dede sana yardım edeyim mi?" derdim. O, bana; "Oğlum, sen yapamazsın, bu iş sana ağır gelir!" derdi. Bazen: "Zaten işe yarasan, sen de işten kaçarsın." diye konuşurdu. Ben "Kaçmam dede, sana yardım ederim." diye söylerdim. O: "Yavrum, gücünün yeteceği işlerde bana yardım edebilirsin. Daima altından kalkamayacağın işleri sırtlamak istiyorsun, tıpkı insanoğlu gibi davranıyorsun." derdi.

Bir gün dedem, babam ve amcamdan, damdaki gübreyi dışarı atmalarını, istedi. Ama onlar kahvaltıdan sonra kayboldular. Dedem çaresiz, eline küreği alıp, kendisi işi yapmaya başladı. Gübreyi küçük bir delikten dışarı atıyordu. Daha sonra, gübreyi kağnıya yükleyecek, tarlaya götürüp dökecekti. Böylece tarla

gübrelenmiş olacaktı. Gübrelenmiş tarlada, her zaman ürün çok güzel olurdu. Hatta o tarlaya bostan ekilirse, sebzeler de iyi yetişirdi.

Dedem, ahırın küçük penceresinden gübreyi, kürekle dışarı atıyordu. Yanına vardım. Sağında, solunda dolaştım. Aslında ondan: “Bir kürek al, gel, beraber gübreyi dışarıya atalım.” demesini bekliyordum. Ama o; “Oğlum küreğin arkasında, önünde dolanma!” diye bana kızdı. Fakat ben: “Dede ben de yardım edeyim.” dedim. Bana, yine aynı şeyleri tekrarladı: “İşe yarasan, sen de kaçarsın.” dedi. “Hayır, kaçmam.” diyerek elime başka bir küreği alıp, onun gibi atmaya başladım. Ama dışarıya gübreyi atarken, küreğin ağırlığına fazla gücüm yetmedi. Attığım gübreler, ahırın penceresinden dışarıya çıkmıyor, gerisin geriye içeriye düşüyordu. Dedem, bir iki sefer: “Bak şöyle atacaksın, ” diye bana, nasıl yapacağımı tarif etti. Onun attıkları, pencereden dışarı çıkıyor; ama benimkilerin çok azı dışarı çıkıyor, çoğu içeriye giriyordu. Dedem: “Bırak oğlum, gücün yetmiyor. Büyüyünce yaparsın, tam insanoğlusun, gücünün yetmediği işlere sarılıyorsun. Kuvvetinin kâfi geldiği işleri yap.” diye beni uyardı.

Dedemin, beni uyarırken söylediği söz, her zaman aynıydı. İlk zamanlar bu sözün, büyünce iş yap, anlamı taşıdığını düşünüyordum. Bir iki yaş büyüdüm. Ama yine aynı şeyleri söylemeye devam etti. Onu çok seviyordum. Ciddî bir adamdı, her zaman konuşmaz, onun için cesaret edip, ne demek istediğini soramazdım. Onunla yan yana iken, sessizce devamlı dedemi takip ederdim. Uzunca bir yola gitsek, biriyle karşılaşana kadar konuşmaz, biriyle karşılaşırsa, sadece selâm verirdi. Tarlaya giderken saatlerce yürüsek, ağzını açmazdı. Ben de, bu sessizlikten hoşlanırdım.

Devamlı ezberden, güzel sesiyle Kur’an okurdu. Öyle güzel sesi vardı ki... Ara sıra hem iş yapar, hem de ilâhî söylerdi. Ara sıra da türkü söylerdi. Genelde, türküleri gurbet üzerine, turnalar üzerine, bazen aşkına hasret kalınmış, siyah zülüflü hanımlar üzerine olurdu. Olsun, hiç konuşmasa da, ben onun sessizliğini

dinlesem de bana yeterdi. Dedemin sessizliği, bir konuşmaydı. Hangi şeye ihtiyacım olduğunu bilir. Ben demeden: "Acıktın mı, suya ihtiyacın var mı?" diye sorardı. Sanki kalbimden geçenleri okurdu.

Bir gün yine yalnız kalmıştı. Komşuları yardıma çağırdı. Kağnıya, buğday çuvallarını yüklediler. Kağnı gıcırtılarıyla, üç saat sonra su değirmenine vardık. Herkes dedeme saygı duyardı. "Hafız dayı hoş geldin. " derlerdi. Hatta dedemin her işini onun elini değdirmeden yaparlardı. Değirmende bizden önce gelmiş, un öğütenler vardı. Sıralarını bize vermek istediler. Ama o; kabul etmedi. Keşiğin gelmesini bekledi. Yine de, unu öğütürken yardımcı oldular. Ben, işe yaramak istiyordum. Sürekli çuvallara sarılıyordum. Dedem yine: "Bırak belin ağrır, her zaman kaldıramayacağın yüklere saldırıyorsun. Kaldıramadığın yükleri, insanoğlu gibi kucaklama!" dedi. Bana, değirmenin çalışma sistemini anlatıp, öğretti.

Namazını devamlı dikkatlice kılardı. Ama kimseye "namaz kıl" demezdi. Sadece, kendisi yapardı. Namaza durduğu vakit, yanındakilerse, ondan çok utanırlardı. Hemen abdest alıp, "Hafız dayı biz de kılalım. " derlerdi. Hemen, onun arkasına dururlardı. Ben, o demeden namaz kılardım. Yine değirmende, öyle oldu. Cemaatle namaz kıldık. Unumuzu öğüttük. Kağnıya, oradakilerin yardımıyla çuvalları yükledik. Çuvallar, çok ağır olduğundan, ancak iki kişi el ele vererek kaldırıp, kağnıya koyabildiler.

Dedem, öküzlere karşı çok merhametliydi. Onları, daima iyi doyurup, onların suyunu içirirdi. Yolda gelirken: "Oğlum kağnının arkası çok ağır olmuş, ön tarafı hafif." dedi. Yokuş yukarı kağnının ön tarafı havaya kalkıyordu. Öküzlerin boğazı boğulacak gibi oluyordu. Onun için, bazen kağnının arkasından kaldırıyorduk. Yine bir seferinde, kağnının önü kalktı. Ben, dedem gibi kaldırmak istedim. Tam çukura gelince, kaldırmaya gücüm yetmedi. Elim kısılacak gibiydi. Elimi çektim. Ama ayağımın sağ başparmağı kağnının arkasına sıkıştı. Acı acı bağırdım. Dedem koşarak

gelip, kağnının arkasını kaldırdı, ayağımın parmağını kurtardı. Fakat çorabı çıkardığımda; başparmağımın morardığını gördüm. Yürüyemedim, beni kağnının üstüne bindirdi. Yine bana: "Tam insanoğlusun. " diye önceden söylediklerini söyledi.

Acılar içerisinde eve geldim. Öküzleri hemen kağnıdan çözüp, dama soktuktan sonra, beni kırıkçıya götürdü. Kırıkçı: "Kırık çıkık yok; ama çok incinmiş." dedi. Gerçekten, ayak başparmağım mosmor olmuştu. Başparmağım sarılı vaziyette, bir hafta evde oturmak zorunda kaldım. Kırıkçının yanında dedem, ona bakarak: "Bu çocuk insanoğlu gibi, kaldıramayacağı yükün altına giriyor. " dedi. Neydi demek istediği, merak ediyordum.

Şehirde lisede okurken, okullar arası bilgi yarışması olacaktı. Köye haber gönderdim. Yarışmaya dedem dâhil, bütün ailemi davet ettim. Özellikle, dedemin beni görmesini istedim. Amacım, başarımı ona göstermekti. Yarışmaya bir hafta kala, gece gündüz demeden çalıştım. Üç kişilik yarışma grubunun sözcüsüydüm.

Nihayet, yarışma günü gelip çattı. Yarışmanın yapılacağı salona girdiğimde, seyirciler arasında, dedemin oturduğunu gördüm. Babam ve amcam da vardı. Ama dedemin beni beğenmesini çok istiyordum. Daha, yarışma başlamadan terledim. Çok heyecanlı ve telâşlıydım. Okulumu, mutlaka bilgi yarışmasında birinci yapmalıydım. Soruları cevaplandırırken, arkadaşlarıma hiç sormadan hemen cevap verdim. Her soruyu doğru cevaplamama rağmen, sadece bir soruda cevabım yanlış kabul edilmişti.

Hâlbuki bana göre doğruydu, emindim. Sordukları dağ isminin, ikinci adını söylemiştim. Fakat jüri birinci ismi esas aldı. Karşımızdaki grup, birkaç soruyu bilemedi. Kazanacağımız kesindi. Bu arada yarışma devam etti. Ama ben itiraz ettim: "Cevabım doğru, yarışmayı terk ederim, tekrar cevaba bakın. " dedim. Orayı terk etmek için, ayağa kalktım.

Okulumuzun müdürü: "Otur oğlum!" diye bana işaret etti. Ben, cevabımın doğru olduğunda ısrar ettim. Bu arada, millî

eğitim müdürü ayağa kalktı: "Çocuk hakkını savunuyor. Verdiği cevap doğrudur." dedi. En sonunda, jüri yarışmaya ara vermek zorunda kaldı. Cevabımın doğru olduğu anlaşıldı. Neticede, yarışmayı kazandık. Vali bile, beni; yarışma sonunda tebrik etti.

Herkes salondan çıktıktan sonra, müdür bana: "Bizi ailenle tanıştır!" dedi. Ben, ilk önce, onunla; dedemi tanıştırdım. Müdür, beni iyi yetiştirdiği için, ailemi tebrik etti. Lakin dedem ona: "Yalnız, bir hatası var müdür bey, insanoğlu gibi, kaldıramayacağı yükü sırtlanıyor. Bu hatadır. Sizler varken, okulun hakkını savunmak, ona mı düşmüş?" deyince; müdür: "Olsun cesareti önemli. " dedi.

Yıllar sonra, dedeme üzüldüğüm için, ailemin yükünü sırtlanmıştım. Çünkü ailenin sorumluluğu onun sırtındaydı. Onun mesuliyetini azaltmak istedim. Ailemi şehre taşıdım. Bu yabancı diyarda, başarılı olmak için çok çalışıyordum. Aileme karşı kendimi sorumlu hissetmiştim. Gece gündüz çalışıyordum. Dedemin yerini almak niyetindeydim. Babam, amcam ve kardeşlerim bana fazla yardımcı olmuyorlardı. Benim hızıma ayak uyduramıyorlardı. Dedem köyden şehre gelmedi. Onu özlüyordum. Yanımda olmasını çok istiyordum. Küçük yaşlarda onun çalışmasını nasıl ben seyretmişsem, şimdi, benim çalışmamı onun görmesini çok arzu ediyordum. Lâkin o, şehrin kalabalığını tercih etmedi. Eğer başarısız olursam, dedeme karşı utanırım.

Bir gün eve geldiğimde, gece geç vakit olmuştu. Dedemi evde görünce şaşırmıştım. Bütün aile yatmıştı. Ama o; beni beklemiş. Hâlbuki erken yatardı. Beraberce yemek yedik. Ortalık sessizdi. O; konuşmaya başladı: "Oğlum, bütün ailenin yükünü sırtlamışsın, böyle yapma. Herkesi serbest bırak, kendi ekmeğini kendileri kazansınlar. Sen neden bütün sorumluluğu üstleniyorsun? Biraz kendini düşün. Ağır yükleri üzerine alma. Tam insanoğlu gibisin, bütün yüklerin altına giriyorsun." diye yine aynı cümlelerini söyledi. Tam sırasıydı: "Dede, çocukluğumdan beri, insanoğlu gibi, ağır yüklerin altına giriyorsun, diye devamlı bana hatırlatmalar-

da bulundun. Bu sözün maksadını tam anlayamıyorum." dedim. Tam öğrenecek vakitti. Herkes yatmışken, onu uzun uzun konuşturmak istedim. Dedem iç çekti: "Oğlum, insanlık mesuliyeti çok ağırdır. Bu sorumluluğu, Cenab-ı Hak hangi varlığa verdiyse, o varlık kabul etmedi. Melekler dahi insanlık mesuliyetine cesaret edemediler. Allah, bu insanlık mesuliyetini dağlara vermek istedi. Ama bu ağır yükü; dağlar dahi kabul etmedi. Hatta dağlar korkusundan eridi. İnsanlık mesuliyeti o kadar ağır ki, bu mesuliyeti ancak yaratılan insan kabul etti. Gücü ve iradesi zayıf olduğu halde, o kadar yükün altına girdi. İnsan küçük bir varlık. Lakin cesareti çok fazladır. Kabul ettiği imtihan üzerine, dünya ve güneş sistemi yaratıldı. Hatta bu imtihan sebebiyle, Allah; cennet ve cehennemi yarattı. Yani insanlık mesuliyeti uğruna kâinat yaratıldı. Büyük imtihanı başarı ile kazanacak insanlara, Rabbimiz büyük mükâfatlar vaat etti. Onun için, bu mesuliyetin farkında olan Peygamberimiz: "Benim bildiğimi bilseydiniz, çok ağlar, az gülerdiniz." demiştir. Bu sırrı kavrayan, Hz. Ebubekir: "Keşke insan olmasaydım, koyun olsaydım." diye söylemiş. Hz. Ömer: "Keşke insan olmasaydım, kuş olsaydım. " diye konuşmuştur. Kısaca; ahireti ve dünyayı, insanlığın imtihan yükünün ağırlığını anlayan büyük insanlar, bu mesuliyetin idraki içerisinde yaşadılar. Bu imtihanı kazanamamanın korkusunu hissettiler. Allah'tan en çok âlimler korkar. Neden? Çünkü ancak âlimler bu sırra vakıf olurlar. Bizim gibi sıradan insanlar ise; bu mesuliyeti oyuncak gibi görürler. Sanki ölmeyecekmiş gibi hareket ederler. Hesaba çekilmeyeceklerini zannederler. Her şeyi unuturlar. Fakat Rabbimizi gerçekten bilen şahıslar, Allah'ı bir an bile unutmazlar. Bir anlık gaflet için, yıllarca ağlayıp, tövbe ederler.

Hz. İsa; bu insanlık mesuliyetinin derdinden, rahat yastıkta bile yatamamış. Kafasını taşa koyup, uyumuş. Gaflete dalmamak için. Peygamberimizin hayatını incelersen, işte o zaman görürsün ki, O;dâima insanlık ve kulluk mesuliyetinin idrâki ile yaşamıştır. Ama meseleyi bilmeyen insanların çoğunluğu, yaşadığı dünya-

nın neticesini bilmedikleri için, ha bire eğleniyorlar. Neşelerinden göbek atıyorlar. Gece gündüz keyif edip, bol bol uyuyorlar. Kendilerini gaflet uykusundan uyandıracak, ikazlardan kaçıyorlar. Oysa bu kadar mükemmel yaratılan insanın, muhasebe edilmemesi mümkün mü? Elbette ki, Allah'ın yarattığı organlarımız, onun nimetlerinden istifade edecek. Fakat Rabbimizi unutmadan. İnsan olmak, mesuliyeti çok ağır, evlâdım. İşte, cahil cesur olur, derler. Sen, çok cesaretlisin, zor kaldıracağın yükleri sırtlanıyorsun. Senin yaratılış gayen, hayvan gibi çalışmak değil. İlk önce Allah'a kul olmaktır." dedi.

Dedemin bu konuşması ile insanoğlunun, dağın bile kaldıramadığı bir yükün altına girdiğini kavradım. Dedem Peygamberimizi anlatırken ağlıyordu: "O, bu mesuliyeti bildiği için, sabahlara kadar ibadet ederdi. Söylediği her sözün anlamını bilirdi. Her zaman ölçülü yaşardı. Onun için, sen dünyanın yükünü biraz azalt. Herkes kendi yükünü sırtlansın. Aile geçimini herkes kendisi sağlasın. Sen kendi aileni geçindir, yeterli. İmkânın olursa, o zaman onlara yardım edersin." dedi. Sonra konuşmasına düşünceli bir şekilde devam etti: "Sen biraz da insanlık mesuliyetini düşün, Allah'a kul olduğunu iyi anla. Vaktinin bir kısmını O'na sarf et." diyerek; ufkumda yeni bir kapı açtı. Dedem uyuduktan sonra, sabah namazına kadar düşündüm.

Söyledikleri doğruydu. Dedemin dedikleriyle bu konuda bilgi aldığım kitaplardaki malumatı birleştirince gerçeklerin, başımı döndürdünü hissettim. Hâlbuki ben; dünyaya hâkim olabilmek için çırpınıyordum. Oysa ona hâkim olmayı düşünenlerin sonu, mezar olmuştu. Mesuliyetten habersiz olarak, toprağa girmişlerdi. Lâkin onlar için, vakit çok geçti. Milyonlarca insan, bu sorumluluğun altından kaldı. Firavunlar, Nemrutlar, krallar, sultanlar, Padişahlar, nice yiğitler, nice güzeller. . . Hepsi de; bu gerçekle yüzleştiler. Dağın bile, ezildiği yükü kaldırmak için, Allah'tan yardım isteyenler hariç. O'nun yardımıyla, kul olmayı başardılar.

Kal u belâda söz verilen: “Elestü bi Rabbi küm?” hitabına cevap verebilmek için, ben de yardım istemeliydim.

Bundan sonra, yine olanca hırsımla, Allah’ın benden neler istediğini öğrenmeye çalıştım. Çocukluğumdan beri namaz kılmama rağmen, içimde -insanlık mesuliyeti- diye bir sorumluluk hissetmemiştim. Derdime yeni bir dert, yüküme yeni bir yük kattım. Hâlbuki üzerimde, zaten insan olmanın ağırlığı vardı. Ne olduğunu bilmeden bugüne kadar yaşamıştım.

Bu yük üzerimde varken, bir de ailemin sorumluluğunu almışım. Akrabalarımdan, köyümden, şehrimizden ve bütün insanlıktan mesuldüm. En önemlisi de, Allah’ın rızasını kazanmam gerekiyordu. Neler yapmalıydım? Bu ağırlıkların altından Allah’ın sevgisini kazanarak kalkmalıydım. İşte, bu dert; yüz yirmi dört bin peygamberi, binlerce sahabeyi, İbrahim Ethem’i, Veysel Karâni’yi, Abdülkadir Geylani hazretlerini, onlar gibi milyonlarca abd olmayı fark eden insanları, yıllarca çöllerde gezdirmişti. Nice Allah dostları, ebedî güzele olan aşkın sarhoşluğuyla; ölene kadar yanıp, tutuşmuştu. Çünkü Rablerine muhatap olduklarını anlamışlar ve insan olma şeklini aşka dönüştürmüşlerdi. Çöllere ve dağlara düşüren bu aşk, dışardan bakanlara göre acılıydı. Ama yaşayanlara baldan tatlı geliyordu. . İnsanlığın önderleri, hep bu dertle yaşadılar. Bu uğurda, hapisler, dayaklar, işkenceler tatlı geldi. Zahire bakanlar, onların acı çektiğini düşünürler. Ama onlar; zevklerin binler çeşidini tadıyorlardı. Çünkü Allah sevgisi çok tatlıydı. Onun rızası, her şeyin üstündeydi. Ancak, o duyguyu yaşayanlar bilirdi. Dünyayı mabutlaştıranların bilmesi mümkün değildi. Bu duygu, zaten dünyalı değildi. Başka memleketlerden esen bir rüzgâr, bir ilhamdı. Kulluk seline, en az bir bitki kadar, bir damla olarak katılmalıydım.

Gördüğüm, bildiğim her şeyden; Allah imtihan edip, sorular soracaktı. Yoksa bu koca kâinat nokta kadar insan için, neden yaratılsın? İnsanın imtihanı için; koca evren halk edilmişti. Demek

ki, insanlık mesuliyetini tam olarak yerine getirmek çok önemliydi. Hz. Muhammet gibi bir Peygambere, sonsuz gücün sahibi olan Allah, "Habibim" demiş. Bu makam, insanlık için çok yüksek bir mevki. Allah'a habip olmak, hangi söze sığar ki? Yani, Rabbimiz; insana sorumluluk yükledi. Ama neticede; imtihanı kazananlar için, meleklerin dahi gıpta ettiği makamlar yarattı. İşte insanın ehemmiyeti buradaydı. Yaptığı görevle Allah'a muhatap oluyordu. Yük ağır, ama mükâfat fazla, diye düşündüm.

Bir gün köye gitmiştim. Dedeme: "Neden insan olmanın önemini çocukluğumda anlatmadın?" diye sordum. O, yine sakindi: "Kendin bulmalıydın. Dünyanın tecrübeleriyle karşılaştıkça, sen zaten anlayacaktın. Ben hayatımda başkaları gibi gülüp, oynamayı bilmiyor muydum? Beni düşünceli, sessiz gördüğün zaman, neyi düşündüğümü zannediyordun? Baban ve amcan henüz bu meseleyi anlamadılar. İnsanın, Allah ile münasebetini gençlikte anlamak önemli. Onlar yaşlanıp, saçları ağardığı zaman, vücutları kuvvetten düştüğü vakit, anlayabilirler. Bu dünyanın şaka olmadığını bilirler. İnsan otlağa bırakılmış, başıboş bir hayvan değildir. Kafasındaki akılla, zaten başıboş kalamaz. Merak etme, su akar, yolunu bulur." dedi.

"Ayrıca, insanın imtihan sırrını bilen, peygamberlerden, âlimlerden, velilerden, evliyalardan bahsetti. Bu meseleyi idrak eden, Abdülkadir Geylani'nin, on üç yıl çöllerde gezdiğini; Yunus Emre'nin aşkını, Veysel Karani'nin çile dolu yaşantısını, meseleyi idrak eden, nice sultanların tacını, tahtını bırakıp, çöllere düştüklerini anlattı. Daha yaşarken, kalben dünyadan çıktıklarını konuştu. Sonra, yıllarca çilehanelerde yaşayan, tasavvuf ehlinden söz etti. Sahabelerin bu meseleyi en iyi kavrayan kişiler, olduğunu anlattı. Bugünkü insanlar, asr-ı saadette yaşayanları görseler, onlara deli diyebilirlerdi. Çünkü her şeylerini Allah için feda ediyorlardı. Maddeye tapan kişiler, bu hâdiseleri normal karşılayabilirler mi? Dünyanın imtihan diyarı olduğunu anlayan, insanlığın önderleri var." dedi.

Kendisi, bu acıyı hisseder gibiydi. Artık çalışmıyordu. Gece gündüz ibadet etmekteydi. Her fâni gibi, o da âhirete gitti. Dedemin vefatından sonra, imtihan olunduğumu daha çok hissettim. Üstelik bu meseleyi kavrayan kişiler, azınlıkta olduğu için, kendimi yalnız hissediyordum. Benim duyduğum endişeyi anlayan, çilekeş insanları arayıp, bulmaya çalıştım. Bulduğum kişiler, bir şey okunup, konuşulduğu zaman duygulanıyorlar, nasihat bittiği vakit, yine yeme içme meselelerine dalıyorlardı. İnsanlarda sürekli Allah ile hem-hâl olma devamlılığını göremiyordum. Dedem öldü öleli, hâlâ kendimi yalnız hissediyordum.

İnsanlık olarak üzerimize konan yükü, münasebet kurduğum kişilere, anlatmaya çalıştım. Zaten, imandan ve namazdan sonra, Müslüman'ın en önemli vazifesi, Allah'ın ismini duyurmaktı. Lâkin ben İslâmiyet'i anlatmayı unutuyordum. Sonra, yaşama sebebim aklıma geliyor, çok üzülüyordum. Bu yükün altından nasıl kalkacağımı, hâlâ bilmiyordum. Yaşlandıkça, daha da ağırlaşarak üzerime çöküyordu. Hatta kendimle baş başa kaldığımda, beni tamamen eziyordu. Sırtımdaki ağırlığın, nefsimden kaynaklandığını biliyordum. Yaralarım, hep onun yüzündendi. Nasıl düşmanım olmasın? Her kötülüğü bana yaptıran oydu. Anlamıştım ki, nefsim bana kötülükleri dost görünerek yaptırdı. Sinsi düşman olduğu için, ne zaman beni kandıracağı belli değildi.

KURU KEMİKLER

Köyümüz sırtını dağa vermiş, önü düz bir arazi ile kaplı güzel bir yerdir. Ön taraftaki düz arazide tarım yapılır. Dağlık arazi ise, hayvanların otlatılması için kullanılır ve burası, aynı meşe ağaçlarıyla kaplıdır.

Tarım ve hayvancılık köylülerimizin başlıca geçim kaynağıdır. Güz mevsiminde hasat tamamlanınca, güzlük buğday ekimi yapılır. Kasım ayına doğru ise, uzun sürecek kış mevsiminde yakmak için, odun kesilir. Orman idaresinin müsaade ettiği meşelik bölge, köylüler tarafından ortaklaşa kesilir. Sonra, paylaşılıp, kışın bu odunlar yakılır.

Dağdan getirilen meşe odunlarının dalları, evlerin önünde pastırma yapılır. Geriye kalan meşenin ince kısımları, sobalık olarak kesilir, yakmak için hazırlanır. Kalın gövdeler ise; ev yapımında kullanılır. Kış mevsiminde meşe odununun sıcaklığını, her evde hissetmek mümkündür. Meşenin közü dayanıklı olduğu için, çok ısı verir. Bundan dolayı, meşe odununun yandığı sobanın başında ısınmak, hayli zevklidir.

Kasım ayı geldiğinde, ağaçların suyu kesilip, ağaçlar kuru kemik gibi olduğu zaman, muhtarın önderliğinde bütün köylü toplanırdı. Her evden, mutlaka bir kişinin gelmesi icap ederdi. Hep beraber ormana gidilir, ormancının izin verdiği bölgede tespit edilen meşe ağaçları kesilirdi. Orman kesmeye adam gönderme-

yen aileye, odun verilmezdi. Onun için, orman kesme işleminde bütün köylüler bulunurdu.

Ormanda kesim başladığı zaman, üçer beşer kişilik gruplar hâlinde, keskinleştirilen baltalar ve kazmalarla müthiş bir patırtı, kütürtü kopardı. Kocaman meşe ağaçları, bir bir yere devrilirdi. Kesilen meşelerin bulunduğu ormanlık arazi, savaş meydanı gibi olurdu. Nasıl, savaş meydanı neferlerin cenazeleri ile dolarsa, bütün kurumuş meşeler de neferler gibi yere devrilirdi. Bu arada, acemiler; ya bacağını, ya elini keselerdi. Ayrıca, yanlışlıkla baltayı ayağına vuranlar da olurdu. Bazen, birilerinin üzerine meşe devrilir; birilerine de devrilen kuru meşe ağacının dalları çarpardı.

Kısaca, on beş gün süren kesme işlemi, hayli tantanalı olurdu. Öğleyin acıkılınca, herkes köyden getirdiği azığını çıkarır, suyun başında yerdi. Bu mevsim kışa denk geldiği için, biraz da soğuk olurdu. Büyükçe bir ateş yakılır, herkes bu ateşin başında ısınırdı. Bu arada şakalaşmalar olurdu. Kesim işlemi bitince, köydeki aile sayısınca, odunlar ayrı ayrı birleştirilirdi. Sonra, bütün hanelerin ismi kâğıtlara yazılırdı. O kâğıtlar katlandıktan sonra, çetele atılırdı. Muhtar takkesinin içine, isim çetelesini doldururdu. Muhtar, her odun öbeğinin başına geldikçe, kâğıtlardan birisini açtırıp, okuturdu. Bu sırada, bütün köylü muhtarın peşinde dolanırdı. İsmi okunan aile, kadınlı kızlı kendi odunlarına sahip çıkardı.

İşte böyle bir orman kesme işine, katılmıştım. Babam köyde olmadığı için, bizim evden kesim işlemine katılacak kimse yoktu. Okuldan izin aldım. Evimizi temsilen, gelip köylüye katıldım. Herkes; öğrenci olduğum için bana acımıştı. Orada bulunmamı yeterli saydılar. Yine de çalıştım. Ama ellerim kabardı. Fakat köyün hep beraber yaptığı bu faaliyeti, zevkle seyretmek ve gözlemlemek şansına sahip olmuştum. Bu sene çalışılan bölge, sık ağaçlardan oluşuyordu. Kesilip devrilen meşelere çok üzülüyordum. Yaşken kesilen ağaçlardan, insandan akan gibi, su akardı. Ama şimdi kesilen bu ağaçlardan su akmıyordu. Bu düşüncemi,

bir köylümüz ile paylaştım. O da: "Bu vakit, ağaçların kuru mevsimidir, şimdi su olmaz. Ağaçlara ilkbaharın su seğirtir, adeta yeniden dirilip, yeşillenirler." dedi. Ayrıca ona: "Buralarda kurt olduğu söylenir; ama şimdi görünmüyor." dedim. "Kurt orman kesilen yere gelmez, sık ağaçlıklı yerde bulunur, genelde kar yağdığı zaman insana yaklaşır." diye anlattı.

Kurdu sormamın sebebi; geçen kış, akrabamız olan bir çoban kaybolmuştu. Hayvanını dağda aramaya giden çoban, bir daha gelememiş, aramalara rağmen bulunamamıştı. Fazlı enişteyi kurdun yediği söylenmişti. Onun için, kurttan biraz korkuyordum. Ama köylüler: "Kar yağmadan, aç kalmadan kurtlar insana saldırmaz." diyordu.

Çetele atılmaya başlandı. İsmi okunan kişiler, muhtarın arkasındaki kalabalıktan ayrılıyor, kendi odununun başında kalıyordu. Bize düşen odun öbeği, tam derenin yatağında, dikenli çalıların içerisindeydi. Meşeleri dereye doğru devirmişlerdi. Annem yanımdayken, fazla keskin olmayan baltamla kurumuş meşeleri budadım. İnce dalları ayrı bir yere yığdım. Kalın gövdeleri ise, ayrı bir yere koydum. Bu odunları, köydeki evimize traktörle götürmem gerekiyordu. Ama dereye traktörün inmesi mümkün değildi. Meşeleri eşekle birer ikişer köye çeksem, günlerce bitiremezdim. Mutlaka, bu ağaçları; sırtımızda, yukarı düzlüğe çıkarmamız gerekiyordu. Traktörün yolunun kıyısında kurası çekilenler, şanslıydı. Şimdiden; maharetli, tecrübeli köylüler işlerini bitiriyorlardı. Odunlarını evlerine taşımaya başladılar. Biz meşeleri sırtımızda düzlüğe kadar çıkarmaya başladık. Budadığım meşeleri kaldırınca, altından bir insan iskeleti çıktı. Dikenli çalıların arasındaydı. Kemiklerin üzerinde hâlâ yıpranmış elbiseler bulunmaktaydı. Bu iskeletin çok eskilerden kalmadığı belli oluyordu.

Koşarak muhtara haber verdim. İlk önce önemsemedi. O kendi odunlarını buduyordu. Beni tecrübesiz gördüğü her hâlinden belli oluyordu. Çaresiz gelip baktı. Köylüler kemiklerin başına

toplandı. Herkes, ayrı bir akıl yürüttü. Yaşlı bir köylü: "Ben buranın kırk sene önce, kesildiğini hatırlıyorum. Eğer bu cesedin kemikleri, o zaman burada olsaydı, görünürdü. Bu kemikler, mutlaka bu kışın kaybolan çoban Fazlı'nın cesedi, kurtlar burada onu yemiş, çalı dikenlerine saklamış, diye akıl yürüttü. Bütün köylü bunun böyle olduğunu kabul etti. Fazlı enişte, teyzemin kocası olurdu. O gün koyun güttüğü arkadaşı: "Evet, doğru. Buradan sürüyü geçirmiştik. Belki de koyunu aramaya geldiğinde, burada dondu kaldı. Ben zaten ona gitme, diye söylemiştim." dedi.

Teyzem heyecanla kalabalığı yardı. Kemiklerin başına geldi. Cesedin yanındaki kendi ördüğü kazağı tanıdı.

"Fazlı, Fazlı" diye ağlamaya başladı. Herkes hüzünlendi. Kimisi ise sevindi: "Kayıp daha zor, en azından kemikleri bulundu. Demek burada ölmüş." dediler. Köyün imamı: "İskeleti köye götürüp, cenaze namazını kılalım." diye söyledi. Teyzem Döndü ise: "Kaybolan bir adamı, akşam; köylülerle çıkıp bulamadınız", diye sitem ediyordu. Kaybolduğu gün, aramaya çıkanlar ise: "Vallahi Döndü bacı, biz buradan en az on kere geçip, "Fazlı, Fazlı!" diye bağırdık. Demek ki ya dondu veya kurt yaralayıp öldürdü" diye konuşuyorlardı. Teyzemin oğlu ve kızı orada idi. Teyzem: "Hocam kemiklerini köye götürüp ne yapacağız? Buraya gömelim.

Köyden kefen getirildi. Kupkuru kemikler, kefene sarıldı. Herkes abdest aldı. Kimisi başına takke örttü. Takkesi olmayanlar, şapkalarının serpuşunu ters çevirdiler. Derenin içerisinde, cenaze namazı kılındı. Ceset oracıkta açılan mezara gömüldü. Herkeste bir üzüntü vardı. Hoca mezarın başında Yasin Suresi'ni okudu. Bütün köylü, odun işini bıraktı. Hep birlikte çoluk çocuk dua ediyorlardı. Hoca okumalarını bitirdikten sonra, köylüye, nasihatlerde bulundu. Ben o ara: "Hocam! Bu kemikler, meşe ağaçları gibi kurumuş, ahirette nasıl canlanacak" dedim. Hoca; Yasin Suresi'nin son birkaç ayetini tekrar okudu. Köylülere şöyle hitap etti. "Aziz cemaat, bu meşe ağaçlarının kökleri, nasıl bahar-

da canlanıp yeşillenecekse, işte bu kemikler de âhirette o şekilde canlanacak. Bu ayetler, insanlara onu hatırlatıyor. Bu kurumuş kemikleri, kim onlara ilk önce hayat verip, inşâ etmişse, o diriltecek. Meşe ağaçlarının baharda yeniden yeşillenmesi, sizce nasıl sabitse, mezara koyduğumuz bu kuru kemikler de, ahirette dirilecek ve Fazlı eniştemiz, İsrafil'in "suru" üflemesiyle ayağa kalkacak. Bu şekilde ölmesi, onun günahlarına kefaret olur, inşallah." diyerek konuşmasını bitirdi.

Birkaç gün sonra, bütün aileler; ormanda meşelerin çürük kütüklerini sökmeye başladılar. Kütük sökmek, ayrı bir güç ve maharet gerektiriyordu. Ben, o gücü kendimde göremiyordum. Ama hiç olmazsa eniştemin mezarına bakmak için, teyzemin kocasının akrabalarıyla oraya gittim. Fakat odun kesilen yere vardığımızda, çok şaşırdım. Gördüm ki, kütüklerin sökümüyle birlikte, kesilen bütün bölge, tıpkı tıraşlanmış gibiydi. Her taraf dümdüz olmuştu. Ortalıkta dikilen hiçbir şey yoktu. Dağ ve tepeler tamamen kelleşmişti. Birkaç sene buraya hayvan sokulmayacaktı. Çünkü bunlar, baharda kökten çıkacak filizleri yiyebilirlerdi veya kırabilirlerdi. Onun için, bu bölge korunacaktı. Birkaç sene içerisinde bunlar büyüyünce, yeniden hayvanlar bırakılabilirdi. Yirmi, otuz sene sonra, tekrar kocaman ağaçlar haline gelirse, o zaman tekrar kesilebilirdi. Fakat o zamana kadar, Fazlı eniştem gibi köyde daha kimler ölecekti. Mezarın başında dua ettikten sonra, üzülerek köye geri döndük.

İlkbahar ayında; meşe ormanında mantar bol miktarda biterdi. Okuldan hafta sonu köye gelmiştim. Hem mantar toplamak, hem de eniştemin mezarını ziyaret etmek maksadıyla, ailece ormana gittik. Köyün imamını da götürdük. Hoca, mezarın başında Kur'an okuyacaktı. Hep beraber daha önce kesilmiş olan bölgeye vardık. Gördüklerime inanamadım. Kışın tıraş edilen, hatta kütükleri sökülen bu ormanlık alan, yemyeşil olmuştu. Her tarafta meşe filizleri boy atmıştı. Âdeta neşeyle fışkırmışlardı. Neredeyse, adım atacak yer yoktu.

Yâsin Sûresi'nin son sayfasını okurken, imam yine gülümsedi. Bitirdikten sonra, hep beraber Fâtiha Sûresi'ni okuduk. İmam bana dönerek: "Gördün mü bak, her taraf yemyeşil olup canlanmış. İşte, âhirette de böyle canlanacağız. Bakın muhtarın diktiği meşe dalı da, yeşermiş. Bu yeşillenen fidan hem büyür, hem de Fazlı amcamıza bekçilik eder." dedi. Gerçekten de, meşenin dalı yaprak açmıştı.

Daha sonraki seneler, daima burayı gelip eniştemin mezarını ziyaret etmişimdir. Kabrin başucundaki meşe dalı, zamanla kocaman ağaç oldu. Birisi, bana; öldükten sonra dirilmeyi sorsa, hep aklıma, o meşe dalı gelir. Bugünki ağaç hâlini hatırlarım. Bu kesilen kuru dal, nasıl ağaç olup yeşermişse, âhirette de böyle yeşereceğiz, filizleneceğiz; diye düşünürüm.

Çocuklarıma âhiret inancını anlatmak için, onları Fazlı eniştemin mezarının başına götürdüm. Onlara: "İşte sizlere, öldükten sonra dirilmeye bir delil." dedim. Bana: "Baba, burada bir ağaç ve bir mezar var, nasıl delil olabilir?" diye sordular. Onlara geçmişte olan olayı anlattım. "Allah, âhireti kavrayabilmemiz için, Kur'an-ı Kerimdeki ayetlerde; dünyada gördüklerimizden örnekler veriyor. Haşri bize kavratmak istiyor. "Gale men yuhyil izme ve hıye ramim. Gul yuhyi hellezi inşahe evvele merreh ve hüve bi kulli halkın alim." Yani: İnsan der: 'Çürümüş kemikleri kim diriltecek?' sorusunu " Kim onları bidâyeten inşa edip, onlara hayat vermişse o diriltecek." diye cevaplandırdım. Ayetin mânâsını anlattım. "İlkbaharın, kuru ağaçların yeşillenmesini, kuruyan otların çimlenmesini görüp de, âhirete inanmayan akılsızdır." dedim. Çocuklarım, âhiretin binlerce örneklerinden; bir örneğini görerek sevindiler.

Nasip oldukça, o mezarın başına bazen giderim. Dirileceğim günü hayal ederim. Kuru bir odun gördüğüm zaman, kuru bir kemik aklıma gelir. Kuru ağaçların ilkbaharda canlanması, haşrin baharında; insanların canlanacaklarını hatırlatan güzel bir delildir.